

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY

NA TERENIE

MIASTA PIŁY

2023

SPIS TREŚCI

ŚCIEŻKA POZYTYWNEJ ZMIANY SPOŁECZNEJ	3
CHARAKTERYSTYKA MIASTA PIŁY	12
POŁOŻENIE.....	12
STRUKTURA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA.....	13
SKALA PRZEMOCY DOMOWEJ	15
PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ	22
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA – PEŁNOLETNI MIESZKAŃCY	30
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	30
PROBLEM PRZEMOCY	32
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE.....	43
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA – UCZNIOWIE	48
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	48
PROBLEM PRZEMOCY	50
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE.....	60
ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ DO DIAGNOZY Z 2020 ROKU.....	62
DOROŚLI MIESZKAŃCY.....	62
UCZNIOWIE	64
ANALIZA INDYWIDUALNYCH WYWIADÓW POGŁĘBIONYCH PRZEPROWADZONYCH Z PRACOWNIKAMI INSTYTUCJONALNYMI	67
SKALA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W MIEŚCIE PIŁA.....	67
CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W MIEŚCIE PIŁA	72
LOKALNY SYSTEM POMOCY.....	85
ANALIZA SWOT.....	98
WNIOSKI	102
BADANIA ILOŚCIOWE.....	102
DOROŚLI MIESZKAŃCY.....	103
UCZNIOWIE	107
BADANIA JAKOŚCIOWE.....	111
REKOMENDACJE	113
BIBLIOGRAFIA	118

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	119
SPIS TABEL.....	119
SPIS WYKRESÓW	120
SPIS RYSUNKÓW	122

ŚCIEŻKA POZYTYWNEJ ZMIANY SPOŁECZNEJ

Od lat w Polsce urzeczywistnia się wizja rozwoju gospodarczego, ekonomicznego, politycznego oraz społecznego. Wiąże się to w szczególności z zaangażowaniem obywateli w rozwój przedsiębiorczości i krajowego ładu, rosnącej świadomości mieszkańców o ich wpływie na decyzje podejmowane na szczeblu centralnym, a także intensywnej działalności Państwa i jego instytucji rządowych oraz samorządowych w zakresie polityk publicznych. Na przestrzeni ostatnich lat wdrożono działania, które doprowadziły do licznych pozytywnych przemian, w tym poprawy zdrowia Polaków. Niestety, wraz z rozwojem gospodarczym kraju oraz koncentracji działalności podmiotów publicznych w zakresie tych obszarów, zaczęły narastać nierówności i problemy społeczne, tj. bezrobocie, polaryzacja społeczeństwa, a także niedofinansowanie podmiotów ochrony zdrowia, które w świetle starzejącego się społeczeństwa pełnią coraz istotniejszą funkcję w zapewnieniu godnego życia mieszkańcom Polski.

Problemy społeczne, czyli ogół zachowań podejmowanych przez jednostki lub pewną część społeczeństwa, a które są nieakceptowane przez daną zbiorowość, stwarzają zagrożenie dla *status quo*, wartości i przekonań ogółu społeczeństwa oraz ograniczają potencjał danej grupy¹. Z tego powodu konieczne jest podejmowanie interwencji i działań ograniczających ich skalę, co jest możliwe dzięki oddolnym inicjatywom oraz aktywnej polityce społecznej instytucji publicznych².

Władze samorządowe Miasta Piły realizując swoje zadania w zakresie wsparcia lokalnej społeczności w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych i wzmacnianiu jej potencjału zaobserwowały niekorzystne dla ogółu mieszkańców zmiany społeczne i trendy zagrażające właściwemu funkcjonowaniu rodzin i środowisk oraz na skutek których może zaistnieć konieczność udzielenia osobom interdyscyplinarnej pomocy w związku z doświadczaniem problemu przemocy.

---

¹ Maris R.W., *Social Problems*, The Dorsey Press, Chicago 1988, s. 6-11.

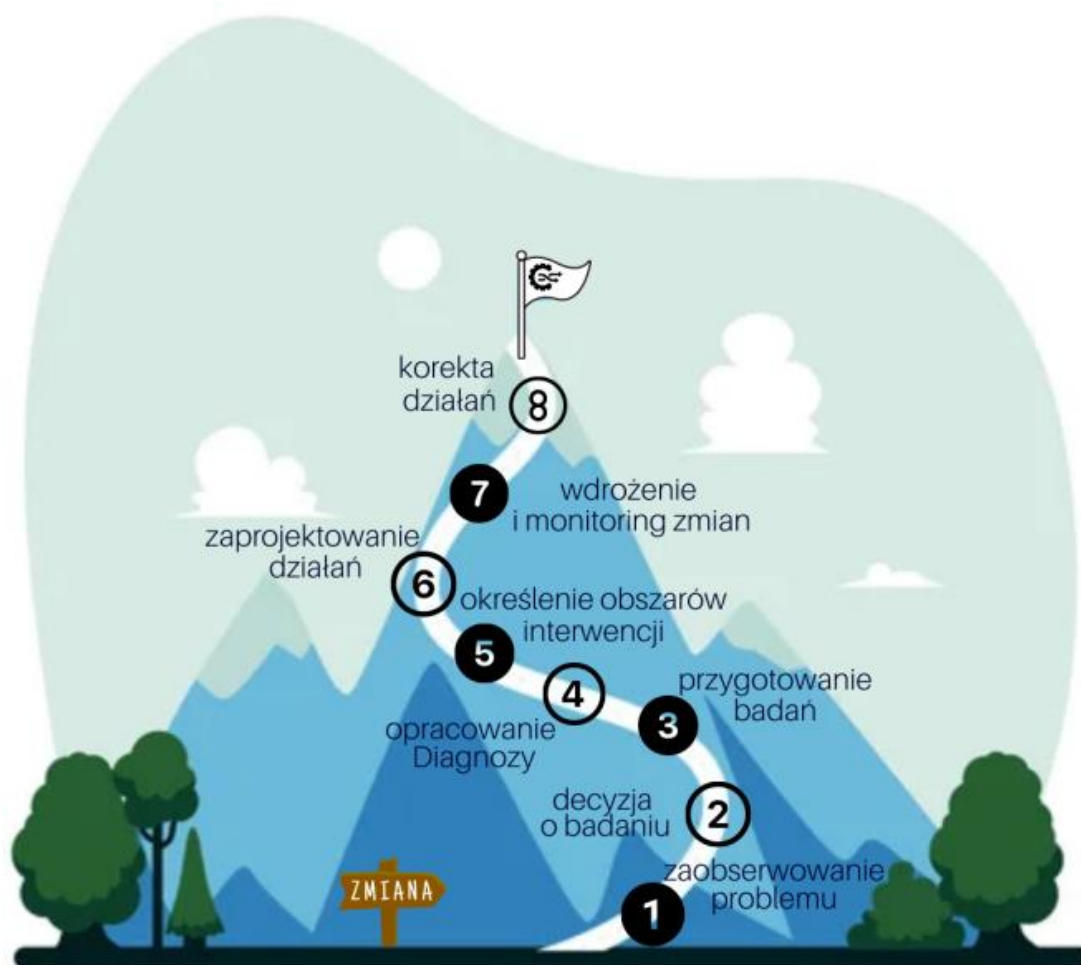
² Frysztacki K., *Socjologia problemów społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009, s. 19-20

Diagnoza jest zlecona w związku z realizacją działań zawartych, a tym samym zaplanowanych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025. W wyniku niniejszych refleksji w 2023 roku przeprowadzono kompleksowe badania społeczne wśród **dorostych mieszkańców** Miasta Piły, **uczniów** uczęszczających do szkół funkcjonujących na jego obszarze, **przedstawicieli instytucji pomocowych oraz organizacji pozarządowych** działających w zakresie przeciwdziałania problemowi przemocy domowej, a także **przedstawicieli miejskich placówek oświatowych**, inicjując tym samym proces pozytywnych zmian społecznych.

Zmiana ta jest swoistym przekształceniem dotychczasowych wzorców i form funkcjonowania oraz ładu społecznego, a także utożsamiana jest z postępowaniem, bądź regresją społeczną³. W wyniku pozytywnej zmiany dochodzi między innymi do wzmocnienia funkcji i więzi rodzinnych, ograniczenia skali przemocy i uzależnień, kreowania skuteczniejszych działań profilaktycznych i pomocowych, zmniejszenia bezrobocia i ubóstwa, a także wzmocnienia indywidualnego i grupowego potencjału lokalnego społeczeństwa.

---

³ Sztompka P., Socjologia zmian społecznych, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005, s. 19-21.

❶ Droga do zmiany społecznej ma swój początek w **obserwacji i uświadomieniu** sobie przez realizatorów lokalnej polityki społecznej problemów zachodzących w ich otoczeniu, czyli wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży, osób starszych i zmagających się z niepełnosprawnością, a także osób zagrożonych wykluczeniem z lokalnej społeczności, czyli bezrobotnych, ubogich itp.

❷ Rozpoznanie zachowań i uwarunkowań zaburzających poprawne funkcjonowanie społeczne determinuje **potrzebę ich zmiany**, a co za tym idzie ich szczegółowe rozpoznanie. Służy temu między innymi analiza danych zastanych, czyli dokumentacji instytucji publicznych, czy organizacji pozarządowych, ale także badania społeczne prowadzone wśród różnych grup. Umożliwiają one rozpoznanie ukrytych problemów, ich przyczyn i skutków, ale także ich skalę i zasięg. Dodatkowo, w oparciu o nie możliwe jest określenie działań i zasobów niezbędnych do ograniczenia problemów społecznych.

❸ Kolejnym krokiem do zmiany jest przygotowanie i przeprowadzenie badań. Etap ten zawiera kilka elementów, wśród których wyróżnia się:

➔ WYBÓR OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

W *Diagnozie problemu przemocy na terenie Miasta Piły* analizie poddano:

PROBLEM PRZEMOCY DOMOWEJ – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby jej doznającej. Definicja przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że przemoc domową należy rozumieć jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej”.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy.

Warto przybliżyć przykłady **agresji elektronicznej**, które mogą dotyczyć m.in. dzieci i młodzież szkolną, ale również osoby dorosłe. Obejmuje ona następujące formy:

- ➡ *flaming* – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- ➡ prześladowanie (ang. *harassment*) – regularne przysyłanie nieprzyjemnych wiadomości do osoby doznającej przemocy za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- ➡ kradzież tożsamości (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod osobę doznającą przemocy,
- ➡ upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów osoby doznającej przemocy (np. zdjęcia),
- ➡ śledzenie (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja osoby doznającej przemocy i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- ➡ *Happy Slapping* – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- ➡ poniżenie (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat osoby doznającej przemocy,
- ➡ wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej osoby doznającej przemocy,
- ➡ agresja techniczna – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁴.

➔ CEL BADANIA

Niniejsza *Diagnoza problemu przemocy na terenie Miasta Piły* została przeprowadzona w celu rozpoznania aktualnej skali i charakteru problemu przemocy.

---

⁴ Pyżalski J., Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży, s. 126-128.

→ METODOLOGIA BADAŃ

Jest to określony proces postępowania badawczego uwzględniający sposoby zbierania, opracowywania, analizy i interpretacji danych, który umożliwia uzyskanie odpowiedzi na kluczowe pytania badawcze⁵, czyli w przypadku niniejszej Diagnozy – o skalę i nasilenie problemów ujętych w badaniu.

W celu rozpoznania rzeczywistej skali problemu przemocy w Mieście Piła badaniem objęto przedstawicieli różnych grup lokalnej społeczności. **Dywersyfikacja próby badawczej** pozwoliła na rozróżnienie zakresu danych problemów z różnych perspektyw. Ponadto, w badaniu zastosowano **triangulację metodologiczną**, która polega na wykorzystaniu kilku metod badawczych w jednym projekcie. Zbieranie informacji przy wykorzystaniu różnych technik badawczych sprzyja poprawie rzetelności badań, trafności wnioskowania i weryfikacji już zebranych informacji.

Poznanie opinii i doświadczeń uczestników badania możliwe było dzięki zastosowaniu **ilościowej metodologii badań**. W przypadku uczniów oraz osób dorosłych zdecydowano się na przeprowadzenie badania za pomocą techniki badawczej **CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interviews*), czyli ankiety umieszczonej na platformie internetowej dostępnej dla wszystkich osób posiadających link. Niniejsza technika pozwoliła na pełne zachowanie anonimowości respondentów.

Uzupełnienie badań ilościowych stanowiło zastosowanie **metody jakościowej**, co pozwoliło na dostarczenie dokładniejszych informacji, pogłębienie wiedzy zdobytej podczas badań ilościowych oraz zrozumienie mechanizmów analizowanych zagadnień. Metoda ta posłużyła do przeprowadzenia badań wśród przedstawicieli instytucji miejskich realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W/w osoby wzięły udział w **indywidualnych wywiadach pogłębionych – IDI** (ang. *Individual In-depth Interview*) polegających na bezpośredniej rozmowie badacza (moderatora) z pojedynczym respondentem. Wywiady zrealizowane zostały za pośrednictwem narzędzi teleinformatycznych (platforma Zoom).

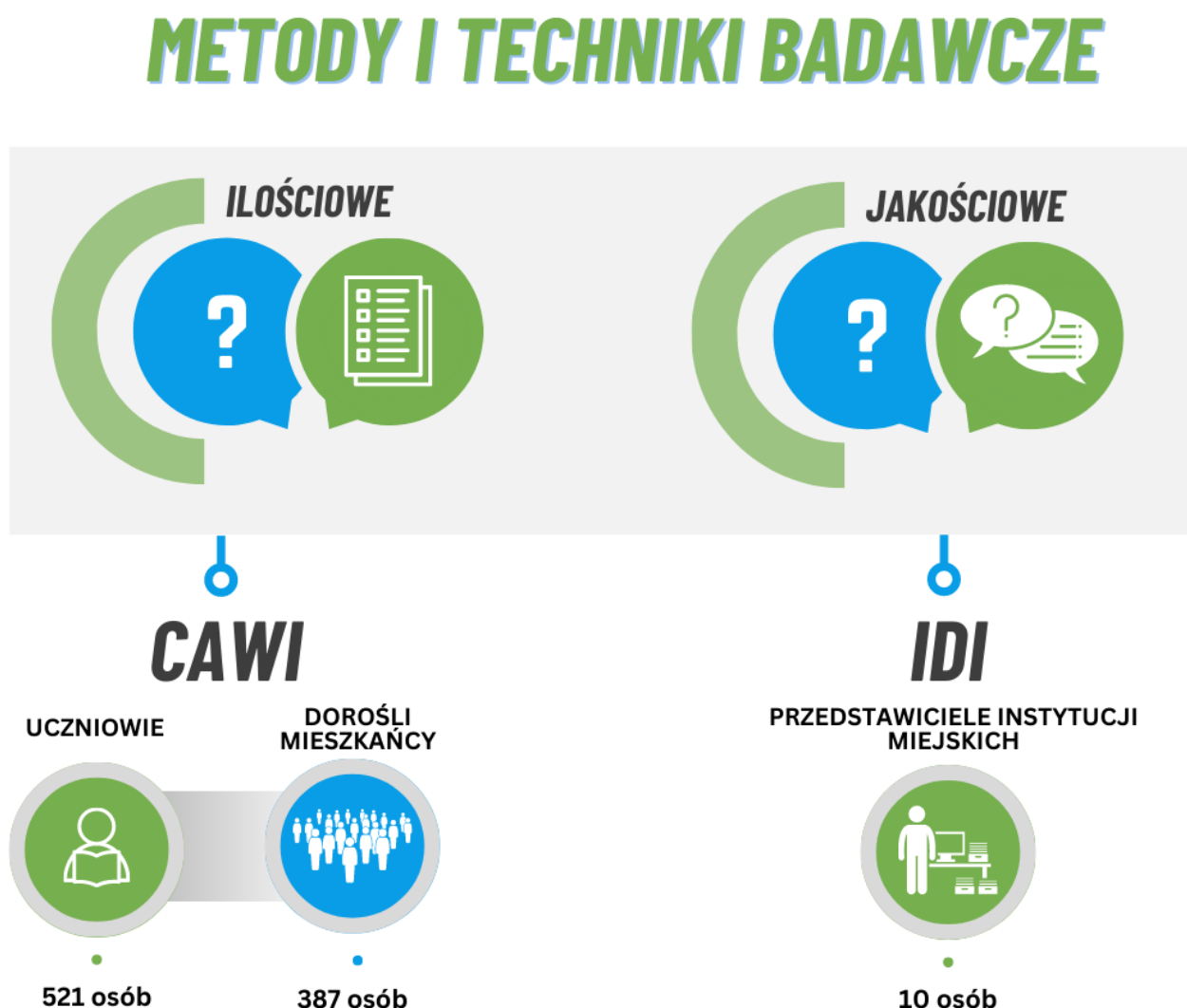
---

⁵ Skarbek W., Wybrane Zagadnienia Metodologii Nauk Społecznych, Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie, Piotrków Trybunalski 2013, s. 62-63.

Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, respondentom udzielano informacji na temat celu badań, zasad oraz anonimowości w sporządzonym dokumencie.

Diagnoza problemu przemocy na terenie Miasta Piły została opracowana w oparciu o odpowiedzi uczestników badania na pytania zawarte w **ustrukturyzowanym kwestionariuszu ankiety**, którego charakter pytań był zależny od specyfiki danej grupy, a także na podstawie rozmów przeprowadzonych zgodnie ze **scenariuszami indywidualnych wywiadów pogłębionych**.

Rysunek 1. Metody i techniki badawcze wykorzystane do przeprowadzenia badań oraz próba badawcza

Źródło: opracowanie własne

④ Po zakończeniu badań społecznych następuje etap **opracowania *Diagnozy problemu przemocy na terenie Miasta Piły***, czyli ekspertyzy uwzględniającej wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań oraz rekomendacje dotyczące działań umożliwiających ograniczenie skali zdiagnozowanych problemów⁶. Raport powinien zostać przekazany wszystkim podmiotom zaangażowanym w rozwiązywanie problemów związanych z występowaniem przemocy w lokalnej społeczności oraz podejmujących działalność w zakresie profilaktyki i prewencji zachowań przemocowych.

W niniejszym dokumencie przedstawiono wyniki badań w ujęciu procentowym, które zaokrąglono do wartości dziesiętnych. Z uwagi na to, suma procentowego udziału odpowiedzi w danym pytaniu może odbiegać o 0,5 pp. od 100%.

⑤ Dzięki prawidłowej analizie i interpretacji wyników badania ankietowego podmioty odpowiedzialne za prowadzenie lokalnej polityki społecznej, w tym działalności profilaktycznej, mogą **określić główne problemy**, z którymi zmagają się mieszkańcy Miasta, **a także wskazać obszary priorytetowej interwencji**, czyli te aspekty przemocy domowej, które występują w największym nasileniu oraz przynoszą znaczące konsekwencje społeczne.

⑥ Dalszym krokiem zmiany społecznej jest **zaprojektowanie działań naprawczych** umożliwiających rozwiązanie niekorzystnej sytuacji lub problemu występującego w Mieście. Opracowane zadania pomocowe powinny zostać uwzględnione w gminnych programach, np. z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej oraz w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, co zapewnia możliwość ich systematycznego wdrażania i finansowania.

⑦ Sukcesywne wprowadzanie działań naprawczych ujętych w lokalnych dokumentach strategicznych należy poddawać systematycznemu **monitoringowi** oraz okresowej **ewaluacji**, które umożliwiają określenie zmian w zakresie skali i natężenia problemów społecznych w danym układzie administracyjnym. Narzędziem skutecznej polityki społecznej jest również regularne powtarzanie badań społecznych oraz porównywanie otrzymanych wyników na przestrzeni lat, co jednoznacznie wskazuje na panujący trend wśród lokalnej społeczności.

---

⁶ Szatur-Jaworska B., Diagnozowanie w polityce społecznej, IPS UW, Warszawa 2002, s. 19.

⑧ Na kanwie prowadzonych badań i ich wyników możliwe jest określenie kierunku zmian społecznych, czyli wskazania działań, za pomocą których zmniejszyła się skala danego problemu społecznego, a także ujawnienie nasilających się niekorzystnych zjawisk społecznych. W przypadku rozpoznania nowych problemów niezbędne jest również **wdrożenie kolejnych działań naprawczych** oraz poddanie ich ocenie po odpowiednim okresie od ich zainicjowania.

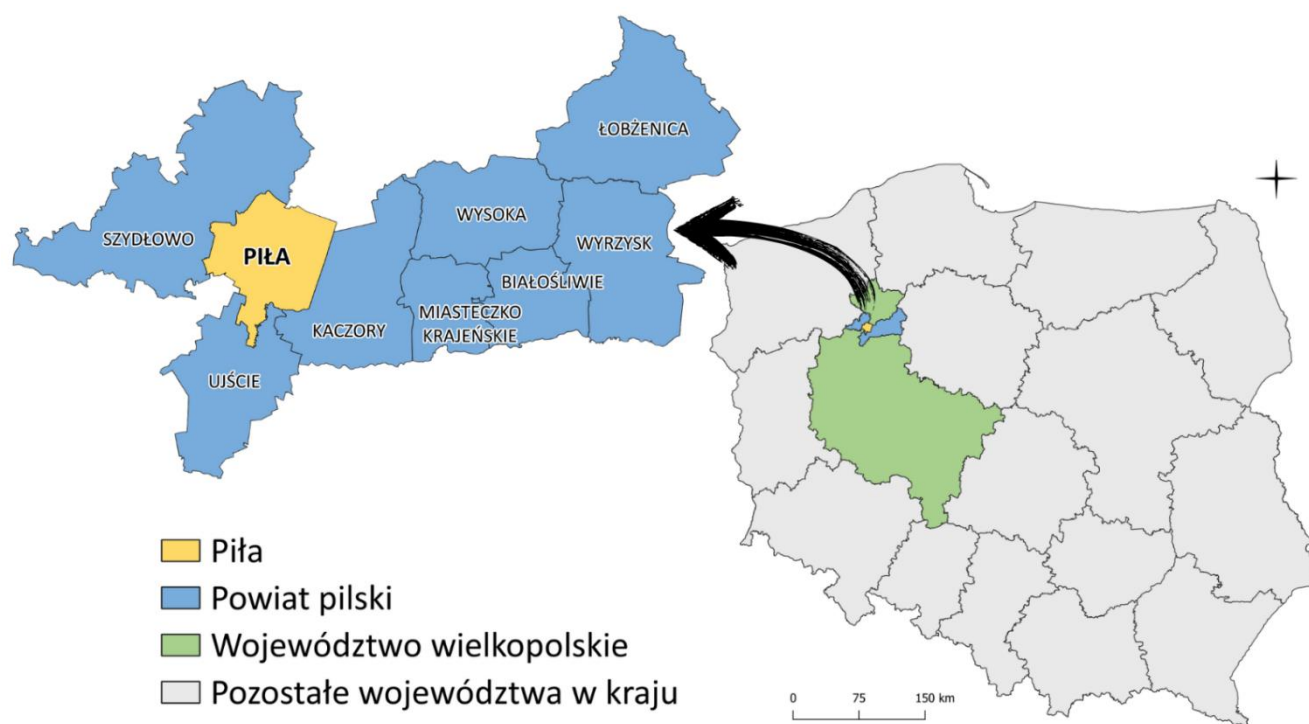
CHARAKTERYSTYKA MIASTA PIŁY

POŁOŻENIE

Piła to miejska jednostka administracyjna usytuowana w północnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie pilskim, dla którego jest siedzibą. Miasto położone jest w bezpośrednim sąsiedztwie gmin Szydłowo, Ujście i Kaczory znajdujących się na terenie powiatu pilskiego, a pod względem administracyjnym podzielone jest na 4 jednostki pomocnicze – osiedla.

Obszar Piły obejmuje powierzchnię 102,68 km², co stanowi około 8% powierzchni powiatu pilskiego. Należy zauważyć, iż Miasto znajduje się na atrakcyjnym obszarze pod względem rekreacji i wypoczynku, na pograniczu Pojezierza Wałeckiego i Pojezierza Krajeńskiego. Ponad połowę jego powierzchni stanowią tereny zielone.

Rysunek 2. Położenie Piły na tle województwa wielkopolskiego i Polski

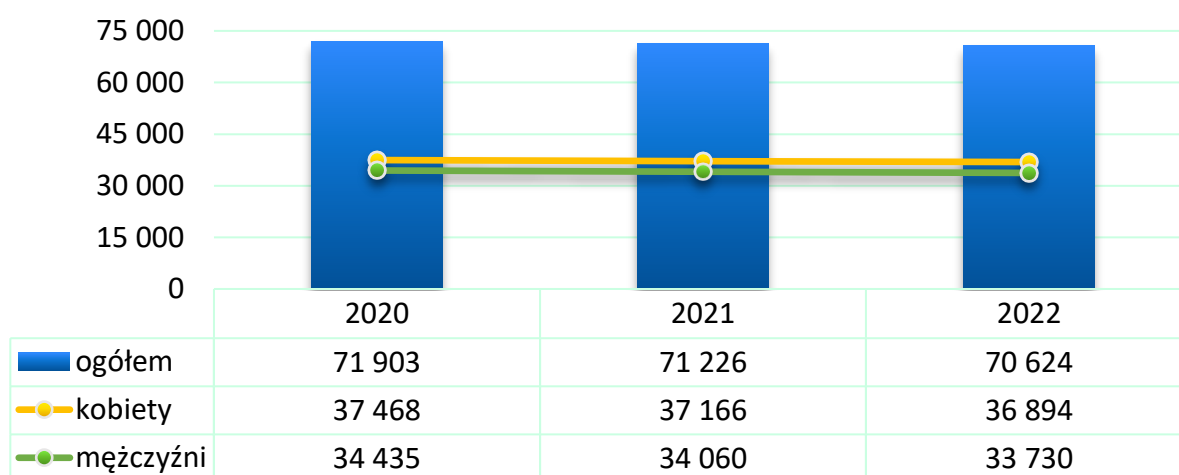

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

STRUKTURA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA

Według danych statystycznych, na koniec 2022 roku Piła liczyła 70 624 mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dysproporcja pod względem płci mieszkańców nie była znaczna, jednakże zawsze liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn. W 2022 roku Miasto zamieszkiwały łącznie 36 894 kobiety (52,2%) oraz 33 730 mężczyzn (47,8%). Współczynnik feminizacji na koniec 2022 roku w Pile osiągnął wartość 109, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn zamieszkujących Miasto, przypadało 109 kobiet. W ostatnich trzech latach dostrzega się systematyczny spadek liczby mieszkańców, który w 2022 roku względem 2020 roku wyniósł 1,8%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta z podziałem na płeć w latach 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2022 roku odnotowano łącznie 487 zameldowań, a także 809 wymeldowań z miasta Piły, przez co saldo migracji w ruchu wewnętrznym było ujemne i wyniosło -322, tj. -4,5 na 1 000 mieszkańców. W okresie 2020-2022 wskaźnik salda migracji ulegał wahaniom, jednakże w 2022 roku przyjął najniższą wartość. Szczegółowe dane w tym zakresie zaprezentowane zostały poniżej.

Tabela 1. Saldo migracji w Mieście w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
napływ osób	537	513	487
odpływ osób	759	710	809
saldo migracji wewnętrznych	-222	-197	-322
saldo migracji wewnętrznych na 1 000 mieszkańców	-3,1	-2,8	-4,5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów, na przestrzeni lat 2020-2022 ulegał wahaniom. W 2022 roku odnotowano 467 urodzeń oraz 831 zgonów, w wyniku czego przyrost naturalny wyniósł -364. Na przestrzeni ostatnich trzech lat przyrost naturalny w Pile ulegał wahaniom – zmniejszył się w 2021 roku, a następnie wzrósł w roku kolejnym.

Tabela 2. Przyrost naturalny w Mieście w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
urodzenia żywe	617	506	467
zgony	852	947	831
przyrost naturalny	-235	-441	-364

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura populacji Piły według ekonomicznych grup wieku w roku 2022 przedstawiała się następująco:

- ➔ 17,2% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia;
- ➔ 57,1% mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- ➔ 25,7% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Na przestrzeni lat 2020-2022 utrzymywała się negatywna tendencja w zakresie zmian demograficznych w lokalnej społeczności, gdyż udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności ulegał systematycznemu wzrostowi przy jednoczesnym spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogóle populacji. W omawianym okresie odsetek osób poniżej 18 roku życia zmniejszył się o 0,2 pp., w wieku produkcyjnym o 1 pp., natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym uległ wzrostowi o 1,2 pp. Omawiany wskaźnik w Mieście Piły prezentuje się mniej korzystnie od wskaźników w całym kraju, gdyż struktura demograficzna w Polsce w 2022 roku wskazuje na udział 18,4% osób w wieku przedprodukcyjnym, 58,7% w wieku produkcyjnym oraz 22,9% w wieku poprodukcyjnym w całej populacji.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
wiek przedprodukcyjny	17,4%	17,3%	17,2%
wiek produkcyjny	58,1%	57,5%	57,1%
wiek poprodukcyjny	24,5%	25,1%	25,7%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

SKALA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że przez określenie przemoc domowa należy rozumieć: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny, w szczególności z uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków, a także zagrażającym zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości działań prawnych. Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy domowej na terenie miasta Piły realizowane są przede wszystkim za pośrednictwem **Zespołu Interdyscyplinarnego**, który tworzą przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego mogą wchodzić także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej (jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta), kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

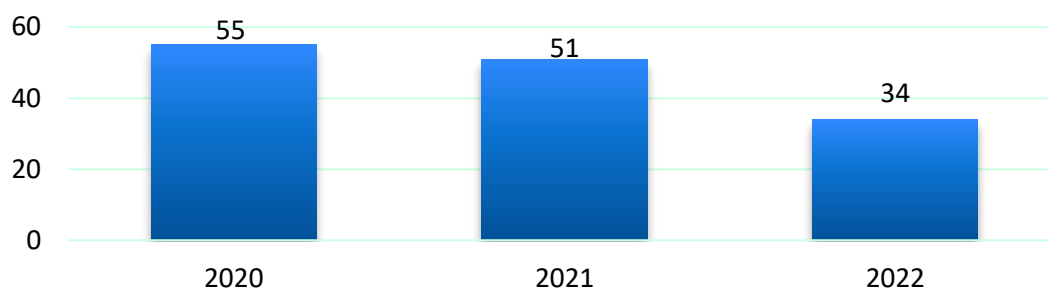
Celem działań podejmowanych przez Zespół jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz specjalistów działających w tej dziedzinie, w szczególności poprzez:

- ⇒ diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- ⇒ inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- ⇒ inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- ⇒ opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- ⇒ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- ⇒ powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- ⇒ monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- ⇒ przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- ⇒ kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- ⇒ składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie Piły zauważalna jest malejąca tendencja w zakresie liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piłe, z powodu przemocy domowej. W 2020 roku pomocą społeczną objęto 55 rodzin, w których odnotowane zostały zachowania przemocowe, w roku kolejnym ich liczba zmniejszyła się do 51, natomiast w roku 2022 ich liczba osiągnęła wartość 34, co oznacza, że wartość spadkowa w tym obszarze ukształtowała się na poziomie 38%.

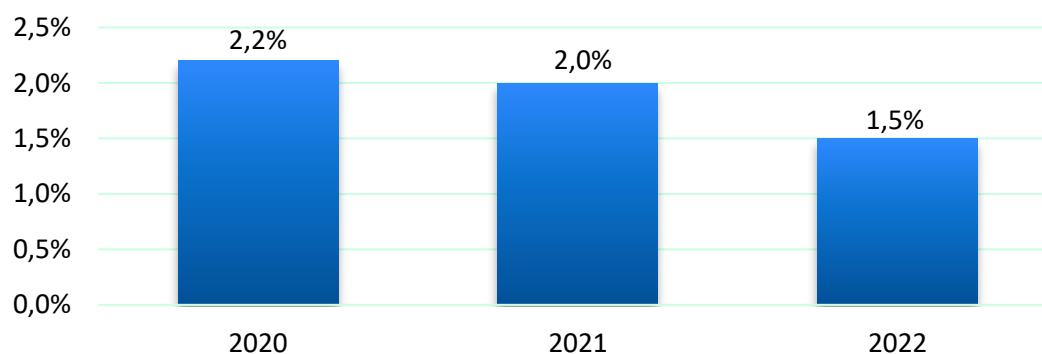
Wykres 2. Liczba rodzin, w których występuje przemoc, korzystających z materialnej pomocy społecznej w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

W 2022 roku z pomocy i wsparcia w ramach lokalnego systemu pomocy społecznej skorzystały łącznie 2 293 rodziny, natomiast w 2020 roku było ich 2 542, zatem zauważa się malejący trend w tym zakresie. Wartość spadkowa wyniosła wówczas 10%. Analizując skalę problemu przemocy domowej w Mieście należy zauważyć, że w związku ze spadkiem ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem oraz środowisk dotkniętych przemocą, udział rodzin korzystających ze wsparcia MOPS w Pile z tego powodu uległ na przestrzeni ostatnich trzech lat spadkowi. W 2022 roku rodziny zmagające się z przemocą stanowiły 1,5% beneficjentów Ośrodka, wobec czego ich udział zmniejszył się o 0,7 pp. względem 2020 roku.

Wykres 3. Udział rodzin korzystających z materialnej pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle beneficjentów w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok

W roku 2022 Zespół Interdyscyplinarny w Pile liczył 20 członków, którymi byli przedstawiciele 10 piłskich instytucji. W analizowanym roku Zespół spotykał się raz na kwartał, czyli 4 razy, a podczas spotkań weryfikowano wszczęte procedury i podejmowano decyzje na temat dalszych działań wobec członków rodzin doznających i stosujących zachowania przemocowe. W ramach procedury „Niebieskie Karty” powoływane były grupy

robocze, które zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, funkcjonują obecnie pod nazwą grup diagnostyczno-pomocowych. W 2022 roku utworzonych zostało 286 grup roboczych, czyli o 38% mniej niż w roku poprzednim, a zarazem o 16% mniej w porównaniu do roku 2020. W omawianym roku grupy spotkały się łącznie 527 razy. Można stwierdzić, że w latach 2020-2022 zmniejszyła się ogólna liczba zgłoszonych przypadków przemocy domowej. Najwyższy poziom osiągnęła ona na przestrzeni lat 2020-2021 co może świadczyć o wzroście skali przemocy w Mieście na skutek pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, kiedy możliwość interwencji i podejmowania działań była ograniczona. Posiedzenia grup roboczych, na których prowadzone były rozmowy z osobami objętymi procedurą NK odbywały się adekwatnie do bieżących potrzeb.

Tabela 4. Dane dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba posiedzeń Zespołu	4	4	4
liczba utworzonych grup roboczych	339	464	286
liczba spotkań grup roboczych	912	847	527

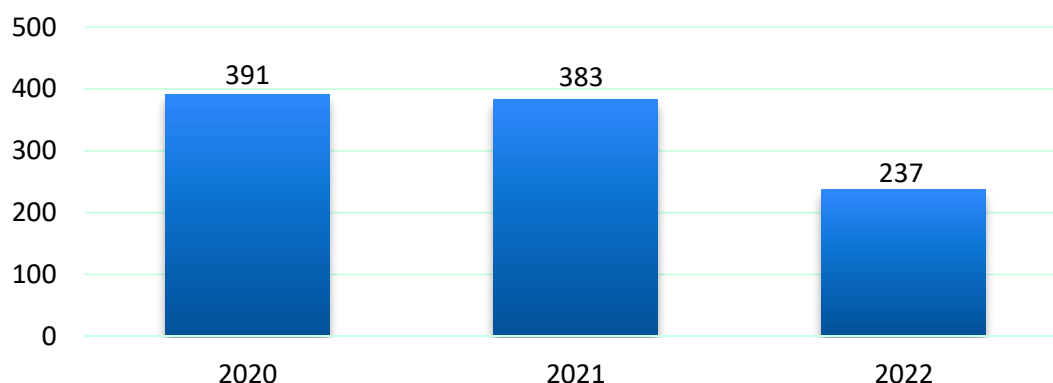
Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę **Niebieskie Karty** i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej. Procedura Niebieskie Karty obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę Niebieskie Karty w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury Niebieskie Karty następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta – A w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Do wszczęcia procedury Niebieskie Karty uprawnieni są odbywający służbę policjanci, pracownicy socjalni zatrudnieni w jednostce pomocy społecznej, przedstawiciele komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pracownicy ochrony zdrowia i systemu oświaty.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty, ulegała spadkowi. W 2022 roku procedurą objęto łącznie 237 rodzin, co oznacza spadek na poziomie 39% względem 2020 roku. Należy zauważyć, iż w 2020 roku, kiedy możliwości kontaktu osób zmagających się z problemem przemocy ze specjalistami były ograniczone na skutek obostrzeń wynikających z pandemii SARS-CoV-2, liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty, w tym zainicjowanych w roku sprawozdawczym była największa w całym omawianym okresie, co wskazuje, że okres pandemii i wynikająca z niego konieczność przebywania w tym samym środowisku członków rodzin, mogły mieć wpływ na niepożądane zachowania.

Wykres 4. Liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

W 2022 roku działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty objęto łącznie 487 osób – ich liczba na przestrzeni ostatnich lat ulegała systematycznemu spadkowi, który ukształtował się na poziomie 59% w 2022 roku, względem 2020 roku. W omawianym roku największy udział w ogóle osób doznających przemocy, objętych procedurą miały dzieci zamieszkujące teren Piły – stanowiły one ponad połowę ogółu (54%). Analogicznie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Znaczący odsetek osób doznających przemocy w Mieście Piły dotyczył również kobiet (40%).

Należy wskazać, że zachowania przemocowe są obecne również w środowisku osób z niepełnosprawnościami, jednakże na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzegalny był spadek w tym zakresie. Pomoc członków grup roboczych w znacznym stopniu kierowana była również do seniorów. W 2022 roku przemocy doświadczyły 33 mieszkanki Piły w starszym wieku oraz 5 starszych mężczyzn, co oznacza najniższą ich liczbę w latach 2020-2022.

Tabela 5. Liczba osób doświadczających przemocy, objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020 ⁷	2021	2022
liczba osób, w tym:	1 195	737	487
liczba dzieci	403	373	263
w tym: z niepełnosprawnościami	8	16	3
liczba kobiet	394	297	193
w tym: starszych	46	80	33
w tym: z niepełnosprawnościami	41	41	26
liczba mężczyzn	398	67	31
w tym: starszych	33	20	5
w tym: z niepełnosprawnościami	27	19	5

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

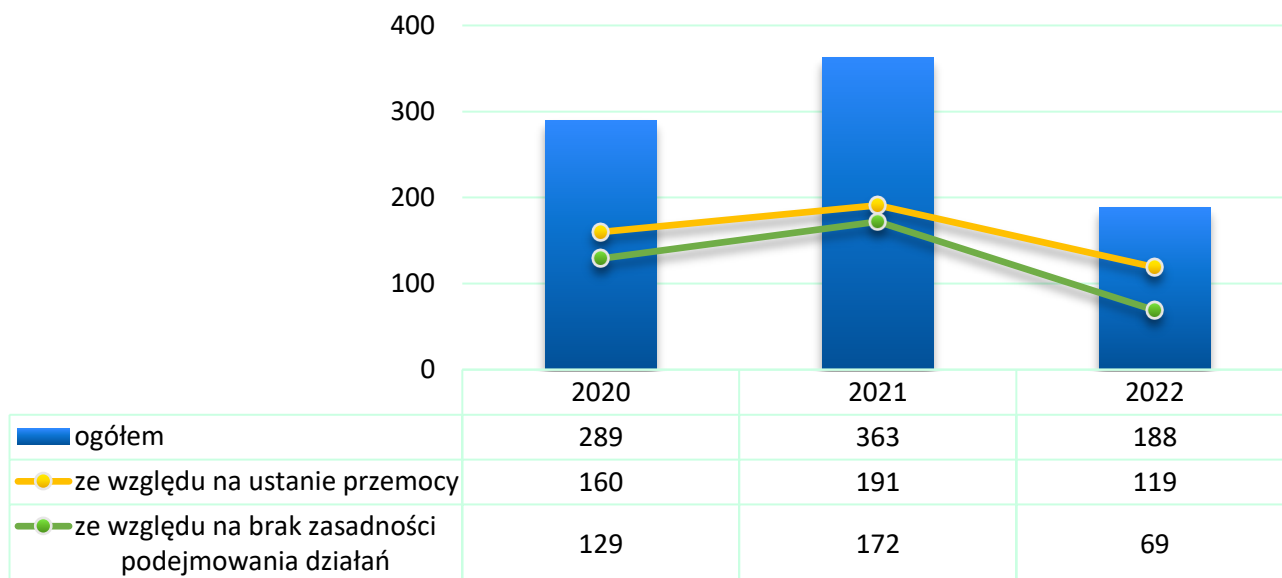
W oparciu o dane dotyczące procedury Niebieskie Karty, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego w 2022 roku, można stwierdzić, że najczęściej stosowaną formą przemocy w Mieście Piła była przemoc psychiczna, z której powodu wsparciem w ramach procedury objęto 176 rodzin. Na drugim miejscu znalazła się przemoc fizyczna, która dotyczyła 131 rodzin.

Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty ulegała wahaniom, jednakże w 2022 roku osiągnęła najniższą wartość. W omawianym roku z powodu ustania przemocy w rodzinie zakończonych zostało łącznie 188 procedur, przy czym głównym powodem zaprzestania działań przez członków Zespołu było ustanie przemocy na skutek podejmowanych działań w ramach wdrożonego i zrealizowanego indywidualnego planu pomocy (119 procedur), natomiast część z nich została zakończona z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania dalszych działań (69). W 2022 roku decyzje o zamknięciu procedury z uwagi na ustanie przemocy stanowiły 63% ogółu,

⁷ Dane za 2020 rok dotyczące liczby osób objętych pomocą grup roboczych.

w 2021 roku – 53%, z kolei w 2020 roku – 55%. Można zatem stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich trzech lat nastąpił pozytywny trend w zakresie skuteczności działań podejmowanych przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.

Wykres 5. Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

Członkowie rodzin zmagających się z problemem przemocy mają możliwość korzystania ze wsparcia, w postaci specjalistycznego poradnictwa. W 2022 roku z takiej możliwości skorzystało łącznie 487 osób, w tym 193 kobiety, 31 mężczyzn oraz 263 dzieci. Jak wynika z dostępnych danych, rodziny z terenu miasta Piły korzystały ze wszystkich możliwych form wsparcia, poza poradnictwem medycznym. W latach 2020-2022 najczęściej udzielano poradnictwa socjalnego, gdyż w omawianym okresie tą formą wsparcia objęto wszystkie osoby doznające przemocy. W 2022 roku znaczna część z osób doświadczających trudności na skutek przemocy w rodzinie kontaktowała się również z prawnikiem (248 osób), a także uzyskała pomoc w zakresie poradnictwa rodzinnego i zawodowego (242 osoby). Najmniejszym zainteresowaniem cieszyło się wówczas poradnictwo pedagogiczne.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważa się znaczący spadek liczby osób doznających przemocy, objętych wsparciem specjalistów, tj. o 37%, co związane jest z ogólnym spadkiem odnotowanych sytuacji przemocowych na terenie Miasta. Dostrzec można natomiast znaczny wzrost zainteresowania w zakresie poradnictwa prawnego, rodzinnego i zawodowego oraz pedagogicznego w 2022 roku, względem lat poprzednich. Na podstawie danych przedstawionych w tabeli nr 6, zauważyć można, że pomoc świadczona

mieszkańcom Piły borykającym się z problemem przemocy nie ogranicza się już wyłącznie do podstawowego wsparcia socjalnego, ale jest zdecydowanie bardziej kompleksowa, co może przynieść pozytywne efekty w przyszłości.

Tabela 6. Wsparcie rodzin zmagających się z przemocą w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
poradnictwo socjalne	779	737	487
poradnictwo prawne	22	54	248
poradnictwo rodzinne i zawodowe	0	21	242
poradnictwo psychologiczne	42	117	79
poradnictwo pedagogiczne	-	32	40
poradnictwo medyczne	0	0	0
OGÓŁEM	779	737	487

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

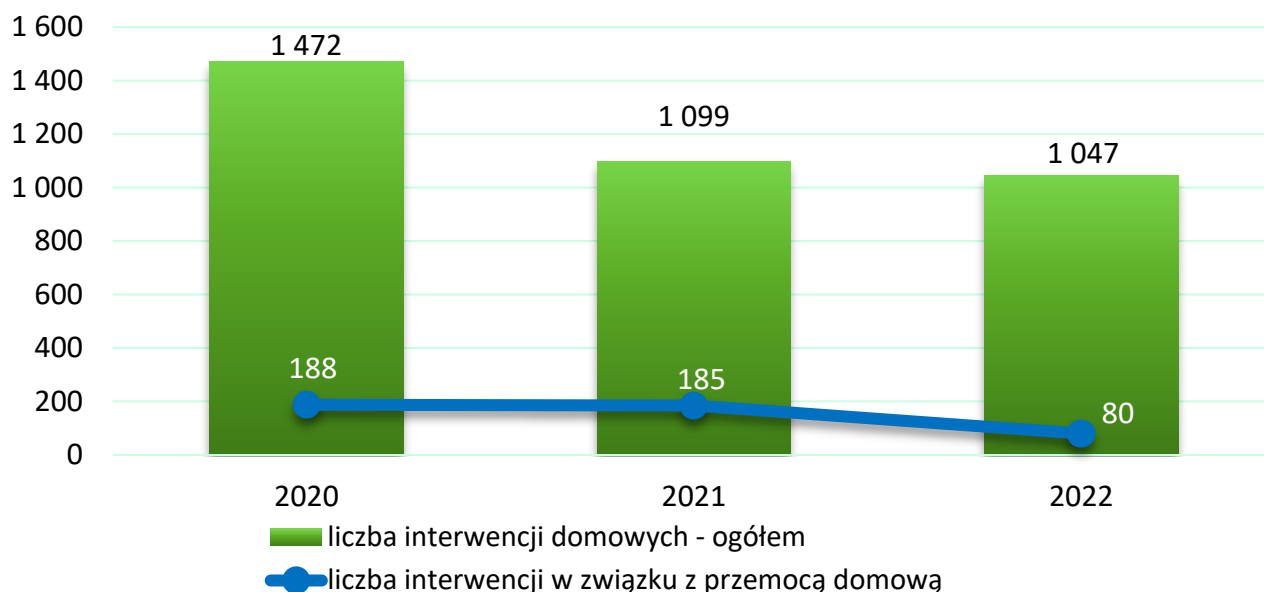
PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

Działania ukierunkowane na przeciwdziałanie przemocy domowej realizowane są w szczególności przez **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pił**, w ramach którego funkcjonują Dział pomocy środowiskowej i Dział pomocy specjalistycznej. Działy te poza przyznawaniem świadczeń pomocy społecznej, udzielają również wielokierunkowego wsparcia pozamaterialnego, m.in. w formie pracy socjalnej oraz poradnictwa osobom i rodzinom borykającym się z problemem przemocy domowej.

Rozwiązywanie problemu przemocy domowej wymaga współpracy interdyscyplinarnej, wobec tego znaczny udział w realizowaniu tego zadania mają funkcjonariusze Policji biorący m.in. udział w realizacji procedury Niebieskie Karty, a także podejmujący interwencje w przypadku zaistnienia podejrzenia o stosowaniu przemocy domowej. Z uwagi na dostępność i powszechną wiedzę o działaniach Policji w zakresie wsparcia mieszkańców, instytucja ta jest jedną z kluczowych jednostek służących rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemu przemocy domowej.

Jak wynika z danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Pił, na przestrzeni lat 2020-2020 systematycznie malała ogólna liczba interwencji domowych podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji. Wartość spadkowa w 2022 roku ukształtowała się względem 2020 roku na poziomie 29%. W przypadku interwencji domowych związanych z przemocą domową dostrzegalna jest analogiczna tendencja.

Wykres 6. Ogólna liczba interwencji domowych Policji oraz interwencji w związku z przemocą domową na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: dane przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Piłe

Zjawisko przemocy domowej niejednokrotnie skorelowane jest z problemem uzależnień, wobec czego istotną rolę w systemie przeciwdziałania przemocy i wsparcia osób doznających przemocy pełni również **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Piłe**. W 2022 roku członkowie MKRPA spotkali się z 75 mieszkańcami Miasta nadużywającymi alkoholu, w związku z przejawianiem przez nich zachowań przemocowych i przeprowadzili z nimi rozmowy interwencyjne. Członkowie MKRPA przeprowadzili również rozmowy z 9 osobami doświadczającymi przemocy w swojej rodzinie oraz 16 świadkami takich sytuacji. W ramach spotkań z przedstawicielami Komisji, członkowie rodzin z problemem przemocy domowej informowane są o lokalnej ofercie pomocy, a także kierowane są do placówek funkcjonujących na terenie Miasta. Tego rodzaju działaniami objęto w 2022 roku 25 osób. Należy zauważyć, że w latach 2020-2022 liczba osób stosujących przemoc, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA ulegała wahaniom, z kolei liczba osób doznających przemocy ulegała systematycznemu spadkowi, który na przestrzeni omawianych lat ukształtował się na poziomie 76%. W przypadku świadków przemocy domowej, w latach 2020-2021 nie podejmowano z nimi rozmów, dopiero w 2022 roku objęto nimi 16 osób.

Tabela 7. Dane statystyczne dotyczące działań MKRPA w stosunku do osób zmagających się w problemem przemocy domowej w latach 2020-2022

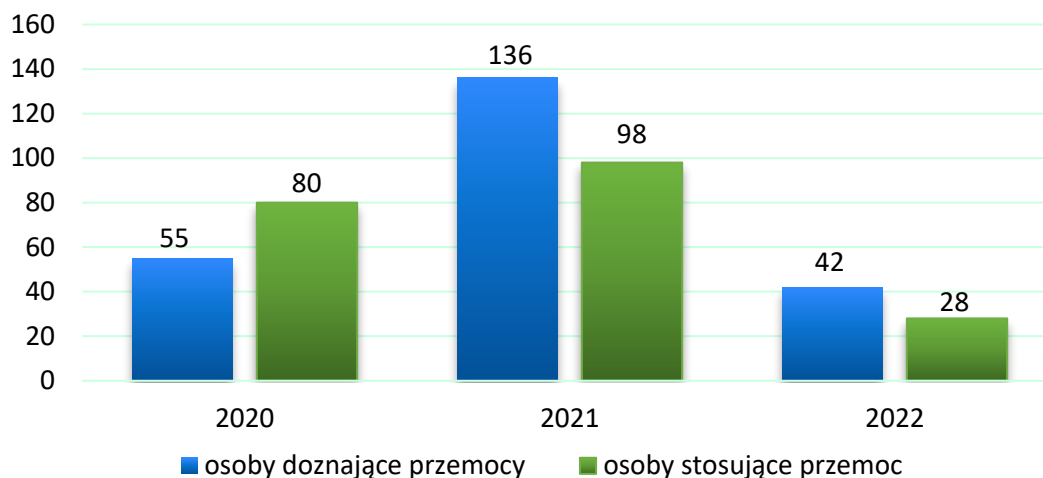
wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób stosujących przemoc, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	73	117	75
liczba osób doznających przemocy, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	38	21	9
liczba świadków przemocy, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	0	0	16

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020-2021. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok.

Profesjonalna pomoc dla osób zmagających się z problemem przemocy domowej w Piłce, w 2022 roku była także świadczona w ramach działalności **Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego**, funkcjonującego w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Pomoc i wsparcie udzielane przez psychologów, specjalistę psychoterapii uzależnień oraz pedagoga, mogły uzyskać tam osoby uzależnione, współuzależnione, ale także osoby doznające przemocy domowej lub ją stosujące.

W 2022 roku w Punkcie udzielono 183 porady 42 osobom doznającym przemocy domowej oraz 61 porad 28 osobom stosującym przemoc domową. Na przestrzeni lat 2020-2022 dostrzec można wahania liczby osób doświadczających oraz stosujących przemoc, którzy korzystali ze wsparcia świadczonego w PIK, jednakże w 2022 roku osiągnęła ona najniższą wartość. Powyższe wynikać może nie tylko ze spadku skali problemu w Mieście, ale także wiązać się z szerokim dostępem do innych form pomocy, w zakresie problemu przemocy domowej na terenie Miasta.

Wykres 7. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc domową, którzy skorzystali z poradnictwa w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020-2021. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok.

Istotnym zasobem w zakresie udzielania pomocy osobom i rodzinom borykającym się z problemem przemocy domowej na terenie Miasta jest również **Ośrodek Wsparcia**, funkcjonujący w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piłe. Placówka dysponuje 36 miejscami w 27 wyposażonych pokojach oraz pomieszczeniami wspólnymi jak świetlice, kuchnie, pomieszczenia i łazienki, w której całodobowe schronienie mogą otrzymać m.in. osoby dotknięte przemocą domową, znajdujące się w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia. Osoby obejmowane są w ramach Ośrodka wsparciem pracownika socjalnego, a ich okres pobytu ustalany jest indywidualnie w zależności od sytuacji, w jakiej się znalazły. W 2022 roku z tego rodzaju wsparcia skorzystało 6 osób doznających przemocy domowej, w tym 1 kobieta i 5 dzieci. Ponadto, w ramach działania grup roboczych zapewniono bezpieczeństwo 2 krzywdzonym dzieciom – 1 dziewczynce i 1 chłopcu.

Nie należy także pominąć działalności **Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Piłe**. Placówka w 2022 roku kontynuowała swoją działalność, zapewniając całodobowy pobyt dla 25 osób, które z powodu przemocy domowej nie mogły przebywać w swoim środowisku domowym. Osoby objęte pomocą SOW poza zaspokojeniem podstawowych potrzeb bytowych, miały zapewnione wsparcie interwencyjne, a także terapeutyczno-wspomagające. Na przestrzeni całego 2022 roku w SOW przebywało łącznie 49 osób borykających się z problemem przemocy domowej.

W ramach wspierania rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej, prowadzone są także **działania wobec osób stosujących przemoc**. W mieście Piła w 2022 roku realizowano łącznie **3 programy korekcyjno-edukacyjne**, których podstawowym celem była zmiana postaw osób stosujących przemoc domową, a w rezultacie powstrzymanie ich od zachowań agresywnych i zakończenie przemocy domowej w środowisku rodzinnym, a także zwiększenie ich zdolności do samokontroli zachowań agresywnych. Na poziomie gminy przeprowadzono 2 programy, których realizatorem był MOPS w Piłe. Do uczestnictwa w w/w Programach skierowano łącznie 30 osób stosujących przemoc domową, z czego ukończyły je 4 osoby w tym 1 kobieta i 3 mężczyzn, tj. 13% ogółu. Na poziomie powiatu zrealizowano 1 program korekcyjno-edukacyjny, koordynowany przez SOW w Piłe, do którego w 2022 roku przystąpiło 11 osób, w tym 5 osób z terenu Miasta Piły. Program ukończyły 3 osoby, w tym 1 osoba pochodząca z Piły.

Na przestrzeni lat 2021-2022 dostrzec można dwukrotny wzrost liczby uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc, realizowanych na poziomie gminy (w 2021 roku uczestniczyło w nich 15 osób). W przypadku programu prowadzonego przez powiat pilski, w 2021 roku brało w nim udział więcej uczestników niż w 2022 roku (15 osób). Zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, uczestnictwo w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową będzie obowiązkowe, a niezastosowanie się do tego obowiązku, będzie traktowane jako wykroczenie.

Jak wynika z wyżej przedstawionych danych, w celu wsparcia rodzin, w których występuje problem przemocy instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Piły podejmują szereg działań wzmacniających więzi członków rodziny w kryzysie, a także umożliwiających im prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. Rodziny, w których dochodzi do zachowań przemocowych objęte są **pracą socjalną** oraz wsparciem asystenta rodziny, a dla osób stosujących przemoc prowadzone są **programy oddziaływania korekcyjno-edukacyjnego**, będące uzupełnieniem i kontynuacją oddziaływań dla osób stosujących przemoc.

Dodatkową formą wsparcia rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy jest prowadzenie działań w zakresie problematyki uzależnień i przemocy. W 2022 roku Miasto Piła zrealizowało oraz uczestniczyło łącznie w 10 kampaniach profilaktycznych,

poruszających tematykę przemocy. Z inicjatywy Zespołu Interdyscyplinarnego kontynuowano lokalną kampanię informacyjną **„Przemocy – Nie! Pomocy – Tak!”**, w ramach której dystrybuowano zaktualizowaną ulotkę informacyjną oraz zaprojektowane kalendarze profilaktyczne.

Ważnym elementem profilaktyki środowiskowej oraz edukacji publicznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej wdrożonym w 2022 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej była akcja mająca na celu promowanie wśród mieszkańców Miasta międzynarodowego znaku **„POMÓŻ MI”**. Działania te wspierane były poprzez dystrybucję ulotek i plakatów przez członków ZI na terenie całego Miasta. Akcja ta była jednym z elementów kampanii **„19 dni przeciwko przemocy wobec dzieci i młodzieży”** koordynowanej przez Fundację PoDRUGIE, w ramach której prowadzono także dyżury telefoniczne psychologów i specjalistów pracy socjalnej. Ponadto MOPS w Pile w 2022 roku uczestniczył w międzynarodowej kampanii pn.: **„16 dni przeciw przemocy ze względu na płeć #MakeLoveNotPrzemoc”**, której głównym postulatem jest zlikwidowania przemocy ze względu na płeć na poziomie lokalnym, państwowym i międzynarodowym.

Do innych kampanii, w których realizację w 2022 roku angażował się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile zaliczyć można także:

- ➔ „Przemoc to niemoc”,
- ➔ „Stop przemocy”,
- ➔ „Reaguj na przemoc”,
- ➔ „Tydzień pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem”,
- ➔ Aktywni „To My”.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje współpracę również z innymi podmiotami prowadzącymi działalność na terenie Miasta, których celem jest rozwiązywanie problemów społecznych oraz wspieranie mieszkańców przeżywających trudności w zakresie przemocy domowej, jak np. placówki oświatowe. Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych jest jednym z zadań MKRPA. Na przestrzeni lat 2021-2022 dla uczniów, rodziców oraz nauczycieli realizowane były **programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego** prowadzonego przez PARPA, KBdsPN (obecnie KCPU), ORE

i IPiN. Tego rodzaju działalność nie była realizowana w 2020 roku, co mogło być spowodowane pandemią koronawirusa i nałożonych przez nią obostrzeń sanitarnych, które znacznie ograniczyły działalność w tym zakresie. W 2022 roku łącznie programami „Archipeląg Skarbów” oraz „Unplugged” o sprawdzonej i wysokiej skuteczności, w ramach profilaktyki uniwersalnej objęto 583 uczniów i 204 rodziców, z kolei w programach wymienionych wyżej, a także programach „Spójrz inaczej” oraz „Szkolna Interwencja Profilaktyczna” uczestniczyło łącznie 180 nauczycieli/wychowawców. W porównaniu do roku poprzedniego zauważa się ponad dwukrotny wzrost w przypadku uczniów oraz rodziców, a także siedmiokrotny wzrost w zakresie liczby nauczycieli.

Tabela 8. Liczba osób biorących udział w programach z katalogu rekomendowanych działań profilaktyki uniwersalnej w Mieście na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba uczniów	0	268	583
liczba nauczycieli	0	25	180
liczba rodziców	0	85	204

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020-2021. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1 za 2022 rok.

Efektywność lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest skorelowana z poziomem kompetencji i wiedzy specjalistycznej osób świadczących wsparcie w tym zakresie. Wobec powyższego, kadra jednostek świadczących pomoc osobom i rodzinom z terenu Piły uwikłanym w problem przemocy, regularnie uczestniczy w działaniach mających na celu **podnoszenie kompetencji zawodowych oraz zapobieganie wypaleniu zawodowemu**. W 2022 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile przy współpracy w ramach ZI przeprowadził 8 szkoleń dla 212 osób, tj. przedstawicieli ochrony zdrowia, oświaty oraz jednostek pomocy społecznej, 4 osoby uczestniczyły w specjalistycznych szkoleniach zewnętrznych. Zrealizowano również 3 superwizje grupowe, podczas których odbyło się 10 spotkań superwizyjnych, trwających łącznie 41 godzin. W superwizji grupowej wzięło udział 29 osób. 2 ze wskazanych superwizji dotyczyły pracy z rodzinami z problemem przemocy, 1 przeznaczona była dla pracowników socjalnych pracujących w różnych obszarach, w tym z rodzinami z dziećmi i rodzinami z problemem przemocy. MOPS w Pile w ramach doskonalenia zawodowego kadr zlecił realizację szkolenia

pn. „Praca z dzieckiem w procedurze „Niebieskie Karty” dla 27 osób, będących członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach współpracy w Zi przeprowadził również szkolenia z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty” dla przedstawicieli ochrony zdrowia, oświaty oraz jednostek pomocy społecznej.

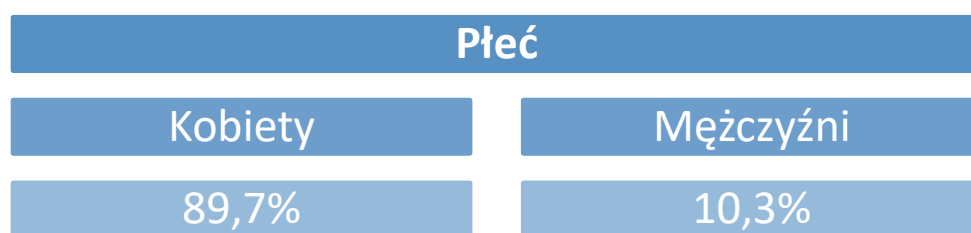
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA – PEŁNOLETNI MIESZKAŃCY

W niniejszym rozdziale przedstawiona została skala zjawiska przemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta Piły oraz w ich otoczeniu. Ponadto, analizie poddano ich wiedzę na temat zagadnień związanych z przemocą domową, opinię badanych względem tego zjawiska oraz ich stosunek do stosowania przemocy jako metody wychowawczej.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Miasta Piły wzięło udział 387 mieszkańców będących powyżej 18 roku życia. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one aż 89,7% ogółu.

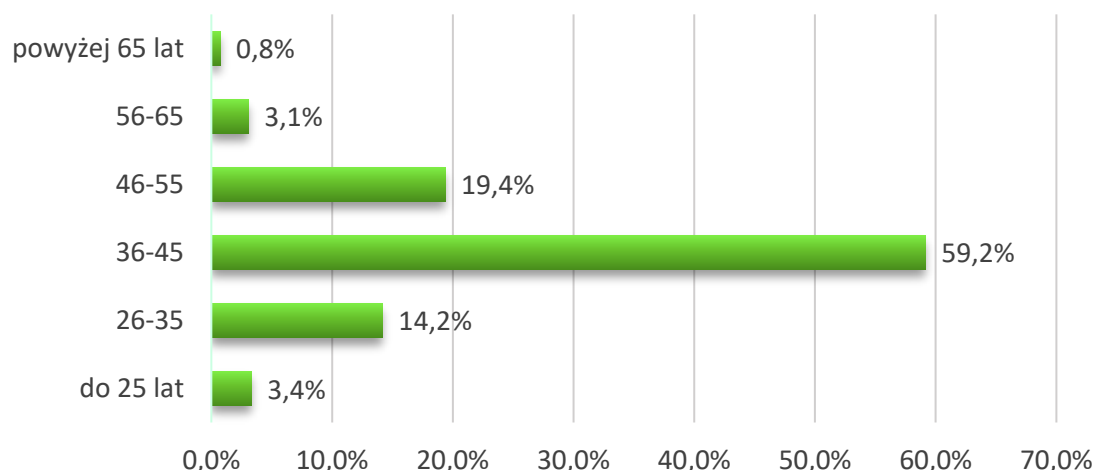
Rysunek 3. Płeć (N⁸=387)

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (59,2%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (19,4%), będący w przedziale wiekowym 26-35 lat (14,2%), respondenci mający mniej niż 25 lat (3,4%), badani w wieku 56-65 lat (3,1%), natomiast najmniejszy odsetek stanowili ankietowani powyżej 65 roku życia (0,8%).

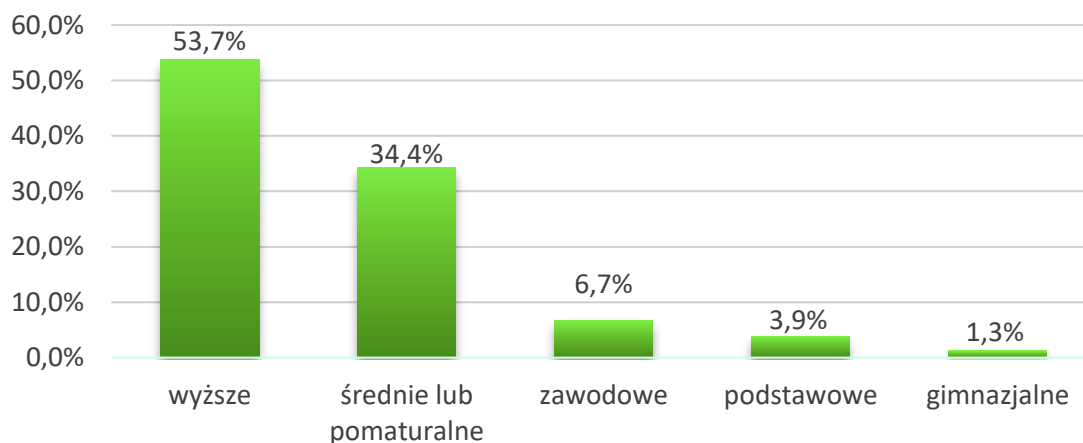
⁸ N oznacza wielkość próby badawczej, tj. liczbę osób odpowiadających na dane pytanie.

Wykres 8. Wiek (N=387)

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (57,7%). 34,4% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, 6,7% z wykształceniem zawodowym, a 3,9% ankietowanych zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym. 1,3% badanych legitymował się wykształceniem gimnazjalnym.

Wykres 9. Wykształcenie (N=387)

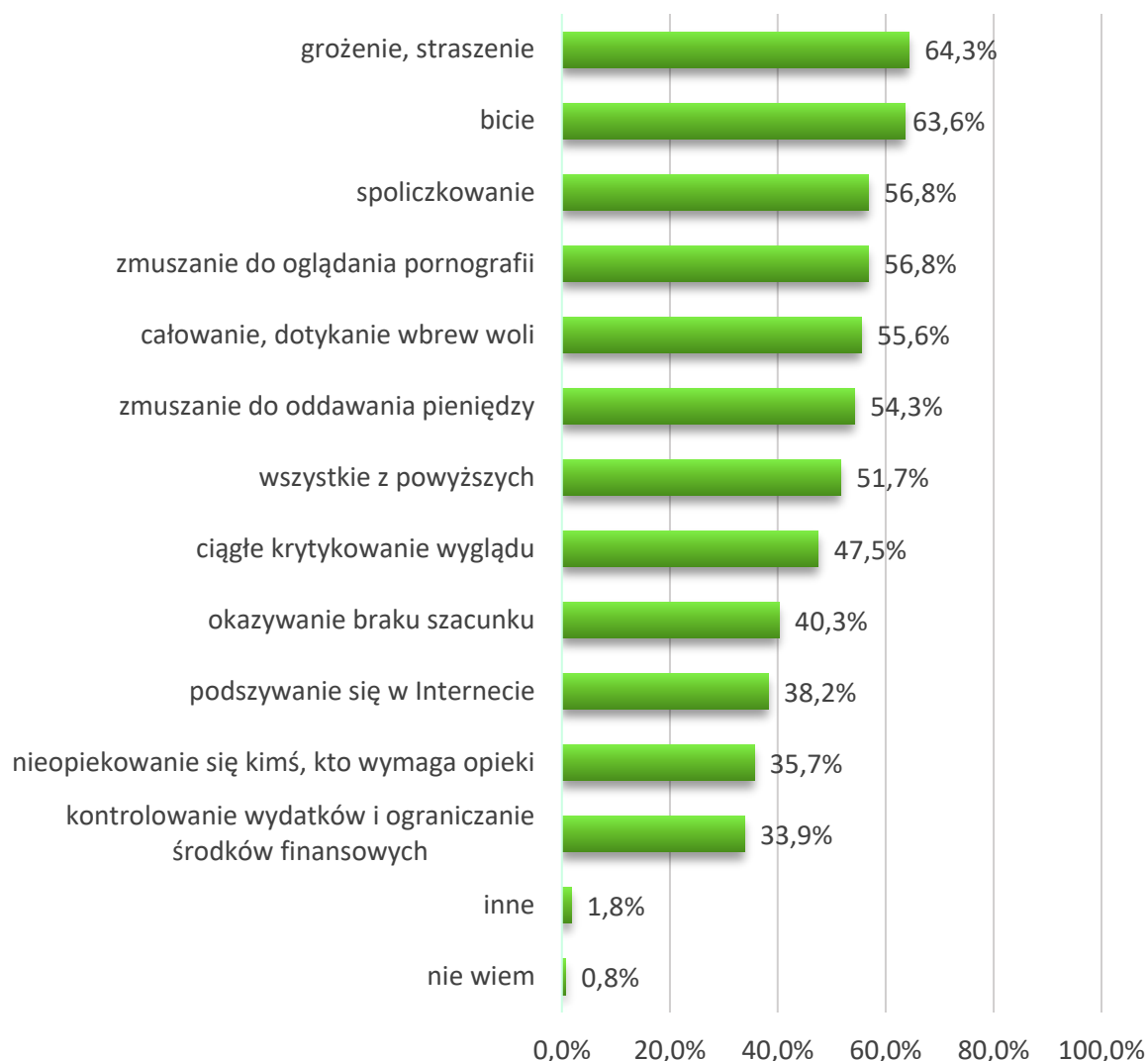

PROBLEM PRZEMOCY

Nieumiejętność identyfikowania pewnych zachowań czy sytuacji jako przemocowych, wynika często z nieświadomości i niedoinformowania. Zdecydowaliśmy się zatem na wstępie zapytać dorosłych mieszkańców Miasta Piły o to, jakie ich zdaniem sytuacje zaliczają się do aktów przemocy. Najwięcej badanych stwierdziło, że grożenie i straszenie (64,3%) oraz bicie (63,6%) są przejawem przemocy. Nieznacznie mniej wskazań uzyskały odpowiedzi „spoliczkowanie” oraz „zmuszanie do oglądania pornografii” (po 56,8%), „całowanie, dotykanie wbrew woli” (55,6%) oraz „zmuszanie do oddawania pieniędzy” (54,3%). Co drugi ankietowany zaznaczył odpowiedź świadczącą o tym, że wszystkie wymienione w kafeterii odpowiedzi przykłady świadczą o przemocy (51,7%), natomiast niemal co drugi wskazał na „ciągłe krytykowanie wyglądu” (47,5%). 40,3% ankietowanych zaznaczyło „okazywanie braku szacunku”, a 38,2% – „podszywanie się w Internecie”. Średnio co trzeci respondent za przemoc uznaje „nieopiekowanie się kimś kto wymaga opieki” (35,7%) oraz „kontrolowanie wydatków i ograniczanie środków finansowych” (33,9%). Tylko 0,8% badanych nie posiada wiedzy na temat form stosowania przemocy, z kolei wśród innych odpowiedzi wyróżniono *poniżanie, dawanie do zrozumienia, że ktoś jest gorszy, dyskryminowanie ze względu na orientację seksualną, konieczność przebywania w towarzystwie osób nietrzeźwych i pod wpływem substancji psychoaktywnych, a także pokazywanie i wykorzystywanie swojej wyższości nad słabszym* (1,8%).

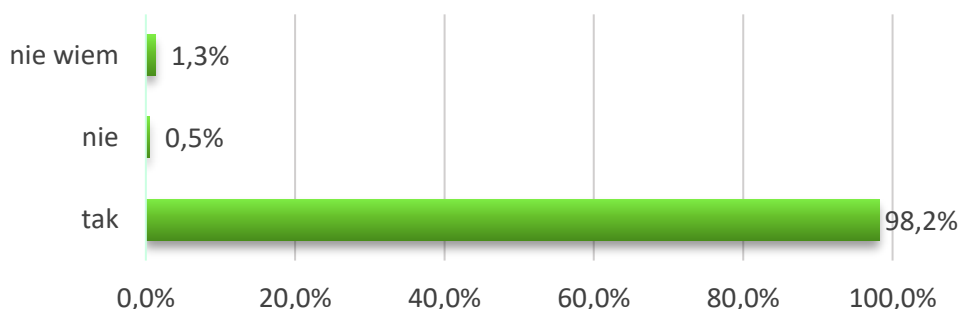
**Wykres 10. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pana/i zdaniem aktem przemocy?
(N=387)**

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

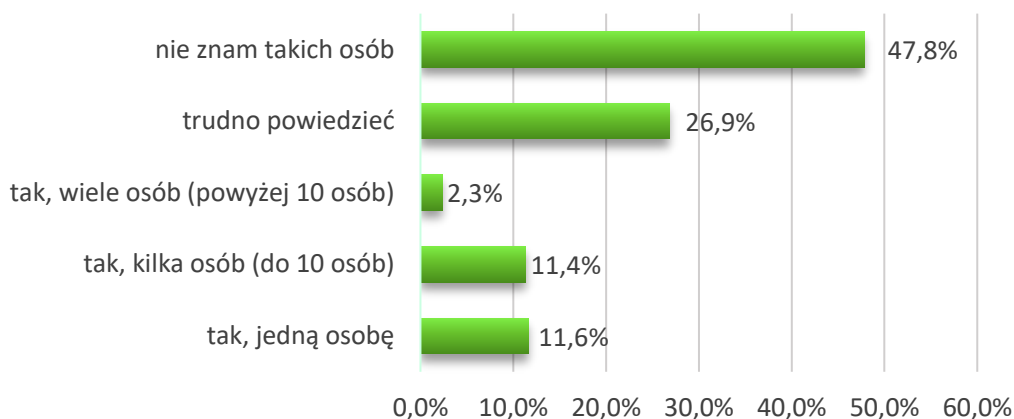
Zapytaliśmy także o to, czy dorośli mieszkańcy Miasta uważają, że przemoc domowa jest przestępstwem. Zdecydowana większość badanych odpowiedziała na to pytanie twierdząco (98,2%), natomiast 0,5% ankietowanych udzieliło odpowiedzi przeczącej. Ponadto, 1,3% respondentów nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi, ze względu na brak wiedzy w tym zakresie.

Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem przemoc domowa to przestępstwo? (N=387)

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta Piły. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy domowej. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło łącznie 25,3% ankietowanych. Jak wynika z odpowiedzi badanych, 11,6% badanych zna jedną taką osobę, 11,4% zna kilka takich osób (do 10), z kolei 2,3% deklaruje znajomość wielu takich osób (powyżej 10). Co czwarty respondent miał trudność w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi (26,9%).

Wykres 12. Czy zna Pan/i w swoim otoczeniu kogoś, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? (N=387)

Badani deklarujący znajomość w swoim otoczeniu osób, które doświadczają przemocy domowej, zostali zapytani o to, kim jest osoba jej doznająca. Zdecydowana większość respondentów stwierdziła, że są nimi osoby dorosłe mające 18-60 lat – 73,2% (71 osób). Mniejszy odsetek ankietowanych wskazał na dzieci do 18 roku życia (41 osób, tj. 42,3%) oraz osoby starsze (powyżej 60 roku życia) – 22,7%, tj. 22 badanych. 1 ankietowany pominął to pytanie i nie udzielił żadnej odpowiedzi.

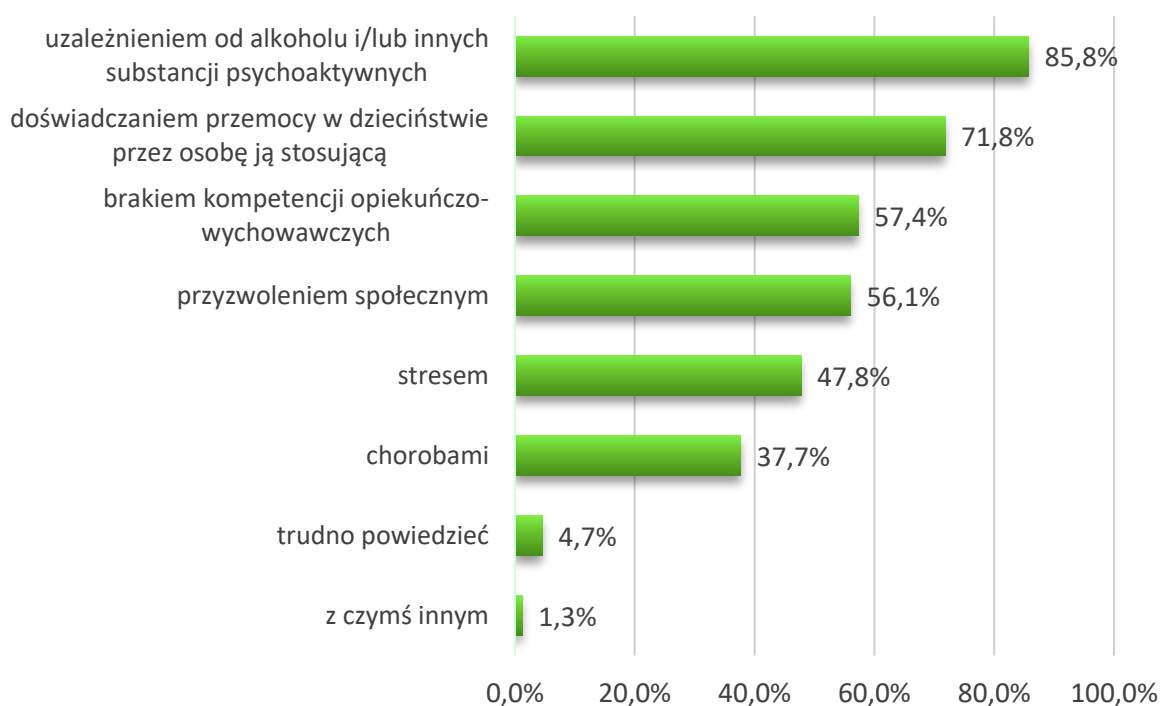
Tabela 9. Kim jest osoba, która doświadcza przemocy w swoim domu? (N=97)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
dzieckiem do 18 roku życia	42,3%	41
osobą dorosłą mającą 18-60 lat	73,2%	71
osobą starszą (powyżej 60 roku życia)	22,7%	22

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zjawisko przemocy domowej wynika niejednokrotnie z innych problemów społecznych. Zdecydowana większość mieszkańców Miasta dostrzega związek pomiędzy uzależnieniem od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, a występowaniem przemocy domowej (85,8%). Mniej respondentów wskazało na doświadczanie przemocy w dzieciństwie przez osobę stosującą przemoc (71,8%). Ponad połowa ankietowanych uważa, że przemoc domowa jest powiązana z brakiem kompetencji opiekuńczo-wychowawczych (57,4%) oraz przyzwoleniem społecznym (56,1%). 47,8% badanych wskazuje na stres, a 37,7% na choroby. 4,7% respondentów udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”, a 1,3% badanych wskazuje na inne czynniki, w tym: *brak umiejętności radzenia sobie ze złymi emocjami, kompleksami, brak umiejętności odrzucenia błędnych przekonań czy niechęć do podjęcia pracy.*

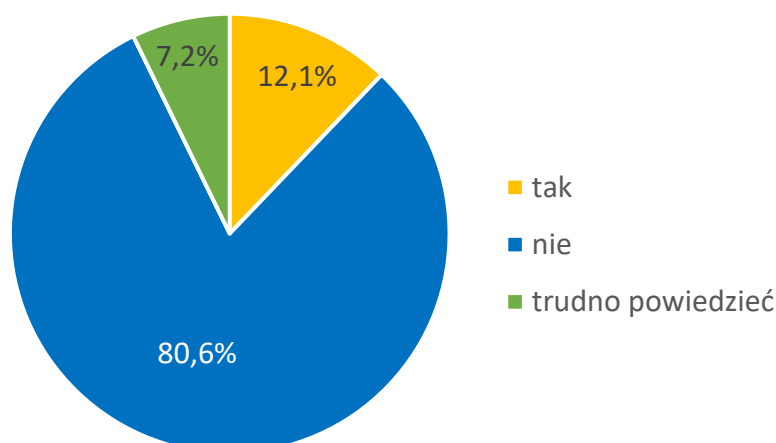
Wykres 13. Z czym Pana/i zdaniem związany jest problem przemocy domowej? (N=387)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Skala problemu przemocy w Mieście Piła została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie przemocy doznało 12,1% mieszkańców, z kolei 7,2% miało trudność w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 14. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? (N=387)

Pytając o to, jak często osoby deklarujące doświadczanie przemocy, doznawały jej w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, okazuje się, że 5 osób doświadczyło jej 1 raz (10,6%), 16 badanych – 2-10 razy (34,0%), 7 respondentów – 11-20 razy (14,9%), 4 ankietowanych – 21-30 razy (8,5%), z kolei 9 osób – więcej niż 30 razy (19,1%). 6 badanych miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (12,8%).

Tabela 10. Jak często, w okresie ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? (N=47)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
1 raz	10,6%	5
2-10 razy	34,0%	16
11-20 razy	14,9%	7
21-30 razy	8,5%	4
więcej niż 30 razy	19,1%	9
trudno powiedzieć	12,8%	6

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że większość z nich doświadczyła przemocy psychicznej (45 osób, tj. 95,7%). Co piąty ankietowany wskazał na przemoc fizyczną i mobbing (po 10 osób, tj. 21,3%). 8 badanych doznało przemocy ekonomicznej (17,0%), z kolei 4 ankietowanych wskazało na zaniedbanie (8,5%). 1 respondent wskazał na przemoc seksualną (2,1%).

Tabela 11. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=47)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
przemoc psychiczna	95,7%	45
przemoc fizyczna	21,3%	10
mobbing	21,3%	10
przemoc ekonomiczna	17,0%	8
zaniedbanie	8,5%	4
przemoc seksualna	2,1%	1
nie wiem	0,0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zapytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej, bo 17 ankietowanych doznało przemocy ze strony współmałżonka/i (37,0%). Po 9 osób wskazało na kolegę/koleżankę z pracy oraz pracodawcę (po 19,6%), z kolei 8 odpowiedzi dotyczyło partnera/partnerki (17,4%). Po 7 badanych zadeklarowało doznanie przemocy ze strony dziecka/dzieci oraz innych, bliżej nieokreślonych osób (po 15,2%). Wobec 5 respondentów przemoc zastosowały osoby im nieznanne (10,9%), 4 osoby zadeklarowały tatę (8,7%), natomiast na mamę padły 3 odpowiedzi (6,5%). Najmniejsza liczba wskazań dotyczyła rodzeństwa, tj. siostry oraz brata na co wskazały pojedyncze osoby (2,2%). 1 badany pominął to pytanie i nie udzielił żadnej odpowiedzi.

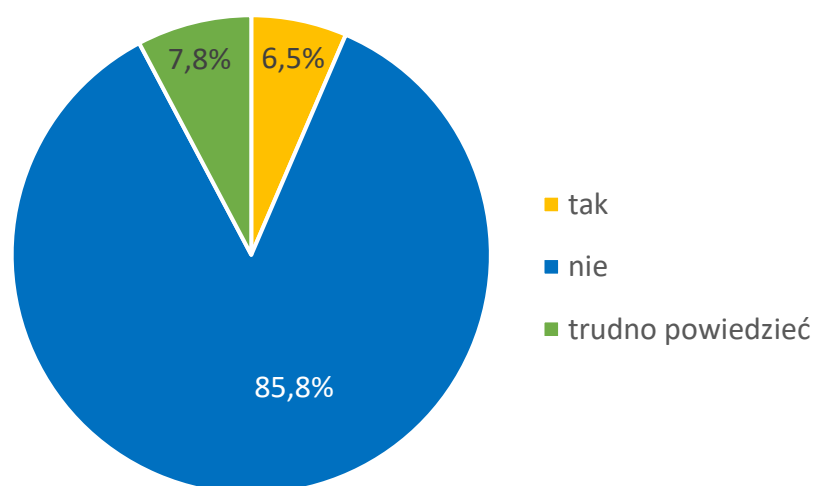
Tabela 12. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (N=46)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
mąż/żona	37,0%	17
kolega/koleżanka z pracy	19,6%	9
pracodawca	19,6%	9
partner/partnerka	17,4%	8
dziecko/dzieci	15,2%	7
inne osoby	15,2%	7
nieznajomy/a	10,9%	5
tata	8,7%	4
mama	6,5%	3
siostra	2,2%	1
brat	2,2%	1
dziadkowie	0,0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznała się mniejsza część badanych niż w przypadku jej doznawania – na pytanie „czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc?” twierdzącej odpowiedzi udzieliło 6,5% ankietowanych. 7,8% badanych zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 15. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc? (N=387)

Na pytanie dotyczące tego, jak często ankietowanym zdarzyło się stosować przemoc w okresie ostatnich 12 miesięcy, najczęściej odpowiedzi padło na 2-10 razy (13 osób, tj. 56,5%). 3 badanych zastosowało przemoc jednokrotnie (13,0%), 1 osoba – 21-30 razy (4,3%), z kolei 2 ankietowanych wskazało na odpowiedź „więcej niż 30 razy” (8,7%). 4 respondentów miało trudność z jednoznacznym udzieleniem odpowiedzi (17,4%), natomiast 2 badanych pominęło to pytanie i nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

Tabela 13. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc? (N=23)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
1 raz	13,0%	3
2-10 razy	56,5%	13
11-20 razy	0,0%	0
21-30 razy	4,3%	1
więcej niż 30 razy	8,7%	2
trudno powiedzieć	17,4%	4

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali, w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc psychiczna (17 osób, tj. 70,8%). 8 odpowiedzi padło na przemoc fizyczną (33,3%), z kolei po 2 badanych wskazało na przemoc ekonomiczną, zaniedbanie oraz brak wiedzy na temat rodzaju stosowanej przemocy (po 8,3%). 1 respondent nie udzielił żadnej odpowiedzi.

Tabela 14. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=24)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
przemoc psychiczna	70,8%	17
przemoc fizyczna	33,3%	8
przemoc ekonomiczna	8,3%	2
zaniedbanie	8,3%	2
nie wiem	8,3%	2
przemoc seksualna	0,0%	0
mobbing	0,0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, niemal wszystkie osoby deklarujące stosowanie przemocy, kierowały ją w stronę dziecka/dzieci (22 osoby, tj. 91,7%). Zdecydowanie mniej, bo wyłącznie 7 osób wskazało na współmałżonka/ę (29,2%), 4 ankietowanych stosowało ją w stosunku do partnera/partnerki (16,7%), a 2 osoby względem rodziców (8,3%). Pojedyncze odpowiedzi badanych wskazują na stosowanie przemocy wobec brata, kolegi/koleżanki z pracy oraz osoby nieznanego (po 4,2%). 1 badany pominął to pytanie i nie udzielił odpowiedzi.

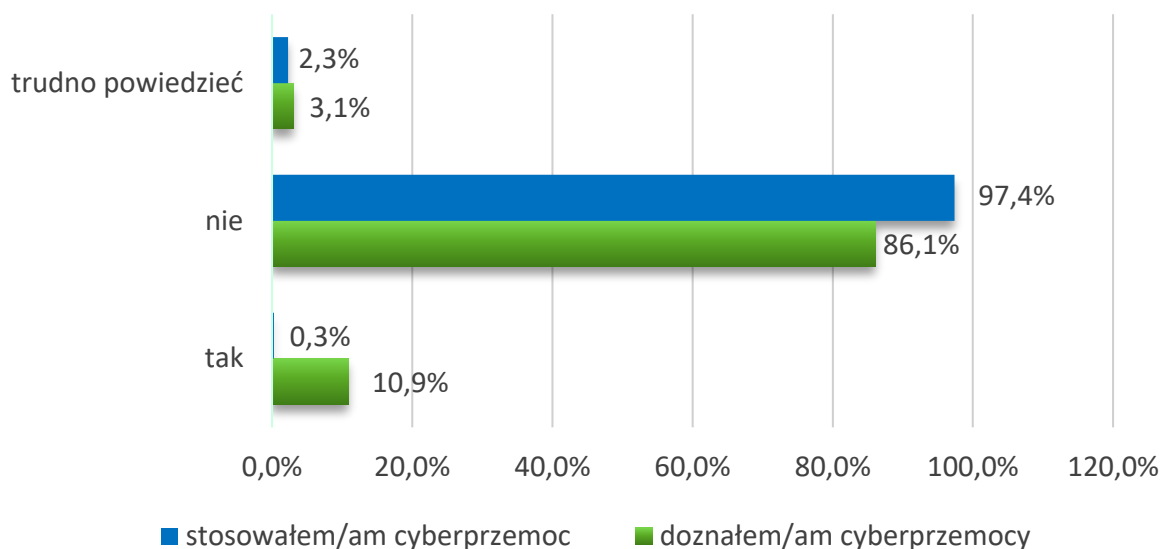
Tabela 15. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? (N=24)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
dziecko/dzieci	91,7%	22
mąż/żona	29,2%	7
partner/partnerka	16,7%	4
rodzice	8,3%	2
brat	4,2%	1
kolega/koleżanka z pracy	4,2%	1
nieznajomy/a	4,2%	1
siostra	0,0%	0
dziadkowie	0,0%	0
inne osoby	0,0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

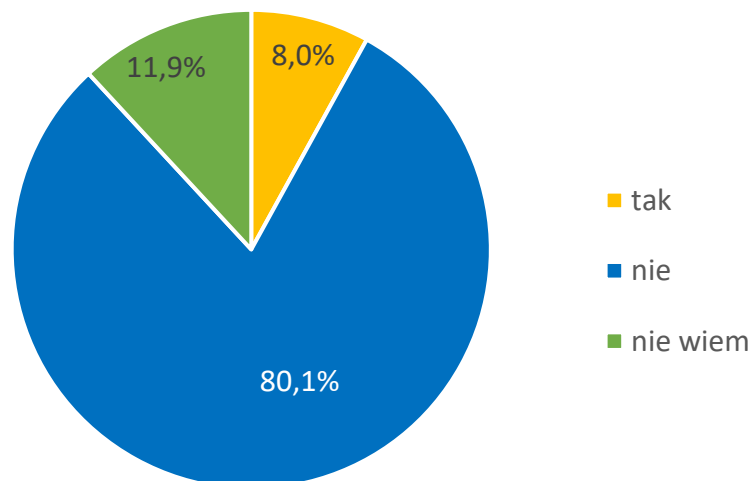
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę cyberprzemocy występującej wśród mieszkańców Piły. Jak wynika z uzyskanych danych, tego rodzaju przemocy doświadczyło 10,9% badanych, natomiast zastosowało ją 0,3% ankietowanych. 3,1% respondentów nie potrafiło jednoznacznie określić, czy doznało cyberprzemocy, z kolei w przypadku jej stosowania odsetek ten wyniósł 2,3%.

Wykres 16. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? (N=387)

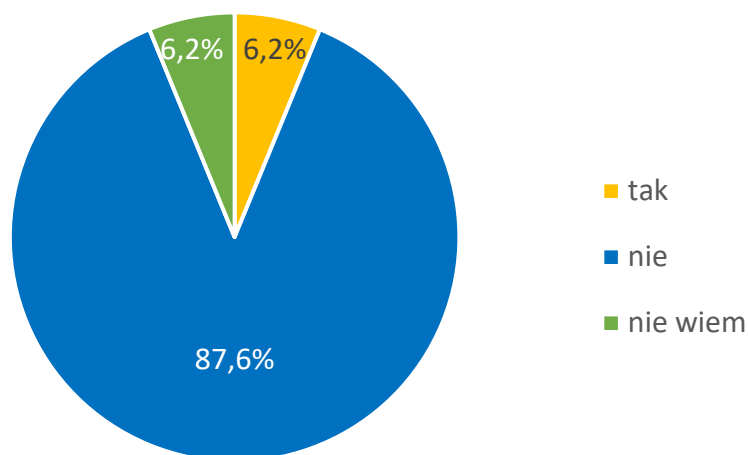
Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Miasta na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 8,0% badanych, z kolei 11,9% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 80,1% mieszkańców.

Wykres 17. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci (tzw. „klaps”) jest dobrą metodą wychowawczą? (N=387)

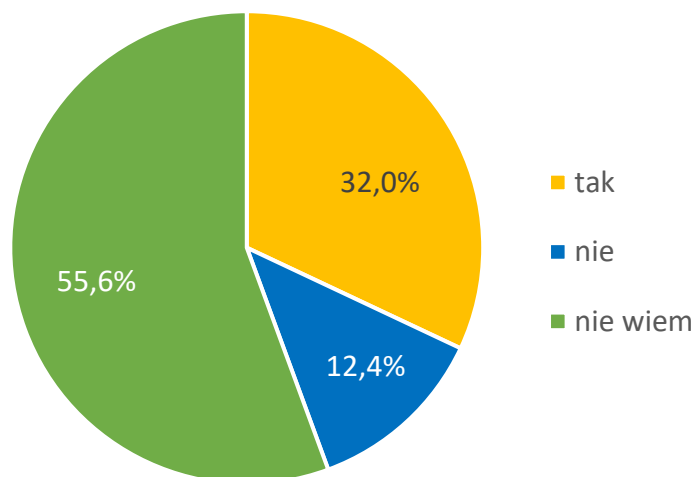
W dalszej kolejności respondenci zostali zapytani o to, czy ich zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy. Jak wynika z przedstawionego poniżej wykresu, po 6,2% ankietowanych twierdzi, że tego rodzaju okoliczności istnieją lub nie posiadają oni w tym zakresie wiedzy. W opinii zdecydowanej większości badanych okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy nie istnieją (87,6%).

Wykres 18. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy? (N=387)

Dorośli mieszkańcy zostali również poproszeni o oszacowanie skali istotności problemu przemocy domowej na terenie miasta Piły. Ponad połowa ankietowanych deklaruje brak wiedzy w tym zakresie (55,6%). Problem przemocy domowej w Mieście jako znaczący identyfikuje co trzeci badany (32,0%), z kolei 12,4% ankietowanych jest przeciwnego zdania.

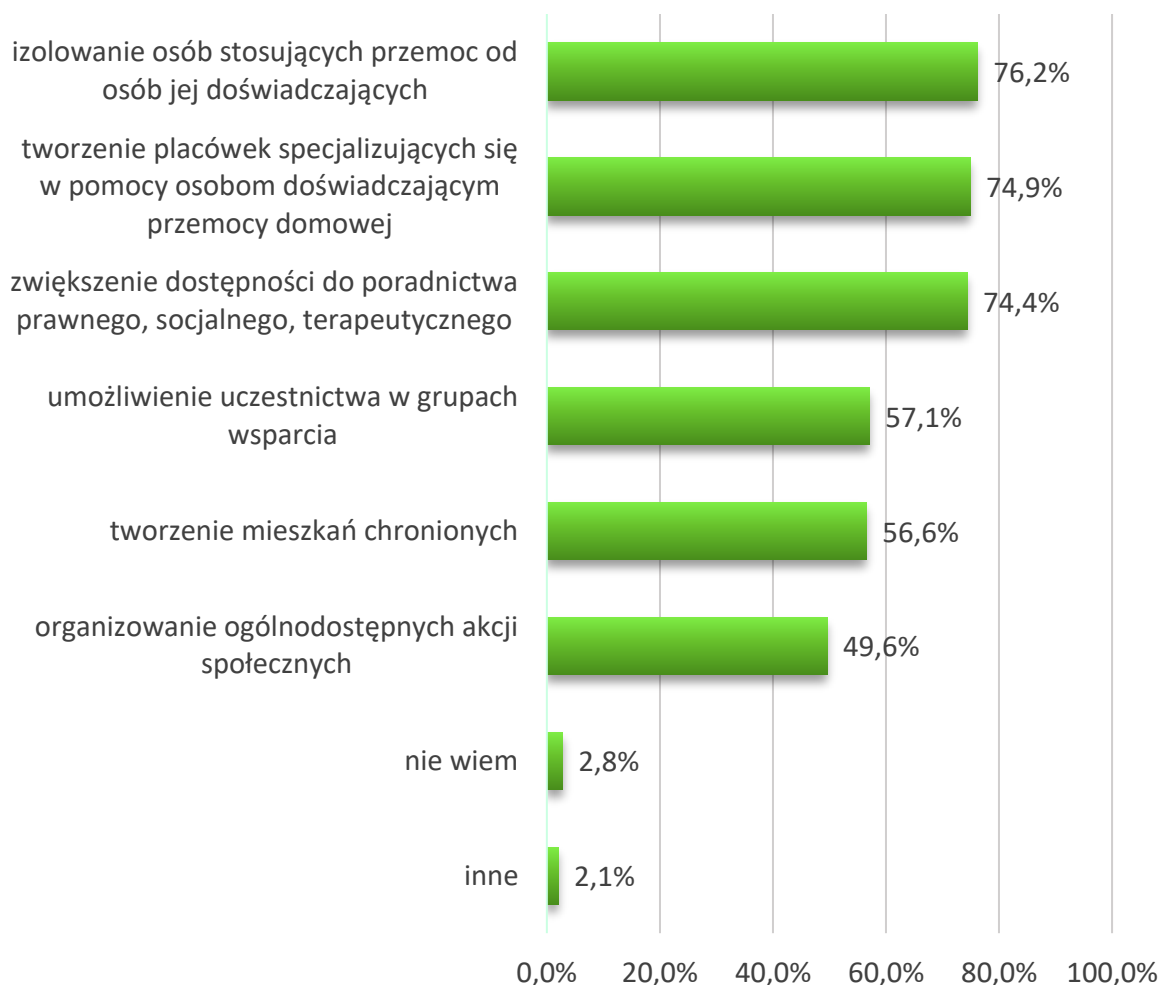
Wykres 19. Czy postrzega Pan/i przemoc domową jako znaczny problem występujący na terenie Miasta? (N=387)

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym zostali zapytani o to jakie działania według nich byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej. Zdecydowana większość wskazała na izolowanie osób stosujących przemoc od osób jej doświadczających (76,2%), tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej (74,9%) oraz zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i/lub terapeutycznego (74,4%). Średnio co druga odpowiedź padła także na umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia (57,1%), tworzenie mieszkań chronionych (56,6%), a także organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych (49,6%). 2,8% badanych zaznaczyło odpowiedź „nie wiem”. Ankietowani wskazali również na inne działania, w tym: *wyznaczenie stałego, całodobowego punktu wsparcia, obowiązkowe lekcje z psychologiem/psychiatrą od I klasy szkoły podstawowej na temat przemocy dziecko-rodzic i rodzic-dziecko, zmiany kwalifikacji prawnej do osób stosujących przemoc, nie zamiatanie problemów pod tzw. dywan, gdy osoba potrzebująca idzie zgłosić problem na policję, a także pomoc duchowa (2,1%).*

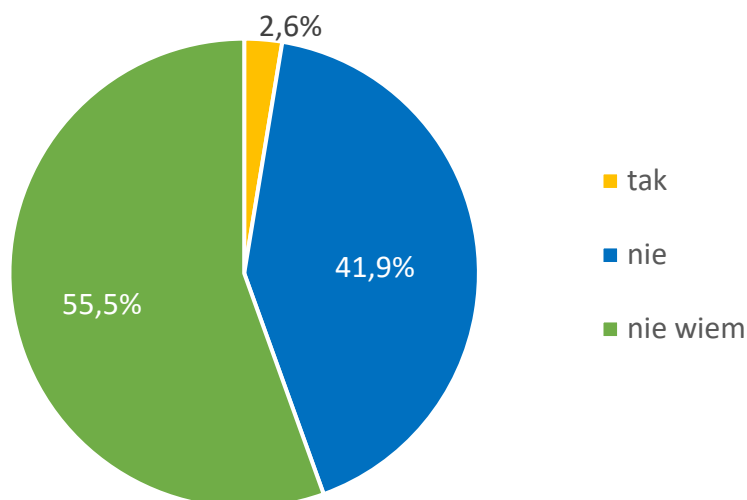
Wykres 20. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej? (N=387)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy Piły uczestniczący w badaniu, wyrazili także opinię dotyczącą lokalnej oferty wsparcia osób uwikłanych w problem przemocy domowej. Odpowiedzi oceniające pozytywnie badane zagadnienie stanowiły najniższy odsetek, tj. 2,6%. Ponad połowa ankietowanych nie posiada wiedzy w zakresie oferty wsparcia osób zmagających się z problemem przemocy domowej na terenie Miasta (55,5%), z kolei zdaniem 41,9% respondentów jest ona niewystarczająca.

Wykres 21. Czy Pana/i zdaniem oferta wsparcia dla osób zmagających się z problemem przemocy jest na terenie Miasta wystarczająca? (N=387)

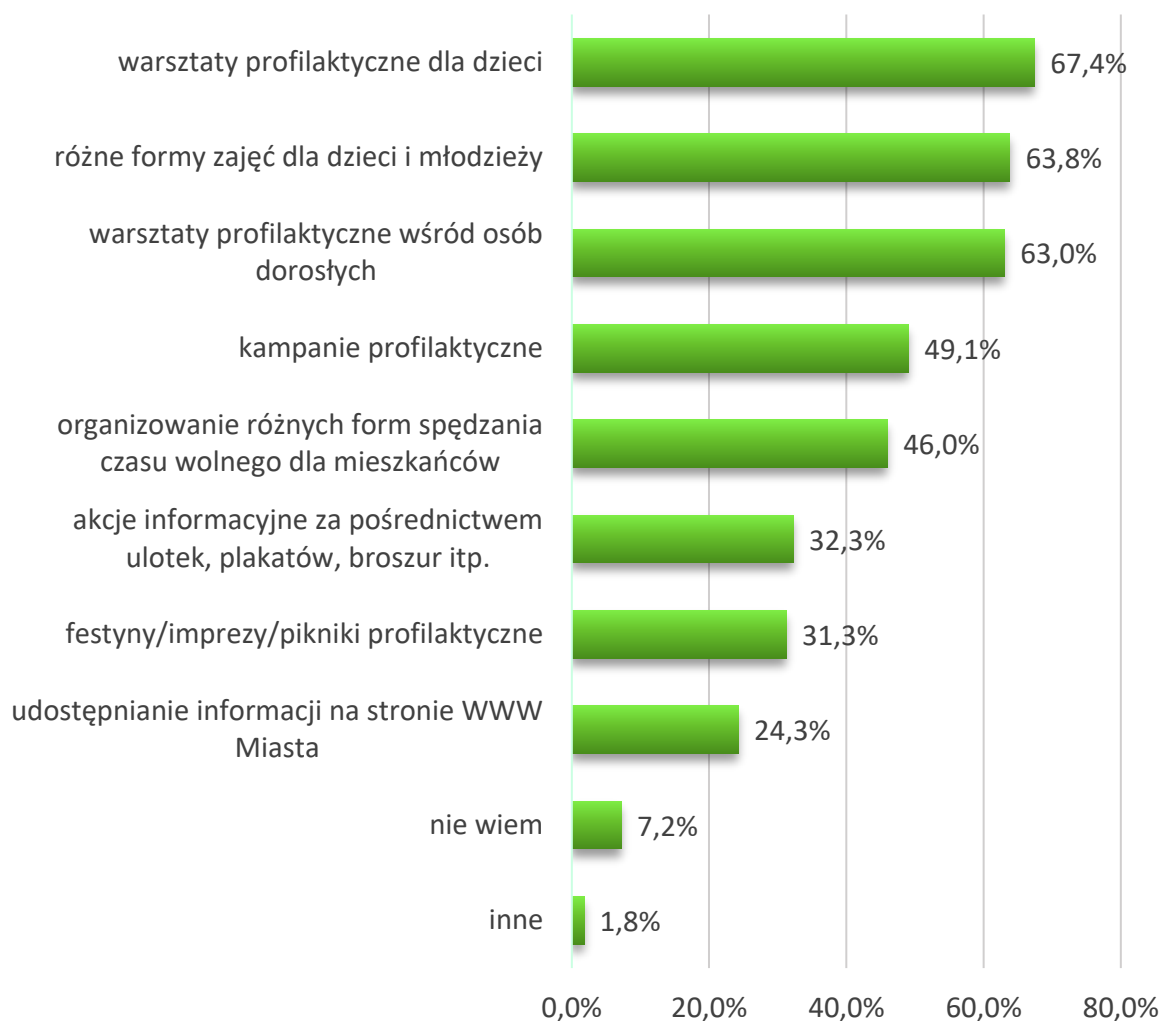

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem efektywności działań profilaktycznych, w celu zapobiegania zjawisku przemocy domowej, można zauważyć, że najczęściej odpowiedzi padło na warsztaty profilaktyczne dla dzieci (67,4%), różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (63,8%) oraz warsztaty profilaktyczne wśród osób dorosłych (63,0%). Średnio połowa respondentów wskazała na kampanie profilaktyczne (49,1%) oraz organizowanie różnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców (46,0%). Co trzecia odpowiedź dotyczyła akcji informacyjnych za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur, itp. (32,3%) oraz festynów/impres/pikników profilaktycznych (31,3%). Najbardziej deklarowaną formą działań profilaktycznych było natomiast udostępnianie informacji na stronie WWW Miasta (24,3%). Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 7,2% badanych, a 1,8% ankietowanych udzieliło innych odpowiedzi, m.in. takich jak:

- uwrażliwienie otoczenia społecznego dzieci, danie prostych i szybkich instrumentów reagowania, w tym anonimowego,
- rozmowy z dziećmi o konsekwencjach również ich negatywnych zachowań,
- konkretne edukowanie, wskazanie jak, gdzie i z jakich powodów trzeba szukać pomocy,
- zajęcia w szkołach i w miejscach pracy,
- szybki bezpośredni dostęp do specjalistów, pedagogów, psychologów, prawników,

- nacisk na naukę, w celu ewentualnego wykluczenia z rynku pracy, braku rozwoju i wiary w swoje możliwości,
- wszystkie działania pomagają w jakimś stopniu, lecz nie ma zaufania do specjalistów i policji i tu jest problem.

Wykres 22. Poniżej wymieniono różne formy działań profilaktycznych. Które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty, jeśli chodzi o zapobieganie przemocy domowej? (N=387)

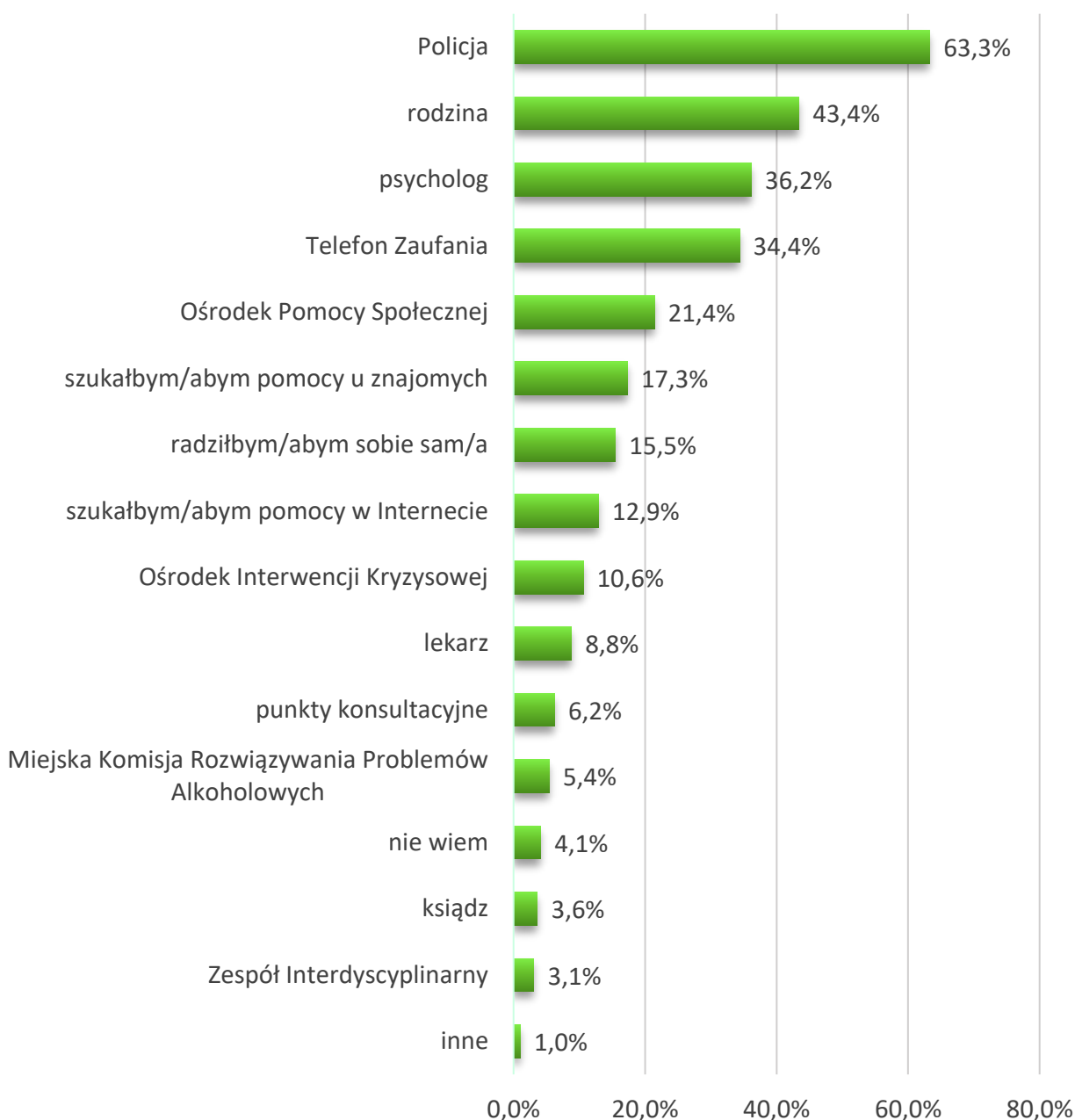

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ostatnim pytaniu skierowanym do dorosłych mieszkańców miasta Piły, respondenci zostali zapytani o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku przemocy domowej. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych skorzystałaby z pomocy Policji (63,3%) oraz rodziny (43,4%). Co trzecia odpowiedź dotyczyła psychologa (36,2%) oraz Telefonu Zaufania (34,4%). Stosunkowo często deklarowany był również

Ośrodek Pomocy Społecznej (21,4%). 15,5% badanych mieszkańców radziłoby sobie samodzielnie w takiej sytuacji, natomiast 4,1% nie wie do kogo mogłoby się zwrócić w przypadku tego rodzaju problemów. 1,0% zaznaczył inne odpowiedzi, wśród których 1 osoba wymieniła *psychiatrę*. Pojawiła się także informacja: „*zgłaszałem wszędzie z powyższych i nikt nie reagował, bo jestem mężczyzną*”. Szczegółowe informacje dotyczące odpowiedzi na powyższe pytanie, przedstawione zostały na wykresie nr 16.

Wykres 23. Do kogo zwróciłby/aby się Pan/i o pomoc w razie problemu przemocy domowej? (N=387)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

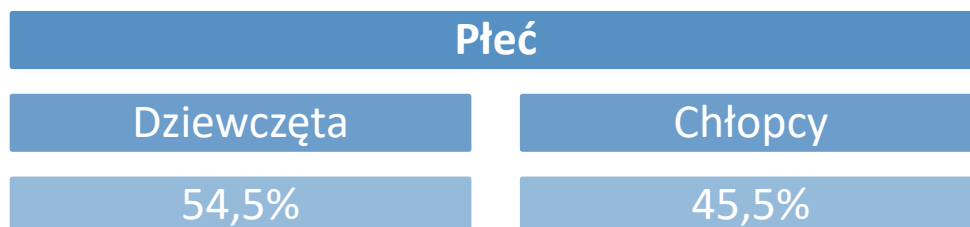
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA – UCZNIOWIE

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży z Miasta Piły. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych z doświadczaniem przemocy domowej, doznawaniem oraz stosowaniem przemocy rówieśniczej, a także cyberprzemocy oraz poznanie opinii młodych mieszkańców Miasta na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

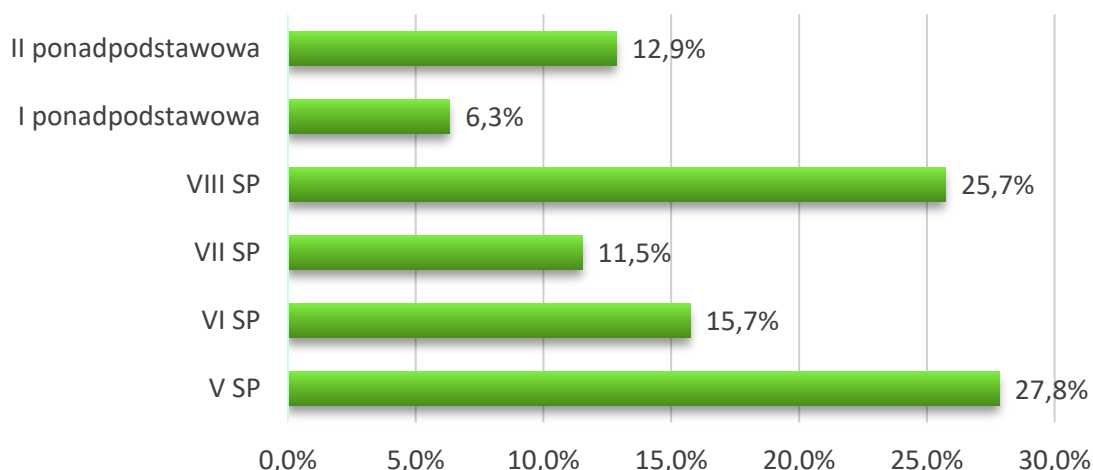
Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie Miasta Piły wypełnili 521 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagą miały dziewczęta – stanowiły one 54,5% ogółu. Chłopcy wypełnili 45,5% kwestionariuszy.

Rysunek 4. Płeć (N=521)

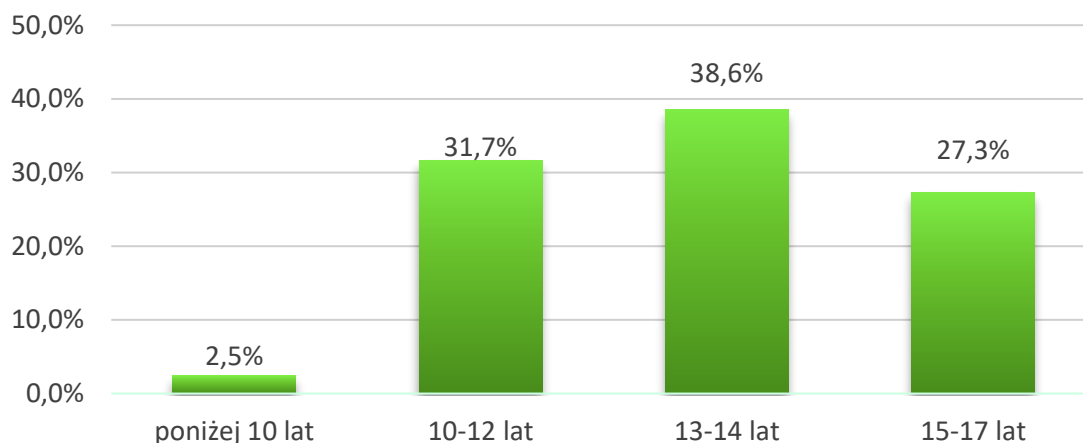
Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Największy odsetek stanowili uczniowie z klasy V (27,8%) oraz VIII szkoły podstawowej (25,7%). Ankietowani uczęszczający do klasy VI stanowili 15,7% osób, do klasy VII SP – 11,5%, natomiast 12,9% kwestionariuszy wypełnili uczniowie II klasy szkoły ponadpodstawowej. Najmniejszy odsetek badanych stanowili respondenci z I klasy szkoły ponadpodstawowej – 6,3%.

Wykres 24. Klasa (N=521)

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 13-14 lat (38,6%). Blisko co trzeci ankietowany był w wieku 10-12 lat (31,7%), natomiast co czwarty uczeń był w wieku 15-17 lat (27,3%). Najmniejszy odsetek badanych stanowiły osoby poniżej 10 roku życia, tj. 2,5%.

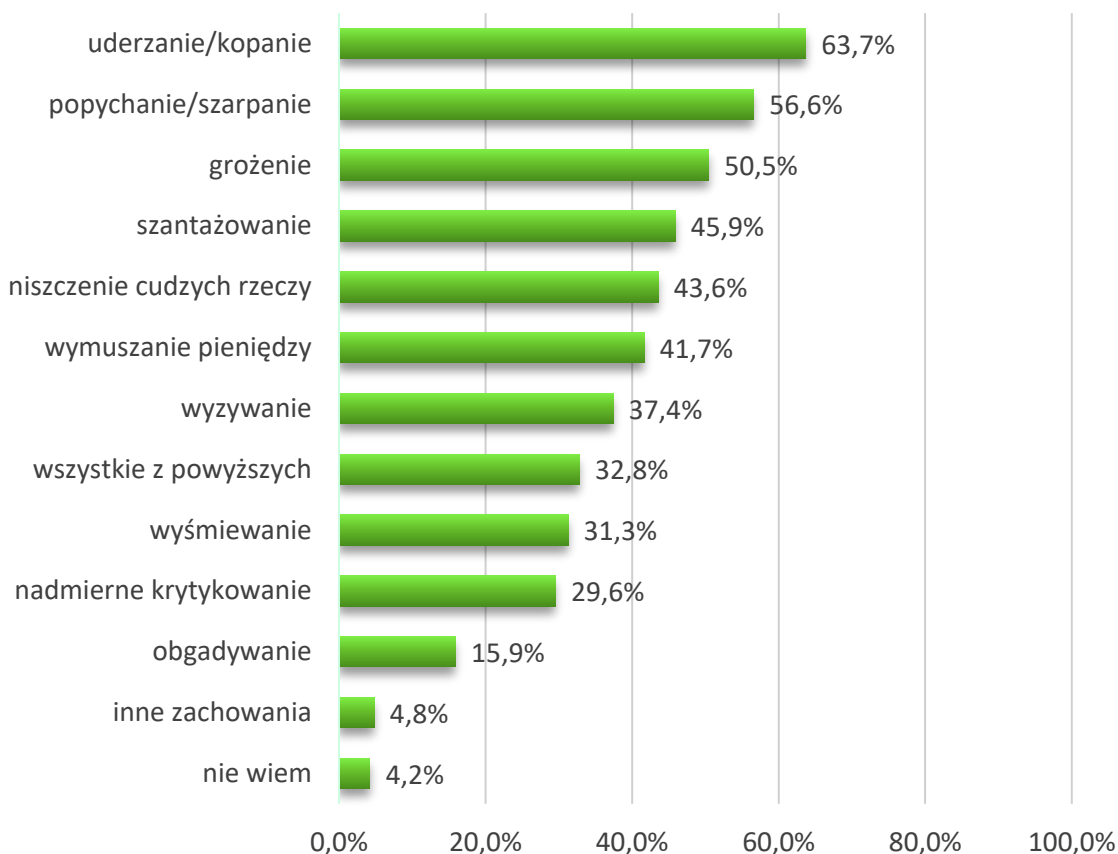
Wykres 25. Wiek (N=521)

PROBLEM PRZEMOCY

W pierwszej kolejności weryfikacji poddana została wiedza uczniów z terenu Miasta Piły na temat ogólnie pojętej przemocy. Młodzi mieszkańcy zostali zapytani jakie według nich zachowania, można zaliczyć do aktów przemocy. Jak wynika z przedstawionego wykresu, 63,7% badanych uczniów stwierdziło, że sytuacją przemocową jest uderzanie/kopanie, a zdaniem 56,6% – popychanie/szarpanie. Wynika z tego, że respondenci przede wszystkim wskazywali na przejawy przemocy fizycznej. Następnie, według kolejności wskazań odpowiedzi padały na: groźenie (50,5%), szantażowanie (45,9%), niszczenie cudzych rzeczy (43,6%), wymuszanie pieniędzy (41,7%), wyzywanie (37,4%), wyśmiewanie (31,3%) oraz nadmierne krytykowanie (29,6%). Na odpowiedź „wszystkie z powyższych” wskazał co trzeci ankietowany (32,8%), z kolei 15,9% zaznaczyło „obgadywanie”. 4,2% badanych nie ma wiedzy w tym zakresie. 4,8% osób udzieliło odpowiedzi „inne zachowania”, wskazując na *krzyczenie, hejt, wyzywanie, prześladowanie, ciągłe krytykowanie wyglądu, obniżanie poczucia wartości, znęcanie się oraz zabieranie cudzych rzeczy*.

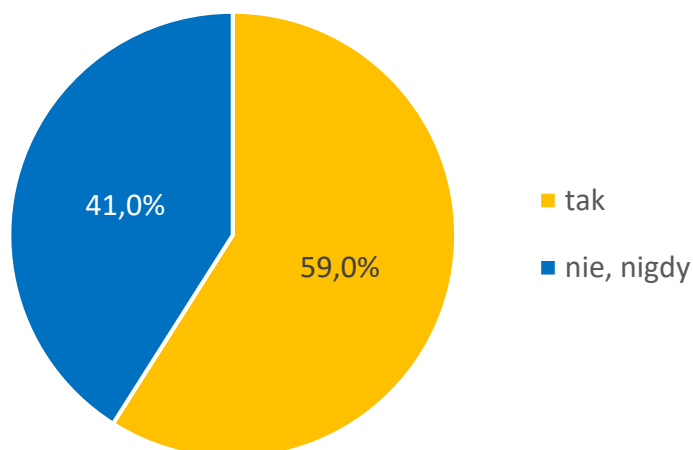
Wykres 26. Jakie zachowanie jest Twoim zdaniem przemocą? (N=521)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejna część raportu ma na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z Miasta Piły. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczyło 59,0% uczniów.

Wykres 27. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek doświadczyć przemocy? (N=521)

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony uczniów ze szkoły – na tę odpowiedź wskazało 217 osób, tj. 71,4%. Na drugim miejscu znaleźli się znajomi spoza szkoły (111 osób, tj. 36,5%), z kolei na trzecim – rodzeństwo (62 osoby, tj. 20,4%). Doświadczenie przemocy ze strony taty zadeklarowało 33 badanych (10,9%), z kolei ze strony mamy – 31 osób (10,2%). Wśród innych osób, które stosowały przemoc ankietowani wskazywali na: *kuzyna, ojcyma, dziadka, nauczycieli, sąsiadów, brata, nieznajome osoby oraz kolegów dla zabawy* (36 osób, tj. 11,8%). 4 uczniów pominęło to pytanie.

Tabela 16. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? (N=304)

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniowie ze szkoły	71,4%	217
znajomi spoza szkoły	36,5%	111
rodzeństwo	20,4%	62
inne	11,8%	36
tata	10,9%	33
mama	10,2%	31

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów dotyczące rodzajów doznawanej przez nich przemocy. Największy odsetek badanych doświadczył przemocy psychicznej (240 osób, tj. 80,8%), a w dalszej kolejności znalazła się przemoc fizyczna (123 osoby, tj. 41,4%). Średnio co piąty uczeń doznał przemocy seksualnej (68 osób, tj. 22,9%), z kolei 11 respondentów wskazało na zaniedbanie (3,7%). 11 ankietowanych nie odpowiedziało na poniższe pytanie.

Tabela 17. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? (N=297)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
ktoś mnie przezywał, groził mi, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	80,8%	240
ktoś mnie bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	41,4%	123
ktoś dotykał mnie w miejsca, w które sobie tego nie życzyłem/am, mówił o moim ciele w sposób który mnie zawstydział itp.	22,9%	68
nie miałem/am zapewnionej opieki, kiedy byłem/am chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów, kiedy miałem/am problemy, dostawałem/am zbyt mało jedzenia, dlatego przez dłuższy czas byłem/am głodny/a itp.	3,7%	11

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

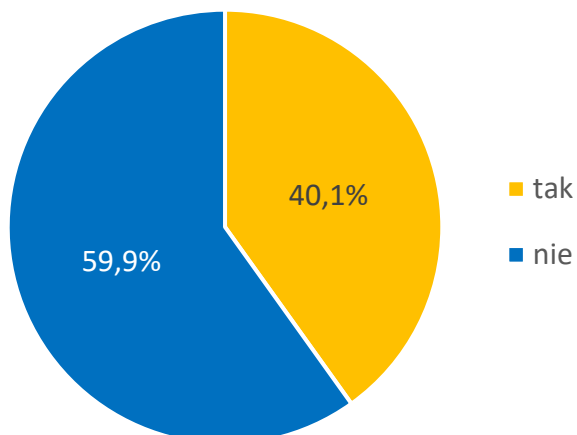
Uczniowie, którzy wcześniej zadeklarowali doświadczenie przemocy kiedykolwiek w życiu zostali zapytani również o to, czy doznali jej w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Ponad połowa uczniów odpowiedziała twierdząco na to pytanie (194 osoby, tj. 63,0%), z kolei przemocy w tym czasie nie doznał średnio co trzeci badany (114 osób, tj. 37,0%).

Tabela 18. Czy doświadczyłeś/aś przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=308)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tak	63,0%	194
nie	37,0%	114

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Na to pytanie, twierdzącej odpowiedzi udzieliło 40,1% uczniów.

Wykres 28. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? (N=521)

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemocy, jaką zastosowali. Możemy zauważyć, iż przemoc psychiczną stosował największy odsetek uczniów dopuszczających się takich zachowań (132 osoby, tj. 65,3%). Na przemoc fizyczną wskazała ponad połowa ankietowanych (109 osób, tj. 54,0%), z kolei 14 badanych stosowało przemoc seksualną (6,9%). 7 uczniów pominęło to pytanie i nie odpowiedziało na nie.

Tabela 19. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś (N=202)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
przezywałem/am kogoś, groziłem/am komuś, upokarzałem/am kogoś, straszyłem/am, wyśmiewałem/am itp.	65,3%	132
biłem/am kogoś, kopałem/am, szarpałem/am, dusiłem/am, popychałem/am, spoliczkowałem/am itp.	54,0%	109
dotykałem/am kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłem/am o czyimś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	6,9%	14

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Analizie poddane zostały również odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec rówieśników – wskazało na to 145 osób, tj. 72,1%. Odpowiedzi uczniów padały także na rodziców (50 osób, tj. 24,9%) oraz inne osoby, w tym: *kolegów, znajomych z Internetu, uczniów ze szkoły, nieznanymi osobami, kolegów z osiedla, osoby spoza szkoły* oraz wskazywano na stosowanie przemocy w *obronie własnej* (41 osób, tj. 20,4%). 8 respondentów nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 20. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? (N=201)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
wobec rówieśników	72,1%	145
wobec rodzeństwa	24,9%	50
wobec innych osób	20,4%	41

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

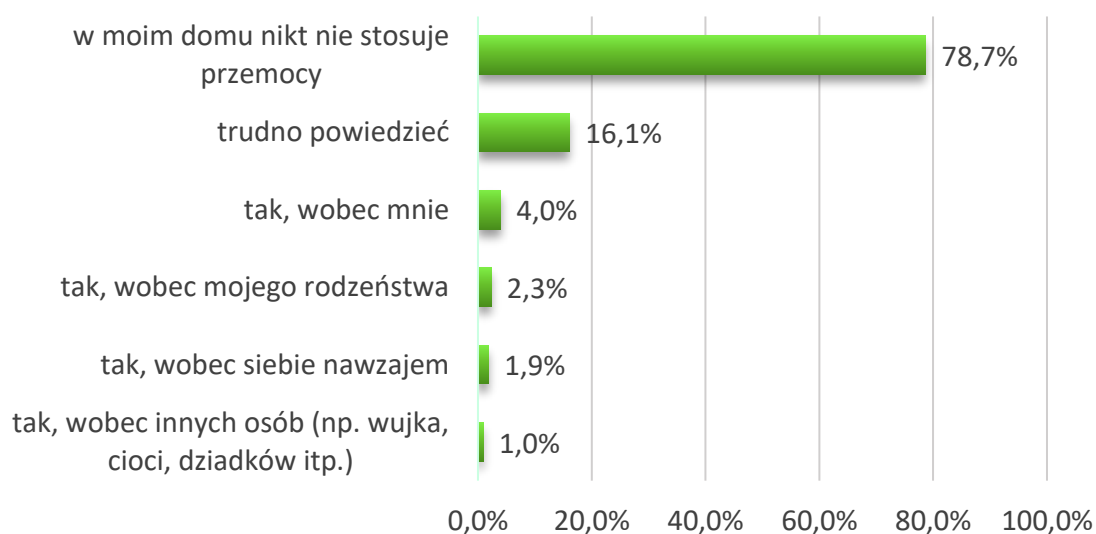
W kolejnym pytaniu uczniowie odpowiedzieli czy zastosowali przemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Ponad połowa badanych zadeklarowała, że zdarzyło im się dopuścić przemocy w ciągu ostatniego roku (124 osoby, tj. 59,9%), natomiast przeciwnego zdania było 40,1% uczniów, tj. 83 osoby. 2 ankietowanych pominęło to pytanie.

Tabela 21. Czy zastosowałeś/aś przemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=207)

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
tak	59,9%	124
nie	40,1%	83

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że 1,9% uczniów wskazało na stosowanie przemocy w środowisku domowym wobec siebie nawzajem, 2,3% wobec rodzeństwa, z kolei 1,0% wobec innych osób. Przemocy domowej doświadcza bezpośrednio 4,0% ankietowanych uczniów, a 16,1% badanych zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”. 78,7% respondentów zadeklarowało, że w ich domu nie stosuje się przemocy.

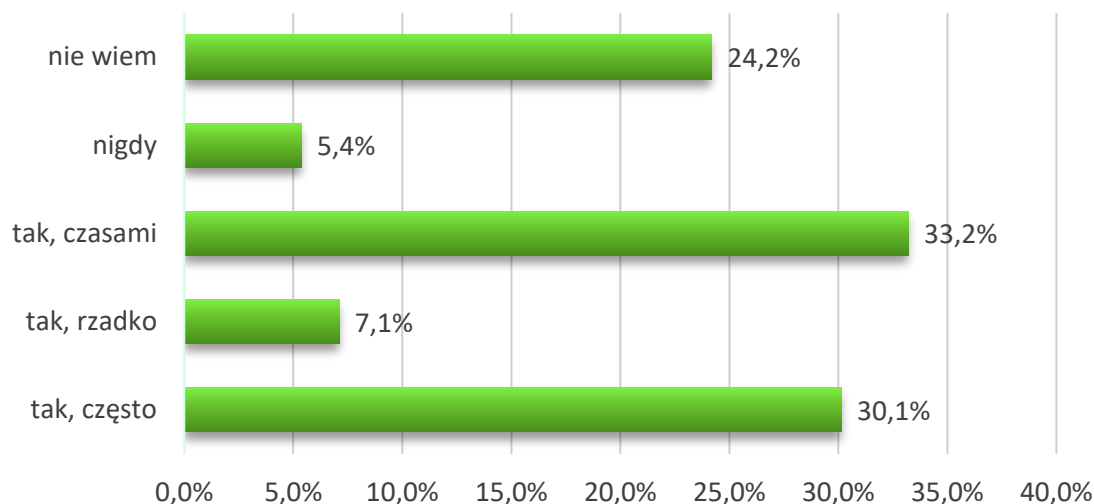
Wykres 29. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? (N=521)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

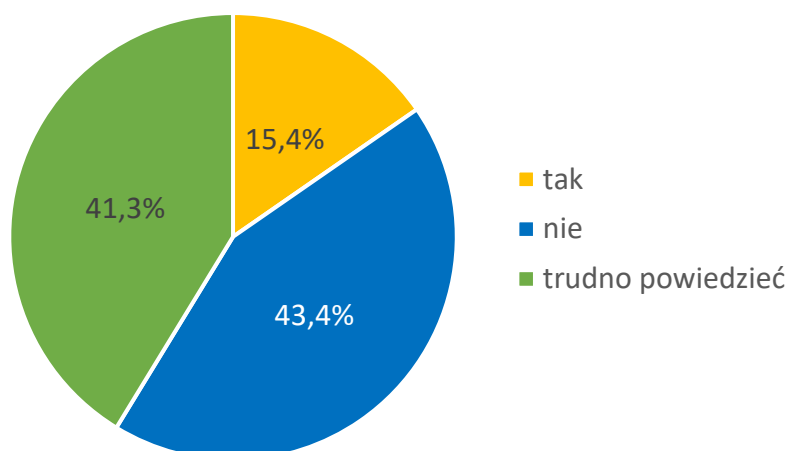
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to większość uczniów, tj. 70,4%. Z udzielonych przez 7,1% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 33,2% – czasami, a zdaniem 30,1% – często.

Wykres 30. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? (N=521)

W dalszej części badanych zapytano o to, czy uważają, że w niektórych sytuacjach można użyć przemocy (np. gdy ktoś ich zdenerwuje). Jak wynika z zebranych danych, 15,4% badanych zgadza się z tym stwierdzeniem, a przeciwnego zdania jest 43,4% ankietowanych. Odpowiedź „trudno powiedzieć” zaznaczyło 41,3% respondentów.

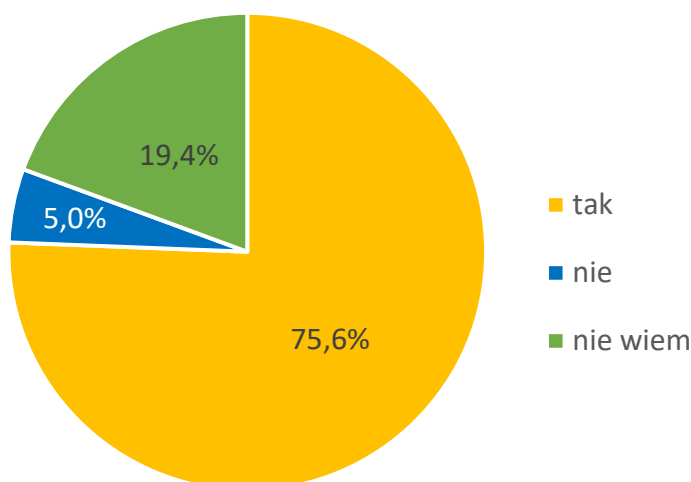
Wykres 31. Czy uważasz, że w niektórych sytuacjach można użyć przemocy (np. kiedy ktoś Cię zdenerwuje)? (N=521)

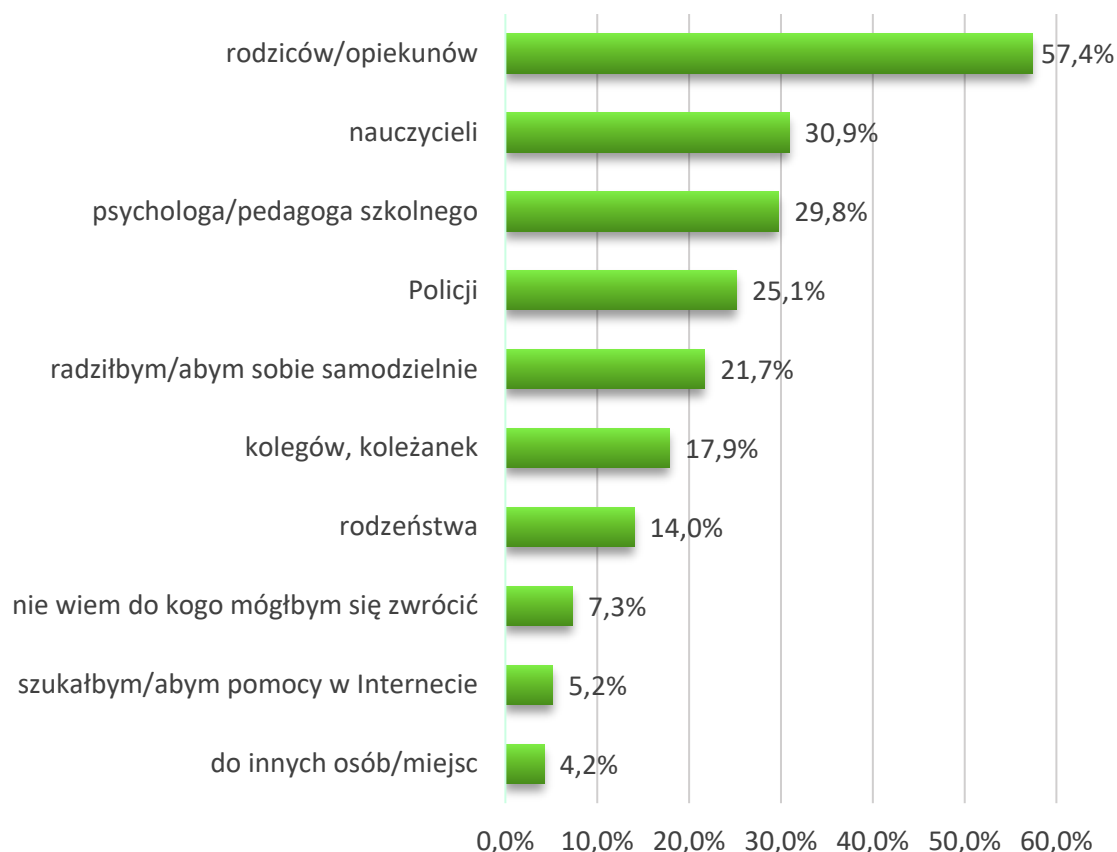
Zapytaliśmy także o to, czy badani uważają przemoc domową za przestępstwo. Zdecydowana większość badanych udzieliła twierdzącej odpowiedzi (75,6%). Przeciwnego zdania było 5,0% ankietowanych, natomiast średnio co piąty respondent zaznaczył odpowiedź „nie wiem” (19,4%).

Wykres 32. Czy Twoim zdaniem przemoc domowa jest przestępstwem? (N=521)

W przypadku problemów związanych z przemocą, 57,4% młodych mieszkańców Miasta zwróciłoby się o pomoc do rodziców/opiekunów. Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znaleźli się nauczyciele (30,9%), z kolei na trzecim – psycholodzy/pedagodzy szkolni (29,8%). Średnio co czwarty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów zwróciłby się po pomoc na Policję (25,1%), a co piąty radziłby sobie samodzielnie (21,7%). 17,9% badanych poprosiłoby o pomoc kolegów, koleżanki, z kolei 14,0% – rodzeństwo. 5,2% uczniów szukałoby pomocy w Internecie, natomiast 7,3% nie wie do kogo mogłoby się zwrócić o pomoc mając problem związany z przemocą domową lub rówieśniczą. Wśród innych odpowiedzi badani wskazywali na: *prywatnego psychologa, przyjaciół, ciocię, babcię, dziadka, wujka, kuzynkę oraz swoją drugą połówkę* (4,2%).

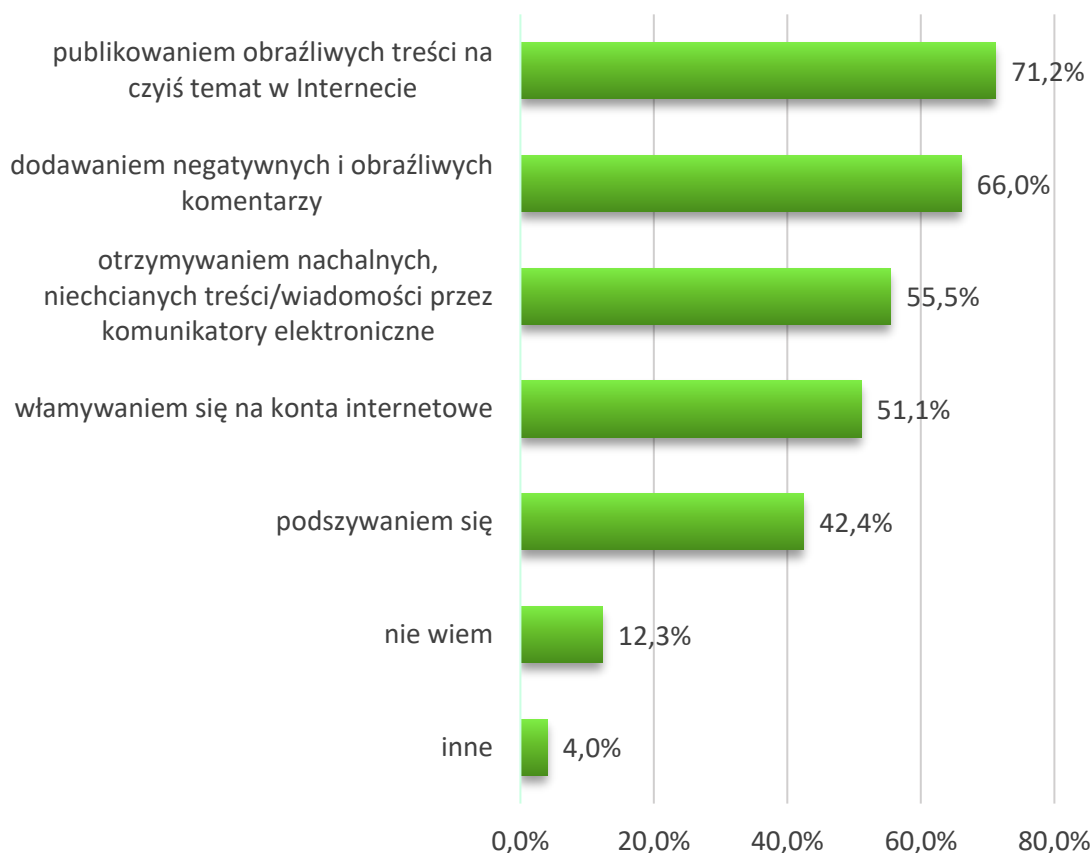
Wykres 33. Do kogo zwróciłbyś/abyś się o pomoc mając problem związany z przemocą domową lub rówieśniczą? (N=521)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytania zadawane respondentom dotyczyły zagadnienia cyberprzemocy. W pierwszej kolejności podjęto próbę rozpoznania z czym jest utożsamiany przez badanych ten rodzaj przemocy. Najwięcej wskazań uzyskało publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat w Internecie (71,2%) oraz dodawanie negatywnych i obraźliwych komentarzy (66,0%). Ponad połowa ankietowanych za cyberprzemoc uznaje otrzymywanie nachalnych, niechcianych treści/wiadomości przez komunikatory elektroniczne (55,5%) oraz włamywanie się na konta internetowe (51,1%). Na podszywanie się wskazało 42,4% uczniów. 12,3% badanych udzieliło odpowiedzi „nie wiem”. Wśród innych odpowiedzi respondenci wyróżnili: *namawianie do wysyłania nagich zdjęć, publikowanie prywatnych informacji, publikowanie zdjęć bez czyjejś zgody, nękanie i obrażanie na portalach społecznościowych oraz przerabianie zdjęć w celu ośmieszania innych osób* (4,0%).

Wykres 34. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? (N=521)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności osoby, które potrafiły wskazać czym według nich jest cyberprzemoc, zostały poproszone o ustosunkowanie się do pytania związanego z tym, czy kiedykolwiek doznały, którejś z wymienionych jej form. Cyberprzemocy nie doznał odsetek 49,4% uczniów odpowiadających na to pytanie (224 osoby). Najwięcej, bo 176 badanych, tj. 38,9% doświadczyło wyzywania. Nieco mniej, bo 124 osoby, tj. 27,4% wskazały na ośmieszanie/poniżanie. Następnie wyróżniono: rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (91 osób, tj. 20,1%), grożenie/straszenie (82 osoby, tj. 18,1%), szantażowanie (59 osób, tj. 13,0%), podszywanie się (57 osób, tj. 12,6%) oraz wyłudzenie pieniędzy (26 osób, tj. 5,7%). Wśród innych odpowiedzi wskazywano na *rozpowszechnianie fałszywych informacji*, *wysyłanie nachalnych wiadomości*, *wyłudzenie zdjęć*, *wysyłanie nagich zdjęć* oraz *życzenie śmierci* (8 osób, tj. 1,8%).

Tabela 22. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? (N=455)

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doznałem/am nigdy cyberprzemocy	49,4%	224
wyzywanie	38,9%	176
ośmieszanie/poniżanie	27,4%	124
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	20,1%	91
grożenie/straszenie	18,1%	82
szantażowanie	13,0%	59
podszycanie się	12,6%	57
wyłudzenie pieniędzy	5,7%	26
inne	1,8%	8

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie dotyczyło stosowania cyberprzemocy. Zdecydowana większość badanych nigdy jej nie stosowała (330 osób, tj. 73,8%). Wśród form stosowanej przemocy przeważało wyzywanie (90 osób, tj. 20,1%) oraz ośmieszanie/poniżanie (46 osób, tj. 10,3%). Na grożenie/straszenie oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików wskazało po 30 respondentów (po 6,7%), na szantażowanie – 23 uczniów (5,1%), na podszycanie się – 19 badanych (4,3%), z kolei na wyłudzenie pieniędzy – 11 respondentów (2,5%). Wśród innych odpowiedzi wskazywano na *życzenie komuś śmierci* oraz *obrażanie* (7 osób, tj. 1,6%).

Tabela 23. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? (N=447)

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie stosowałem/am nigdy cyberprzemocy	73,8%	330
wyzywanie	20,1%	90
ośmieszanie/poniżanie	10,3%	46
grożenie/straszenie	6,7%	30
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	6,7%	30
szantażowanie	5,1%	23
podszycanie się	4,3%	19
wyłudzenie pieniędzy	2,5%	11
inne	1,6%	7

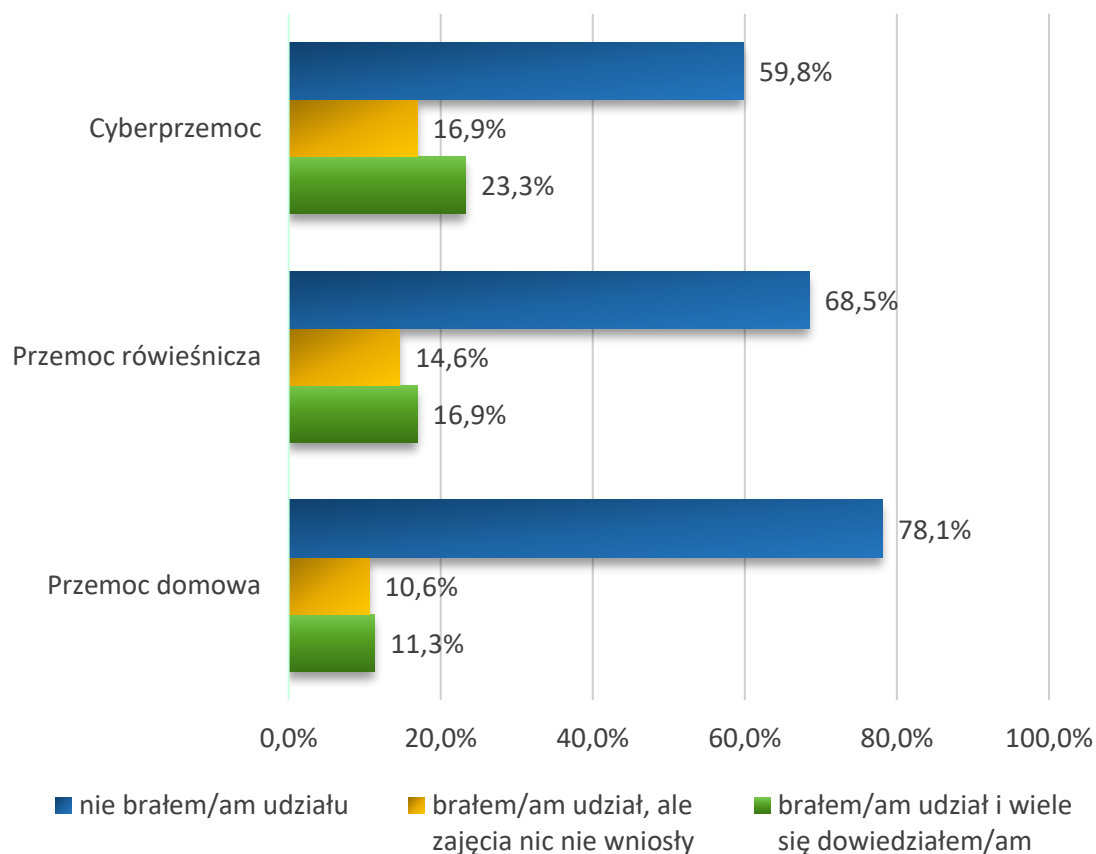
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

W kolejnym pytaniu uczniowie mieli okazję ocenić podejmowane w szkole działania profilaktyczne w ciągu ostatnich 2 lat. Interesowało nas w jakich zajęciach badani brali udział oraz jak je oceniają. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco:

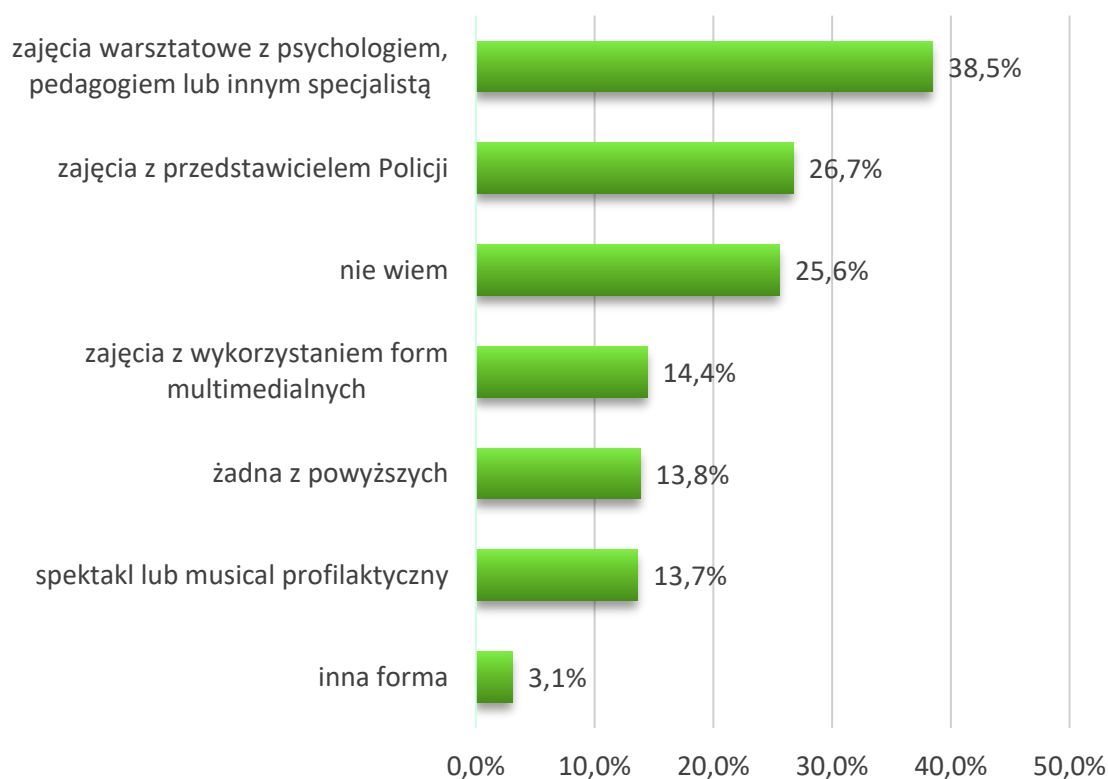
- ➔ odpowiedź „brałem/am udział, ale zajęcia nic nie wniosły” zaznaczyło 10,6% w przypadku zajęć dotyczących przemocy domowej, 14,6% jeżeli chodzi o przemoc rówieśniczą, natomiast 16,9% odnośnie zajęć dotyczących cyberprzemocy;
- ➔ pozytywnie zajęcia profilaktyczne dotyczące cyberprzemocy oceniło 23,3% uczniów, w zakresie przemocy rówieśniczej – 16,9%, natomiast dotyczące przemocy domowej – 11,3%;
- ➔ brak uczestnictwa w zajęciach profilaktycznych zadeklarowało 59,8% w przypadku zajęć dotyczących cyberprzemocy, 68,5% – przemocy rówieśniczej, a przemocy domowej – 78,1%.

Wykres 35. Czy w przeciągu ostatnich 2 lat brałeś/aś udział w szkolnych zajęciach profilaktycznych dotyczących przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy? (N=521)

Interesowało nas również to, jaka forma zajęć profilaktycznych w zakresie przemocy jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 38,5% uznaje za najciekawsze/najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, z kolei 26,7% – zajęcia z przedstawicielem Policji. W dalszej kolejności wskazywano na zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych (14,4%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (13,7%). 13,8% osób stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla nich ciekawa/efektywna. Średnio co czwartemu uczniowi trudno było odpowiedzieć na to pytanie (25,6%). Wśród innych odpowiedzi ankietowani wskazali na: *rozmowę w małych grupach, indywidualne rozmowy z psychologiem, realizowanie pasji, zajęcia mentalne, warsztaty z osobami, które miały problemy związane z przemocą, nauka jak rozmawiać z osobami stosującymi i doświadczającymi tego problemu*. Zdaniem jednego z ankietowanych trzeba zrobić tak, żeby nauczycieli i szkołę naprawdę obchodziła przemoc w szkole, a nie że po prostu to ignorują, jak w większości przypadków (3,1%).

Wykres 36. Jaka forma zajęć profilaktycznych w zakresie przemocy jest według Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? (N=521)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

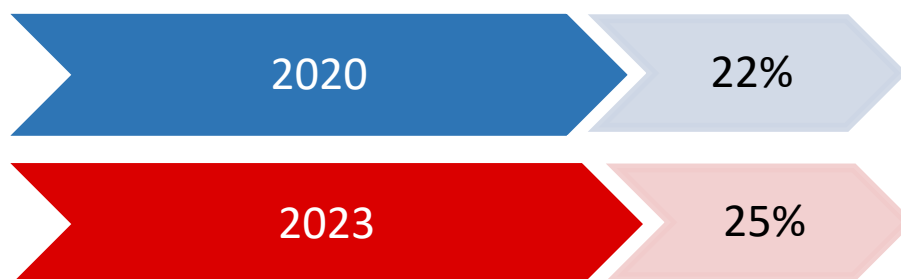
ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ DO DIAGNOZY Z 2020 ROKU

Wyniki badań realizowanych w 2023 roku wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów Piły porównano z wynikami badań przeprowadzonych na terenie Miasta w 2020 roku. Do analizy porównawczej wybrano te badania, które zostały przeprowadzone w oparciu o podobną metodologię i cel badań. W zamierzeniu porównania wyników badań w skali lokalnej było ukazanie różnic oraz tendencji zachodzących w Mieście Piła na przestrzeni lat w zakresie zjawiska przemocy domowej.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

W 2023 roku w stosunku do 2020 roku dostrzegalny jest wzrost odsetka dorosłych mieszkańców deklarujących znajomość osób, które doświadczają przemocy domowej. W 2020 roku było to 22% ankietowanych, natomiast w roku 2023 – 25% respondentów.

Rysunek 5. Znajomość osób w swoim otoczeniu, którzy doświadczają przemocy – porównanie wyników badań

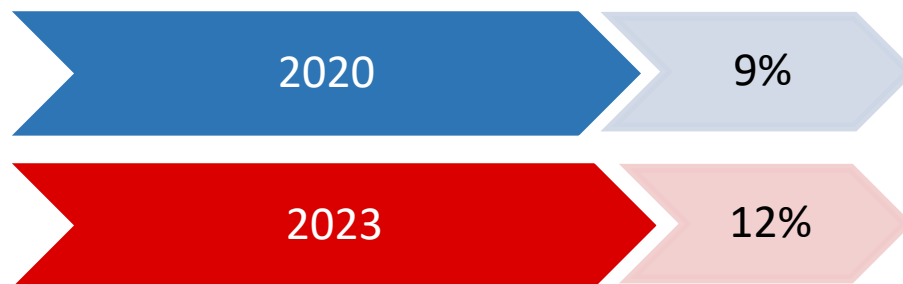

W 2023 roku w stosunku do 2020 roku zauważalny jest również wzrost odsetka mieszkańców, którzy doświadczyli przemocy domowej o 3%. Osoby, które dotknięte zostały tym problemem w 2023 roku deklarują, iż sprawcami przemocy są najczęściej mąż/żona, kolega/koleżanka z pracy oraz pracodawca, natomiast z wyników poprzednich badań można wywnioskować, że były to partner/partnerka, kolega/koleżanka z pracy, mama oraz tata. Ponadto w obydwu analizowanych latach dominowała przemoc psychiczna.

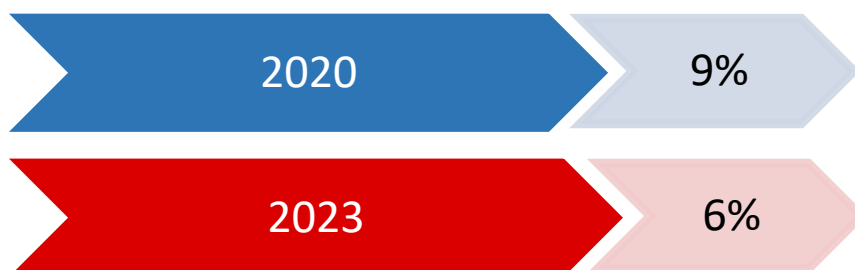
WZROST

Rysunek 6. Doświadczenie przez mieszkańców przemocy domowej – porównanie wyników badań

W przypadku stosowania przemocy wobec innych osób dostrzegalna jest tendencja spadkowa. W 2023 roku do stosowania przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przyznało się 6% badanych dorosłych mieszkańców Piły, w tym zdecydowana większość z nich wskazała na przemoc psychiczną i fizyczną, która kierowana była przede wszystkim wobec dziecka/dzieci oraz męża/żony. W przypadku badań prowadzonych w 2020 roku, do sytuacji, w której kiedykolwiek zastosowano zachowania przemocowe wobec drugiej osoby przyznało się 9% ankietowanych. Podobnie jak w roku porównawczym, najczęściej stosowano przemoc psychiczną i fizyczną wobec dziecka/dzieci, a także partnera/partnerki.

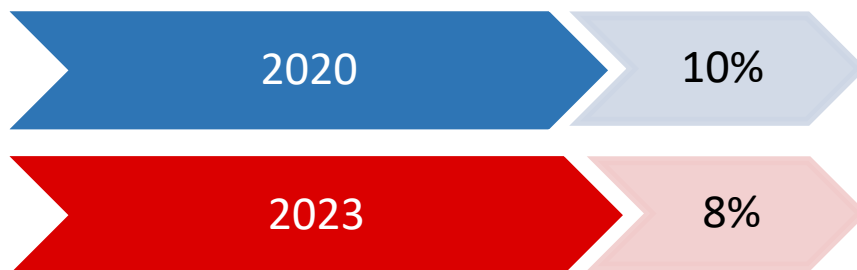
Rysunek 7. Stosowanie przez dorosłych mieszkańców przemocy domowej – porównanie wyników badań

Zarówno w roku 2020, jak i 2023, mieszkańcy Miasta zostali również zapytani, czy w ich opinii stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci (tak zwany „klaps”) jest dobrą metodą wychowawczą. Z wyników przeprowadzonych badań lokalnych zauważyć można wzrost świadomości społeczeństwa w tym zakresie – w 2020 roku odpowiedzi twierdzącej udzielił co 10 ankietowany, natomiast w 2023 roku za karami fizycznymi opowiedziało się 8% dorosłych mieszkańców Piły.

Rysunek 8. Tolerancja przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej – porównanie wyników badań

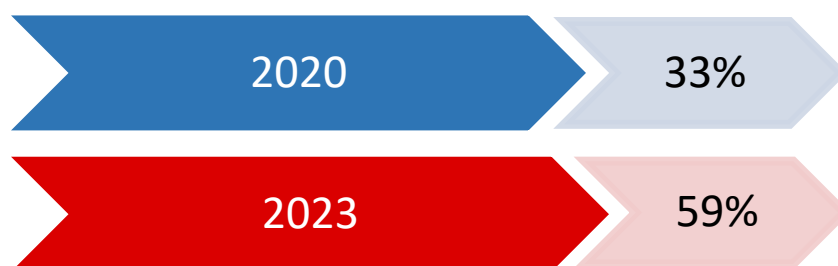

UCZNIOWIE

W dalszej kolejności porównaniu poddane zostały wyniki przeprowadzonych badań wśród uczniów, poruszających kwestie związane z przemocą rówieśniczą, przemocą domową oraz cyberprzemocą.

Niepokojącym zjawiskiem jest znaczny wzrost odsetka uczniów deklarujących doświadczenie przemocy na przestrzeni lat, kształtujący się na poziomie 26%. W obu przypadkach osoby dotknięte danym problemem deklarowały, że sprawcami przemocy najczęściej są koledzy/uczniowie ze szkoły, znajomi oraz rodzeństwo. Rozpatrując rodzaj doznawanej przemocy, uczniowie w szczególności wskazywali na przezywanie, grożenie, upokarzanie, straszenie czy też wyśmiewanie – w 2020 roku na daną odpowiedź wskazało 33% badanych, natomiast w 2023 roku ponad połowa ankietowanych (59%).

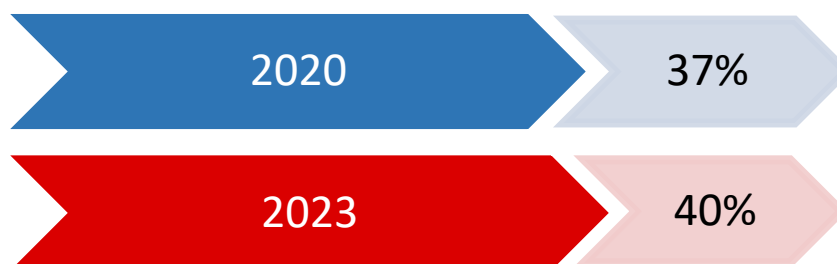
Rysunek 9. Doświadczenie przez uczniów przemocy – porównanie wyników badań

W przypadku stosowania przemocy przez uczniów również zauważa się niewielki wzrost powszechności takich zachowań, gdyż do ich zastosowania w 2020 roku przyznało się 37% badanych, a w 2023 roku – 40%. Respondenci podczas obydwu badań najczęściej

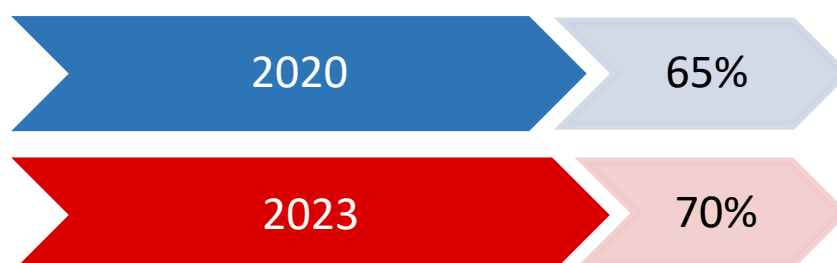
wskazywali na skierowanie jej w stronę rówieśników (2020 rok – 67%, 2023 rok – 72%⁹). Biorąc pod uwagę rodzaj zastosowanej przemocy, zarówno w roku 2020, jak i 2023 roku najczęściej wskazywano na przezywanie, grożenie, upokarzanie, straszenie i wyśmiewanie, (odpowiednio 62% i 65%).

Rysunek 10. Stosowanie przemocy przez uczniów – porównanie wyników badań

Uczniowie zostali również zapytani o występowanie w ich szkole problemu przemocy między uczniami. W 2020 roku odpowiedzi twierdzącej udzieliło 65%, natomiast w 2023 roku obecność zjawiska przemocy w szkole zadeklarowało 70% ankietowanych.

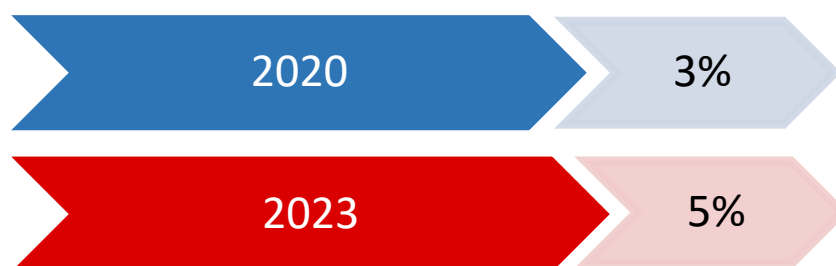
Rysunek 11. Występowanie problemu przemocy między uczniami – porównanie wyników badań

Kolejne pytanie dotyczyło wskazania przez uczniów tego, czy ich w domu członkowie rodzin stosują przemoc. Na podstawie przeprowadzonego badania na przestrzeni lat dostrzegalna jest nieznaczna tendencja wzrostowa – w 2020 roku w opinii 3% uczniów problem ten występuje w ich domu, natomiast w 2023 roku odpowiedzi twierdzącej udzieliło 5% ankietowanych.

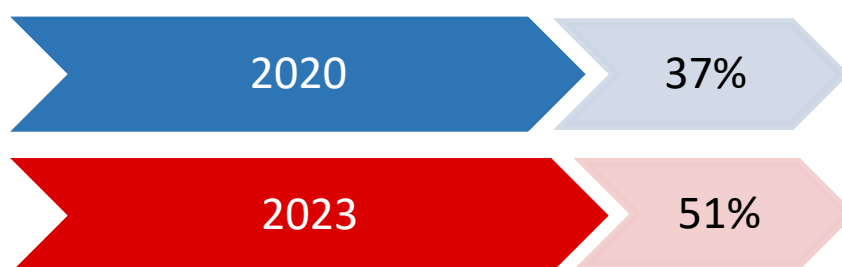
⁹ Spośród osób deklarujących stosowanie przemocy.

Rysunek 12. Występowanie problemu przemocy w domu – porównanie wyników badań

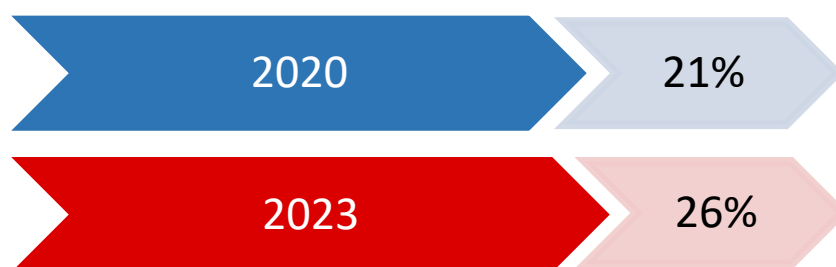
Analiza porównawcza wyników badania przeprowadzonego w Mieście wśród dzieci i młodzieży dokonana została również w aspekcie cyberprzemocy. W 2020 roku 37% uczniów pilskich szkół doświadczyło przemocy w Internecie, natomiast w 2023 roku problemu tego doznał już co drugi badany (51%).

Rysunek 13. Doznanie cyberprzemocy przez uczniów – porównanie wyników badań

Wraz ze wzrostem odsetka uczniów doświadczających przemocy w Internecie, dostrzegalna jest również zwiększająca się liczba osób stosujących cyberprzemoc, co świadczy o konieczności podjęcia działań dotyczących zwiększania świadomości uczniów w zakresie przestrzegania kultury w sieci oraz zachowania bezpieczeństwa. Różnica w tym zakresie na przestrzeni lat 2020 i 2023 ukształtowała się na poziomie 5 pp.

Rysunek 14. Stosowanie cyberprzemocy przez uczniów – porównanie wyników badań

ANALIZA INDYWIDUALNYCH WYWIADÓW POGŁĘBIONYCH PRZEPROWADZONYCH Z PRACOWNIKAMI INSTYTUCJONALNYMI

Niniejszy rozdział przedstawia analizę przeprowadzonych indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) dotyczących problemu przemocy na terenie Miasta Piły, a także podejmowanych lub koniecznych do realizacji działań profilaktycznych i pomocowych. Analizie poddano również zasoby lokalnego systemu wsparcia. Wyniki zostały przedstawione w celu pogłębienia analizy badań diagnozujących zjawisko przemocy na terenie Miasta.

Uczestnicy wywiadu są aktywnie zaangażowani w prowadzenie działalności na rzecz wsparcia lokalnej społeczności oraz posiadają aktualną i rzetelną wiedzę w zakresie trudności, z którymi zmagają się mieszkańcy Miasta. Osoby te, mając bezpośredni kontakt z rodzinami, wśród których występuje zjawisko przemocy domowej, potrafią zdiagnozować jego skalę oraz wskazać, jakie działania powinny być podejmowane w celu przeciwdziałania występującym problemom.

W związku z tym, kierunki działań wspierających powinny opierać się i rozwijać w oparciu o ich wiedzę, co umożliwi prowadzenie polityki społecznej adekwatnej do realnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Wnioski z przeprowadzonego wywiadu przedstawione zostały również w celu dokładniejszego rozpoznania skali problemów społecznych, zrozumienia szerszego kontekstu wyników badań ankietowych oraz dotarcia do istoty problemów występujących wśród lokalnej społeczności.

SKALA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W MIEŚCIE PIŁA

W pierwszej kolejności badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o określenie skali problemu przemocy na terenie Miasta. Uczestnicy badania w swoich wypowiedziach brali pod uwagę zarówno sytuację społeczności lokalnej Miasta, jak i powoływali się na statystyki pochodzące z instytucji, w których są zatrudnieni. Osoby biorące udział w badaniu zgodnie stwierdziły, że **na terenie Miasta występuje problem przemocy**, natomiast w przypadku określenia zachodzących tendencji, zdania respondentów były podzielone. Część rozmówców podkreślała, że na aktualną sytuację wpływ ma **wzrost**

roli mediów w zakresie budowania świadomości społecznej na temat przemocy domowej oraz związanych z nią **konsekwencji prawnych**, a także **zwiększenie stopnia wykrywalności popełnianych przestępstw** związanych z przemocą.

Na moim terenie jest tendencja malejąca, z uwagi na to, że w telewizji jest nagłaśniana przemoc, media różne informują co grozi sprawcy.

Idzie raczej ku gorszemu, czyli ku zwiększeniu tego problemu, ale jest na pewno teraz bardziej to widoczne, więcej wychodzi tego na jaw, więc przyjmujemy, że faktycznie się zwiększa, widząc to po moim rejonie pracy.

Zwiększa się. Tendencja jest wzrostowa.

Odkąd ja jestem w „przemocy” to jest na jednym poziomie, to się utrzymuje.

Zauważyłam raczej tendencję wzrostową.

Myślę, że jest to skala rosnąca, aczkolwiek w stosunku do ogółu korzystających z pomocy społecznej czy nawet w porównaniu do rejonu pracy, na którym jestem, jest to może jakieś 10-15%, czyli nie tak dużo, ale niestety rośnie.

Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku próby określenia, jak wielu rodzin dotyczy omawiany problem. Respondenci odpowiadali na pytanie bazując na swoim doświadczeniu zawodowym, ogólnej wiedzy oraz statystykach placówek pomocowych. Podkreślono jednak, że pomimo czynnie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy, nie jest możliwe określenie dokładnego rozmiaru problemu, ponieważ w dużym stopniu jest to zjawisko ukryte – **wiele osób doznających przemocy nie zgłasza się o pomoc** zatajając ten fakt przed otoczeniem, a niejednokrotnie przed samym sobą. Ponadto w opinii badanych, na terenie Miasta istnieją **obszary odznaczające się znacznie większym natężeniem występowania zjawiska przemocy** względem terenu całej Piły, gdzie obserwuje się również kumulację pozostałych problemów społecznych, co może mieć związek z obecnością lokali socjalnych czy też mieszkań przeznaczonych pod wynajem.

Wielu, ja myślę, że to jest nawet około kilkuset rodzin.

To już mi ciężko powiedzieć. W ciągu roku może 300 rodzin.

W przeciągu ostatniego roku myślę, że około 150 takich procedur jest prowadzonych.

Statystyki różnie podają, jest tendencja spadkowa, niemniej jednak ok 250/270 procedur prowadzą tutaj trzy osoby. Miesięcznie ja oscyluję w ilości około 25 Kart.

Przemoc w rodzinie, tak czy inaczej, jeżeli się potwierdza jest przestępstwem, no i każde takie zdarzenie to jest po prostu o jedno zdarzenie za dużo – w ten sposób powiem. Takie zachowania nie powinny się dziać, natomiast czy dużo jest przemocy? Jest dużo, w zależności jeszcze oczywiście od rejonu służbowego – są rejony, gdzie jest mniej teoretycznie tej przemocy, a są rejony, gdzie jest więcej tych procedur prowadzonych, natomiast skali w pełni nie jesteśmy w stanie poznać, bo przemoc domowa, przemoc w rodzinie jest bardzo takim delikatnym tematem i tak naprawdę nigdy nie wiemy, ile jest takich rodzin, gdzie dochodzi do przemocy, a ona jest w pewien sposób utajniona.

Analogicznie odniesiono się do wpływu pandemii COVID-19 na skalę omawianego problemu. Część respondentów uważa, że ówczesna sytuacja mogła wpłynąć na nasilenie problemu przemocy poprzez **zachwianie poczucia stabilności i bezpieczeństwa**, co prowadziło do wystąpienia określonych zachowań. Pośrednim skutkiem pandemii był również wzrost aktywności społeczeństwa w świecie wirtualnym, co doprowadziło do **pogłębienia się zjawiska cyberprzemocy**. Ponadto, jak zauważył jeden z respondentów, sytuacja pandemiczna w znaczny sposób wpłynęła również na tryb i warunki pracy kadry socjalnej, **ograniczając bezpośredni kontakt z mieszkańcami** i tym samym możliwości udzielania skutecznej pomocy.

Nie, nie zwiększył się, bardziej tutaj, jeśli pandemia miała wpływ na cokolwiek, to miała wpływ na, że tak powiem, takie stany depresyjno-lękowe/psychiczne, to się bardziej uaktywniło niż przemoc.

Myślę, że mogła wpłynąć, z tego względu, że psychiczna odporność ludzi też była bardzo naruszona i też nie było takiego poczucia bezpieczeństwa, spokoju i to z pewnością mogło eskalować i dochodzić do zachowań agresywnych. Nie mówię, że to są zachowania agresywne trwałe, ale myślę, że nasiliło się to zjawisko przemocy.

Zwłaszcza w tym pierwszym okresie pandemii nastąpił wzrost interwencji. To dlatego, nie ukrywajmy, że społeczeństwo przez pewien czas było zamknięte w domach i zaczęło więcej ujawniać się takiej przemocy domowej.

Pandemia mogła mieć wpływ na tendencję wzrostową. Coraz większy dostęp do urządzeń elektronicznych, do Internetu. Coraz młodsze dzieci mają też dostęp do Internetu.

Jeden z badanych zaznaczył natomiast, że wzrost skali przemocy w Mieście niekoniecznie związany jest z pandemią COVID-19 – w głównej mierze spowodowane jest to **wzrostem świadomości i wrażliwości społeczeństwa** czy też zaangażowania wielu podmiotów, co prowadzi do zwiększonej liczby zgłoszeń aktów przemocy domowej.

Tzn. ja mimo wszystko bym się nie dopatrywała w tej pandemii wszystkiego co najgorsze. Jeśli chodzi o samo zjawisko przemocy, myślę, że większy wpływ tutaj ma jakaś świadomość ludzka i odwaga ludzi do zgłaszania różnych sytuacji. Jednak myślę, że ludzie bardziej reagują i bardziej doceniają swoją wolność i swoje dobro, żeby samemu zgłaszać się po pomoc i nie jest to taki temat niszowy, który się za drzwiami zatrzymuje, ale się z tym wychodzi, bo coraz więcej się o tym mówi.

Więcej jest też przypadków, kiedy te procedury i zawiadomienia o przemocę wychodzą nie tylko od OPS, ale coraz częściej od szkół, od szpitali. Po prostu coraz więcej ludzi reaguje na to, jakoś tak poczuwają się do odpowiedzialności.

Nasilenie zjawiska przemocy domowej część respondentów identyfikowała natomiast z **nadużywaniem substancji psychoaktywnych**, co przekłada się na wzmożenie zachowań agresywnych, szczególnie wobec dzieci. Ponadto podkreślano również **niewydolność funkcjonującego systemu pomocowego**, w tym przede wszystkim niewystarczającą liczbę

pracowników socjalnych oraz specjalistów, przy jednoczesnym wzroście osób wymagających udzielenia pomocy i wsparcia.

Ten problem narasta, jest on coraz większy, zwłaszcza jeśli chodzi o uzależnienie od narkotyków, a wiadomo, że osoby po narkotykach są agresywne.

Moim zdaniem ten problem narasta i uważam, że system jest niewydolny. (...) samorzędy ani nie są w stanie, ani nie chcą chyba widzieć tak naprawdę tego problemu. Tak uważam i jako pracownik i pod względem takim praktycznym.

Brakuje tak jak mówię pracowników, brakuje specjalistów – psychologów, terapeutów, wiadomo nawet u nas w rodzinach zastępczych mogą również zdarzać się i zdarzają się osoby stosujące przemoc wobec dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Takie rzeczy się zdarzają i my jako pracownicy mając coraz większą liczbę rodzin, coraz więcej dokumentów do wypełnienia.

Znaczna część rozmówców przyznała, że z racji wykonywanych obowiązków **zna osobiście rodziny, w których dochodzi do przemocy**, co znacząco wpływa na efektywność podejmowanych działań. Jeden z respondentów zwrócił również uwagę na **powtarzalność schematów**, a więc powielanie wzorców zachowań wyniesionych ze środowiska rodzinnego osoby stosującej przemoc, nie znając przy tym prawidłowych postaw społecznych.

Odwiedzam, diagnozuje i monitoruje takie działania.

Ja współpracuję generalnie z rodzinami zastępczymi, w których przebywają dzieci pozbawione właściwej opieki ze strony rodziców i też oczywiście zdarza się przemoc w takich rodzinach.

W większości od wielu lat spotykamy się cały czas z tymi samymi nazwiskami, z tymi samymi ludźmi. Raz są u nas jako nieletni, albo w rodzinach jako przy ograniczeniu władzy rodzicielskiej, a za kilka lat przychodzą do nas już, że tak powiem z wydziału karnego, jako przestępcy. My tych ludzi czasami znamy od wielu, wielu lat.

Poruszono również kwestie dotyczące częstej zmiany miejsca zamieszkania rodzin, wśród których występuje problem przemocy domowej, co wiąże się z **trudnością dokładnego zidentyfikowania występujących problemów** czy też **budowy zaufania wobec pracowników socjalnych** oferujących pomoc i wsparcie dla osób doznających problemu przemocy domowej. Kolejnym zdiagnozowanym problemem jest również **rotacja kadry instytucji pomocowych**, co znacznie oddziałuje na skuteczność przeciwdziałania przemocy domowej.

Rodziny nie są w prawidłowy sposób zaopiekowane też przez to, że u nas jest rotacja pracowników i zanim nowy pracownik wdroży się w rodzinę, zanim rozpozna tą rodzinę to często mijają miesiące, czy nawet lata i to też powoduje, że trudniej przemoc zweryfikować, dostrzec ją po prostu.

CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W MIEŚCIE PIŁA

W kolejnym bloku tematycznym dokonano próby charakterystyki zjawiska przemocy domowej na terenie Miasta. Na pytanie o to, jakich osób przeważnie dotyczy ten problem, przedstawiciele miejskich instytucji pomocowych, biorący udział w badaniu wskazywali przede wszystkim na **kobiety** oraz **dzieci**. Wśród głównych przyczyn zjawiska przemocy w Mieście, wymieniano przede wszystkim **zależność finansową od partnera utrzymującego rodzinę**, **niską samoocenę** oraz **lęk przed dokonaniem zmiany**. Część osób biorących udział w badaniu podkreśliła natomiast, że **problem przemocy może dotyczyć każdego**, bez względu na posiadany status społeczny.

W rodzinach, w których ja diagnozowałam to zjawisko, to zarówno są to dzieci, jak i partnerzy, dorosłe osoby. Jeżeli chodzi o dorosłe osoby, wszystkie to są kobiety, jeśli chodzi o dzieci, są to dzieci w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym. Czyli takie osoby zależne od osób starszych. Z reguły są to kobiety bierne zawodowo, zależne od swoich partnerów finansowo, albo są to kobiety starsze. Jeżeli są to kobiety starsze, to są to matki, które opiekują się tak naprawdę sprawcami, oni są w takiej relacji rodzic-dziecko i to dziecko na przykład się nad tą matką znęca.

Różne przypadki i są to ludzie zamożni, są ludzie biedni, są korzystający z pomocy i tacy, którzy po raz pierwszy trafiają do naszej instytucji z tego tytułu.

Dominują kobiety, ale coraz częściej pojawiają się dzieci. Kobiety w związkach. Są „Karty” takie, w których kobiety są zależne finansowe, pozostają na utrzymaniu męża/partnera, ale są „Karty” takie, gdzie kobiety są właściwie niezależne na płaszczyźnie finansowej, ale pomimo to żyją z tym człowiekiem. Większość jest takich, które są zależne.

Wydaje mi się, że kobiety częściej doświadczają przemocy. Może mieć na to jeszcze wpływ niższe wykształcenie, niska samoocena.

Są to osoby najczęściej słabo wykształcone, pochodzące gdzieś z terenów wiejskich, osoby, które nie pracują, nie mają swoich środków finansowych – najczęściej jest tak, że to ten partner/mąż/ojciec dzieci jakby zarabia pieniądze albo i nie zarabia, a kobieta jest taka bezwolna, ona się boi cokolwiek zrobić, bo nie ma tak naprawdę środków do tego, żeby się wyprowadzić, czy żeby zmienić swoją sytuację życiową. Stąd osoby, które właśnie nie mają pewności siebie, które nie potrafią się odnaleźć w jakimś innym środowisku i po prostu tak tkwią w tych domach, gdzie ta przemoc jest.

Jak wskazało kilku respondentów, **problem przemocy zdecydowanie rzadziej dotyczy mężczyzn**, ograniczając dany problem jedynie do kilku przypadków.

No ja się spotkałem kilkukrotnie w tej pracy, że tą przemoc fizyczną doświadczają mężczyźni, a nie kobiety, ale w 90% są to kobiety – doświadczają przemocy fizycznej.

Głównie są to jednak kobiety z dziećmi, panowie rzadziej, że tak powiem.

Jeżeli chodzi o sprawy, które ja prowadziłam to nie zdarzyło mi się, żeby przemoc stosowała kobieta. (...) wiem, że są sytuacje, gdzie przemoc jest ze strony kobiet stosowana, ale to jest rzadkość.

Jeden z pracowników instytucjonalnych podkreślił natomiast, że **osoby z wyższym wykształceniem zazwyczaj starają się ukrywać fakt doznawania przemocy.**

Osoby dobrze wykształcone, z wyższym wykształceniem, na dobrych stanowiskach pracy z reguły tą przemoc ukrywają, sporadycznie zdarza się, że gdzieś tam coś wyjdzie, ale przez przypadek.

Osoby biorące udział w badaniu zostały również poproszone o zidentyfikowanie najczęściej występujących form przemocy na terenie Miasta. W odpowiedziach wskazywano na każdy rodzaj, tj. **przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną oraz zaniedbanie.**

Na pewno fizyczna i ekonomiczna, zdarza się, że psychiczna, ale to rzadziej. Przy fizycznej oczywiście występuje psychiczna, ale dominująca jest przemoc fizyczna i ekonomiczna, która jest bardzo często, takie uzależnienie ofiary od sprawcy.

Myślę, że za każdym razem, kiedy jest też przemoc fizyczna to jest też ta psychiczna, ale coraz więcej jest przypadków przemocy psychicznej, a wobec dzieci są to głównie zaniedbania.

Głównie to przemoc psychiczna, fizyczna, czasami ekonomiczna, zaniedbania także.

Ponadto respondenci zaznaczali również, że część prowadzonych postępowań jest efektem manipulacji, co wpływa na **zakłamanie prawdziwej skali zjawiska**. Zauważono, że procedura „Niebieskie Karty” jest niejednokrotnie elementem spraw okołorozwodowych.

Nie ukrywajmy, część procedur np. NK jest zakładana bez powodu. Takim sztampowym przykładem jest, gdy małżeństwo się rozwodzi i mecenas/adwokaci lub osoby same przyznają się i mówią „bo pan mecenas powiedział, żeby udać się do dzielnicowego i żeby założyć drugiej stronie NK”.

W trakcie indywidualnych wywiadów pogłębionych poruszono również kwestię przemocy skierowanej wobec dzieci zarówno w rodzinach zastępczych, jak i biologicznych. Respondenci dostrzegają występowanie zarówno przejawów **przemocy fizycznej**, jak i różnego rodzaju **zaniedbań**. Podkreślono również coraz bardziej widoczny problem **wywierania presji i wymagań nieadekwatnych do wieku czy posiadanych możliwości**,

co znacznie wpływa na ich komfort psychiczny, prawidłowe funkcjonowanie i rozwój. Jak zauważono, problem ten nie dotyczy jedynie rodzin dysfunkcyjnych, ale również **o stabilnej sytuacji materialnej**, pochodzących z tzw. „dobrych domów”, gdzie często dzieciom nie jest poświęcane odpowiednio wiele uwagi. W Mieście widoczny jest również problem **przemocy rówieśniczej**, niosącej ze sobą poważne konsekwencje.

To jest zarówno przemoc fizyczna, czyli kopanie, popychanie, uderzenia, jak i przemoc psychiczna – grożenie, wyzwiska, izolowanie tych osób, zabieranie telefonu, zamykanie w domu, ciągłe niepokojenie, bo te osoby są w ciągłym napięciu, bo nie wiedzą w którym momencie, kiedy co i jak. Jeżeli chodzi o dzieci to też mamy zaniedbanie. Dzieci nie mają zapewnionej opieki medycznej, jeśli tego wymagają, typu zdiagnozowanie jakiś problemów, które dzieci przejawiają. Są niedożywione, chodzą głodne, mają ubrania nieadekwatne do pory roku, do pogody, nie mają rzeczy potrzebnych do nauki w szkole, nie mają lekcji, nie przynoszą śniadania do szkoły, nie jeżdżą na wycieczki.

Nawet często powodem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest właśnie przemoc. Nie zawsze jest to przemoc fizyczna, ale też taka przemoc w formie zaniedbania dziecka, czyli nierespektowania i niezapewniania mu takich podstawowych potrzeb życiowych, jak np. potrzeba stabilizacji, zaopiekowania się nim, już nie mówię tutaj o takim zjawisku jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków, zostawianie dzieci pod opieką obcych osób (...) Także ta forma przemocy w ostatnim czasie bardzo często tutaj występuje.

Emocjonalna się pojawia nawet w tych dobrych domach, gdzie rodzice stawiają np. zbyt wysokie wymagania dzieciom. Mamy bardzo dużo przykładów, że dzieci takie 16-letnie same się zgłaszają gdzieś do pedagoga w szkołach najczęściej, że one po prostu nie mogą w tym domu wytrzymać. Nikt wcześniej jakby nie zwrócił na to uwagi, bo rodziny nie korzystały z pomocy OPS (...). Natomiast dużo też tej przemocy występuje w rodzinach (i to jest najtrudniejsze), gdzie oboje rodzice pracują, mają bardzo dobrą sytuację finansową, dzieci nie są zaniedbane (...). Rodzice gonią za pieniędzmi i za jakimś tam sukcesami, natomiast te dzieci gdzieś tam pozostają same sobie i są zaniedbane nawet pod względem takim czasowym, rodzice nie mają nawet czasu, który mogliby z tymi dziećmi spędzać.

Mamy pod swoją opieką rodziny zastępcze i dzieci, które w nich przebywają i dzieci z rodzin zastępczych często spotykają się z przemocą rówieśniczą – wyśmiewają się, że ktoś nie ma mamy, nie ma taty, że ma babcię albo jakąś ciocię (...). No i też taka ekonomiczna przemoc, wyśmiewanie się, że ktoś nie ma takiego telefonu czy innego, jest gorzej ubrany.

W wyniku przeprowadzonych wywiadów indywidualnych zwrócono uwagę na **występowanie problemu przemocy w rodzinach zastępczych**, a istotnym problemem jest zrozumienie problemów i trudności, których dzieci doznały w rodzinach biologicznych.

W takich domach też może dochodzić do przemocy, mimo że ta rodzina ma najlepsze intencje, daje serce itd., to funkcjonowanie w domu z dziewiętką cudzych dzieci, które są tak naprawdę każde z innego środowiska, każdy ma jakieś inne problemy i na tym polu też może dochodzić do różnych form przemocy.

U nas w ogóle dzieci są po traumach, po naprawdę ciężkich, trudnych sytuacjach życiowych. Nie ma się co dziwić tym dzieciom i te rodziny zastępcze muszą nauczyć się z tymi dziećmi funkcjonować.

W opinii respondentów w celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia rodzinom zastępczym w wychowaniu i zaspokojeniu wszelkich potrzeb dzieci objętych opieką, powinny być **prowadzone działania związane z organizacją warsztatów, szkoleń czy terapii.**

Te rodziny muszą być non stop szkolone, w sensie brać udział w warsztatach i terapiach, żeby te rodziny rozumiały też potrzeby dzieci, które do nich trafiają, żeby były w stanie zaakceptować to dziecko, które do nich trafia i to jest chyba trudniejsze niż w takich rodzinach biologicznych, gdzie dziecko nie wyrosło w naszym domu i od samego początku nie miało tych reguł, bo miało inne albo w ogóle nie miało tych zasad. Także niestety też zjawisko przemocy pojawia się w rodzinach zastępczych czego się boimy, bo słyszymy o różnych sytuacjach, że gdzieś w rodzinach zastępczych pojawiają się jakieś formy przemocy.

Szkolenia, warsztaty i jakieś wspólne wyjazdy, integracje, żeby te rodziny też miały poczucie, że mają jakieś wsparcie. A u nas jest teraz tak, że do psychologa, np. nie można się dostać, do psychiatry nie można się dostać, do szpitala psychiatrycznego. My mamy sytuację, że

dzieci po próbach samobójczych czekają kilka miesięcy, żeby się dostać do szpitala psychiatrycznego. Gdy rozmawia się z pracownikami i osobami, które w ogóle są związane z pomocą społeczną, z nauczycielami, lekarzami rodzinnymi czy też pielęgniarkami, czy z policjantami na przykład, no to wychodzi wtedy, gdzie tu jest ten problem, że system jest niewydolny.

W trakcie przeprowadzanych badań poruszono również kwestię coraz częściej występującej **cyberprzemocy**. Zdaniem respondentów dotyka ona **głównie dzieci i młodzież**, pojawiają się jednak sytuacje, w których **kobiety otrzymują groźby** od byłych partnerów.

Były takie sytuacje. Najczęściej to jest jak się związki rozpadają, to wtedy ta przemoc, nękanie takie, prześladowanie SMSami, mailami.

Pojawiały się smsy, te kobiety otrzymują SMSy od swoich byłych partnerów. Sytuacje mniej spotykane, ale są.

Wśród osób dorosłych to nie, ale wśród młodzieży, to w szkole, np. ostatnio miałem sytuację, że ktoś tam stworzył fikcyjny profil na Facebooku i wtedy wrzuca to do sieci, gdzieś to zostało wychwycone (...). Wśród dorosłych to nawet jak cokolwiek się takiego dzieje, to już w tym momencie jest stosowany Kodeks Karny, a nie ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Jak wskazał jeden z respondentów, który w trakcie pełnionych obowiązków służbowych miał styczność z problemem przemocy w Internecie, wobec takiej osoby **podejmowane są odpowiednie czynności prawne**. W przypadku mieszkańców doświadczających cyberprzemocy, podmioty **zobowiązane są do zapewnienia odpowiedniej pomocy i wsparcia**.

Na pewno wdrażana jest też procedura Niebieskie Karty, w zależności od tego co jest napisane, to są nieraz groźby, dochodzi do przestępstw, groźby karalne, np. nękanie to prowadzone są postępowania łączące się z zarzutami.

Pomoc jest zawsze powiedzmy jednakowa, bo to jest pomoc psychologiczna, terapeutyczna.

Pracownicy instytucjonalni objęci badaniem zostali również poproszeni o scharakteryzowanie postaw osób doznających przemocy domowej. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że najczęściej przejawiają one **strach przed sprawcą**. Nie odnajdują również w sobie siły i odwagi, by sprzeciwić się zaistniałej sytuacji, z czym związana jest ich **niska samoocena** oraz **brak pewności siebie**. Zdaniem części respondentów jest to w dużej mierze **zależne od indywidualnych cech osobowościowych**, natomiast jeden z badanych spotkał się z przypadkami, gdzie osoby te nie ukrywały doświadczanego problemu, chciały rozmawiać, współpracować i uzyskać pomoc. Wskazywano również, iż mimo poczucia świadomości doznawanych krzywd, osoby te – głównie kobiety – w dalszym ciągu tkwiły w relacji przemocowej.

Lęk, boją się często swoich partnerów i gdzieś tam je to blokuje.

Niestety często są to osoby pasywne, przejawiające syndrom sztokholmski, uzależniając się od oprawcy i jest to ciężka praca. Rzadko kiedy udaje się te osoby zmotywować do jakichkolwiek działań, jest to długa i żmudna praca. Ogólnie one by chciały coś zrobić, ale nie odnajdują takiej siły i odwagi, żeby to unieść.

Z mojego doświadczenia postawa tych osób jest właśnie aktywna. Próbuje wypowiedzieć się i nie ukrywają.

Różne są postawy kobiet, bo jest książkowy model kobiety, czyli cechuje ją niskie poczucie wartości, brak pewności siebie, brak asertywności, uzależnienie od partnera/męża, wysokie uzależnienie – one jakby nie dostrzegają możliwości, nie widzą perspektywy innego życia. Te kobiety są jakby załęcznione. Zauważalne jest niskie poczucie wartości, ale również taka obniżona odporność emocjonalna. Ale są też takie kobiety, które mają taką pewność siebie w sobie i mają świadomość zjawiska przemocy zachowaną i pomimo tego tkwią w tych związkach. Chociaż na przestrzeni tego roku zauważyłam, że te kobiety częściej decydują się na rozstania, na rozwiązanie małżeństwa i zakończenie definitywnie związku. Dużo kobiet do tego dochodzi i zakańcza związek.

W różny sposób takie osoby się zachowują, nie zawsze są takie ciche, skryte, zamknięte. Czasem ktoś się zachowuje całkiem normalnie, a po jakimś czasie się okazuje, że był tą ofiarą przemocy, czego nie było wcześniej widać.

To tak jak z ludźmi, każdy jest inny i każdy ma swój poziom odporności, ale nie chcę generalizować. Początkowo jest to postawa taka aktywna, że tak powiem, bo człowiek się ratuje, chce uniknąć dalszych konsekwencji, ale z czasem bywa też tak, że ryzyko maleje, że człowiek sobie jakoś tam poradzi. (...). Ale są też przypadki, kiedy faktycznie wejście różnych instytucji w życie wzmacnia te osoby i te działania są podejmowane, jeżeli nie takimi małymi kroczkami, to że tak powiem na raz, że tutaj się odcinam i tego już nie będzie. Także myślę, że tutaj nie jesteśmy w stanie tego tak generalizować. (...). Dużo czynników na to by wpływało, a dlaczego tak jest? No to nie wiem. To chyba też zależy od doświadczonej przemocy, od czasu/okresu w jakim to występuje, od jakiej siły w psychice, predyspozycji tej osoby do zmiany.

W zależności od sytuacji. Są rodziny, gdzie, np. efekt przemocy ciągnie się już od iluś, iluś lat i osoba doznająca przemocy nigdy wcześniej nie zgłaszała, nie mówiła o tym z poczucia powiedźmy wstydu przed sąsiadami, przed społecznością lokalną. Kolejna sprawa to często kobiety się obwiniają o to, że skoro coś jest w domu nie tak to być może jest to ich wina, coś źle robią itd. Takie typowe obwinianie się. Są też przypadki, gdzie np. zaczęło dochodzić do przemocy i osoba dotknięta od razu reaguje, zgłasza, szuka pomocy, porady.

Jeden z respondentów zwrócił uwagę, że osoby doznające przemocy **nie znają innej rzeczywistości, są współzależnione od sprawcy**, a jedynym rozwiązaniem jest **praca ze specjalistami**, którzy są w stanie pomóc wyjść z kryzysowego środowiska i przełamać mechanizmy, które utrzymują daną osobę w sytuacji przemocowej.

Ja powiedziałabym, że to jest uzależnienie od systemu, w którym się żyło. Te kobiety nie potrafią żyć inaczej. One żyją w tym przez kilkanaście albo więcej, ponad dwadzieścia lat, one nie znają innego życia więc trudno im mówić, jakby dopuszczać perspektywę inną. Jest to dla mnie uzależnienie od drugiego człowieka i brak perspektywy (...). Nasza praca polega na tym, może nie tyle pracowników socjalnych, ale specjalistów, psychologów, psychoterapeutów, jakby nauczyć, pokazać tą inną stronę życia i to jest niezwykle trudne, wyjście z tego cyklu.

Bardzo często też się zdarza tak, że te kobiety nawet jak wychodzą z tych związków to one trafiają w takie same związki, one powielają wzorzec, bo nie znają innego.

W przypadku **osób wykazujących zachowania przemocowe** dostrzeżono natomiast **postawę aktywną** – nie zdają sobie sprawy z popełnianych czynów, emanują pewnością siebie, wykazując przy tym niechęć do współpracy z instytucjami pomocowymi.

Aktywni to są bardziej ci sprawcy przemocy. Oni mają siłę, oni mają najczęściej pewność siebie i one zupełnie innymi kategoriami się tutaj charakteryzują. Zresztą my to nawet widzimy po naszych rodzicach biologicznych, którzy stosują przemoc wobec dzieci. Na przykład, gdy dzieci trafiają już do pieczy, to ci rodzice mają pretensje do wszystkich instytucji, że zabrano im dzieci. Nie widzą u siebie żadnego problemu w swoim zachowaniu. Te osoby są bardziej roszczeniowe. Nam jest też trudno pracować z rodzicami biologicznymi, bo rzadko się zdarza, że osoby stosujące przemoc wobec swoich dzieci zdają sobie sprawę, że coś zrobiłem źle.

Jedno z pytań dotyczyło również zdefiniowania czynników związanych ze zjawiskiem przemocy. Najczęściej wskazywano **sięganie po substancje psychoaktywne**, w tym głównie alkohol. Zdaniem respondentów równie istotnym aspektem są **problemy finansowe i sytuacja materialna rodzin**. Innych przyczyn badani upatrywali się również w **przekazywanych wzorcach**, a więc czynnikach środowiskowych czy też próbach **odreagowania sytuacji stresowych**. Podkreślono jednak, że bez względu na przyczynę i rodzaj doznawanej przemocy, **każda rozpatrywana sytuacja wymaga indywidualnego podejścia**.

Jedną z głównych przyczyn wystąpienia problemu przemocy jest alkoholizm, są używki.

Z mojego doświadczenia wynika, że głównym czynnikiem jest właśnie alkohol, są też inne czynniki, np. trudna sytuacja materialna, np. rodzina wpadła w problemy finansowe, nie potrafią sobie poradzić i wtedy też dochodzi do przemocy. Są też czynniki społeczne, czyli gdy któraś ze stron dopuściła się zdrady i to później wychodzi na jaw – pomimo tego, że nadal pozostają w związku to jest taka zadra, która jest zapalnikiem wszelkiego rodzaju awantur w domu itd. (...). Są różne czynniki i do każdego problemu trzeba indywidualnie podejść.

Z alkoholem, często też nadużywaniem środków, narkotyków. To widać bardzo, że tam, gdzie jest przemoc bardzo często występuje alkohol i środki odurzające. Coraz więcej tworzy się takich związków nieformalnych, łączą się partnerzy, którzy mieli poprzednie związki, są problemy na tle więzi rodzinnych z poprzednią rodziną, dzieci, alimentacji, też są takie podłoża konfliktów w tych rodzinach.

Najczęściej przemoc domowa związana jest z nadużywaniem alkoholu, teraz już też narkotyków. Również z problemami finansowymi rodzin.

Duży wpływ ma pochodzenie danej osoby, albo gdzieś w rodzinie pojawiała się przemoc to takie dziecko, a później już dorosły człowiek uważa, że jest to coś normalnego (że się krzyczy, a nie rozmawia, że wszystko się załatwia ręką). Na pewno też czynniki środowiskowe, z jakim towarzystwem dane dziecko czy nawet osoba dorosła ma kontakty, to się często przenosi. No może wynikać też z zaburzeń psychicznych, że ktoś sobie nie zdaje sprawy z tego, że stosuje przemoc.

Wiadomo, że przemoc często wiąże się z jakimś problemem ubóstwa, problemem uzależnień, narkotyków, alkoholu, jak też z chorobami psychicznymi, które nie są zdiagnozowane, albo są zdiagnozowane, ale te osoby świadomie nie biorą leków. Czasami to są też takie chwilowe przejawy przemocy wynikające z bezradności, ze zmęczenia, z jakichś takich codziennych rzeczy, których gdzieś tam zabrakło.

W opinii badanych na zintensyfikowanie problemu przemocy oprócz stosowania substancji psychoaktywnych, może również wpływać **rozwój wirtualnej rzeczywistości**, oddziałującej na nasilenie problemów emocjonalnych.

To też czasami właśnie to pobudzenie tej cyberprzestrzeni tak, bo trzeba to tak nazwać, wpływa na to, że nie potrafi sobie ktoś poradzić z emocjami, dlatego że bardzo często dochodzą środki pobudzające czy narkotyki i w tym momencie w jedno się kumuluje.

Ponadto jeden z respondentów zwrócił uwagę na **stosowanie przemocy fizycznej wobec dzieci jako metody wychowawczej**, co w świadomości społeczeństwa było czymś naturalnym i skutkującym powielaniem doświadczanych schematów jako dorosły człowiek wobec własnych dzieci.

Nie oszukujmy się, jeszcze pokutuje u nas ten pogląd, że klaps to nie bicie i że jakoś dyscyplinować dzieci trzeba, i że moje pokolenie dostawało lanie i klapsy i wyrosliśmy na ludzi, więc jak ktoś dostanie to nic mu nie będzie. Więc jest taki element kulturowości i świadomości z przeszłości.

Osoby biorące udział w badaniu miały również możliwość określenia czynników, które w znacznym stopniu uniemożliwiają skuteczną walkę z problemem przemocy na terenie Piły. Zdecydowana część respondentów wskazywała na **strach, lęk, obawę przed dokonywaniem zmian** przez osoby doznające przemocy, z czym również utożsamiano podstawowe czynniki wpływające na omawiany problem. Jeśli natomiast dochodzi do sytuacji, w której osoby zgłoszą przestępstwo, najczęściej wraz z upływem czasu je wycofują. Ponadto w opinii badanych konieczne jest poszerzenie istniejącej oferty pomocowej, w tym głównie zapewnienie dostępu do specjalistów, a także ograniczanie „przerzucania” obowiązków na poszczególne instytucje. Istotnym aspektem są wcześniej wspomniane **czynniki ekonomiczne**, w tym m.in. warunki lokalowe – osoby doznające przemocy, często z dziećmi, nie mają, gdzie się schronić, a przez **uzależnienie finansowe od sprawcy** – nie mają środków na samodzielne funkcjonowanie.

Myślę, że takiej pomocy specjalistycznej, bo tylko psycholog, gdzieś tam radca prawny oczywiście jest, ale wiadomo, jeśli chodzi o dzieci to praktycznie poza pedagogiem szkolnym, no mamy tu jeszcze na terenie miasta Piły całe szczęście Centrum Zdrowia Psychicznego, ale z terminami gdzieś chyba już teraz na listopad być może, bo psychiatrów nie ma absolutnie w ogóle. Jeśli chodzi o szkoły i ich kompetencje, na wstępie powiedziałam, że reagują, to jednak jest to przerzucanie, że wszystko wiemy, ale tak naprawdę liczymy na to, że wy coś zrobicie – to może w ten sposób.

Wstyd, strach, ale często kwestia psychiczna, ta osoba doznająca przemocy boi się i czasami trzeba wyczuć moment, gdzie się wycofać, czasami człowiek widzi, że ta osoba chciałaby coś więcej powiedzieć nawet w rozmowie takiej – ona coś mówi, mówi, mówi, ale każde zdanie, które wypowiada, to zanim powie do mnie, jako kuratora, to najpierw spojrzy na tą osobę, czy dobrze mówi, szuka potwierdzenia, żeby nie powiedzieć czegoś za dużo, bo za chwilę kurator wyjdzie.

Myślę, że przede wszystkim są to te czynniki osobowościowe, taki lęk przed przełamaniem się, przed zmianą, niepewność tych osób co do dalszej swojej przyszłości. No często jest tak, że te warunki lokalowe – jeżeli nie mają, gdzie pójść, a sprawca może być zatrzymany czy oddalony tylko na 14 dni, jeżeli nie ma żadnego innego postanowienia prokuratorskiego, to myślę, że te osoby liczą się z tym, że w końcu będą musiały stawić czoła temu oprawcy.

Problemy z zatrudnieniem, miejscem zamieszkania, jeżeli to jest majątek wspólny i dochodzi do podziału majątku, obawa, gdzie się podzieją z dziećmi. Przede wszystkim te osoby nie mają takiej wiary w siebie, że mogą sobie same poradzić. Gnębienie psychiczne ze strony sprawcy przemocy utwierdzają te osoby, że one sobie bez nich nie poradzą. Myślę, że taka psychiczna blokada tych osób, lęki, obawy.

Ze strachu może też to wynikać, ofiara boi się sprawcy. Może boją się też opinii otoczenia, środowiska, że będą wytykani palcami.

My zawsze informujemy, że mają możliwość złożenia zawiadomienia, tylko na ogół nie decydują się. Bardzo często jest tak, że jeśli podejmą jakieś kroki prawne, wycofują się potem z wszystkiego. Robią to na gorąco po jakimś zdarzeniu, przychodzą zawiadamiając, zgłaszając, minie miesiąc i te same osoby wycofują się, a nawet znoszą zakaz zbliżania się prokuratorski. Powodem wycofania jest też ten lęk, że sobie nie poradzą same z dziećmi. To jest też główna przyczyna, bo w większości tych rodzin jest ta przemoc ekonomiczna i ta kobieta po prostu obawia się, że zostanie sama z dziećmi, ciężko jej będzie podjąć pracę zarobkową jak ma małe dzieci. Co zrobi z dziećmi, jak sobie poradzi, jak się utrzyma i tkwią w tej przemocy. Myślę, że to jest taki nawet główny powód ekonomiczny.

Z mojego punktu widzenia może przeszkadzać, jeżeli jest sprawca i tłumaczy się mu jakie są konsekwencje jego czynów to, że on może nie przyjąć, że robi coś złego, ale to wynika z tego, że żył w takim środowisku za dziadków, rodziców i on nie zna innego życia, dlatego my kierujemy na jakieś terapie, szkolenia, żeby on zrozumiał i o później dziękuje, że poszedł na taką edukację, bo on nie znał innego życia i on przeprasza, bo nie wiedział, że robi coś złe.

Finansowe, bo jeżeli ten problem jest u podstaw to wtedy też jest dla nich trudne, bo jak nie przeskoczą tego problemu, to gdzieś tam inne się też nie rozwiązują. Dotyczy też psychiki, świadomości, wiedzy i tego czy ta osoba w ogóle chce coś zmienić, bo nawet super program i super warunki finansowe, mieszkaniowe, życiowe, całe multum specjalistów nic nie robi, jeżeli nie ma chęci i to też jest podstawa.

W przeciwdziałaniu zjawisku przemocy domowej w opinii respondentów trudność stanowi również **brak chęci współpracy z instytucjami pomocowymi** czy też niedostateczny poziom świadomości społecznej na temat zachowań przemocowych. Ponadto zdaniem jednej z osób biorącej udział w badaniu, konieczne jest **podejmowanie działań wobec osoby stosującej przemoc w sposób zrównoważony**, nie wywierając presji i poczucia przymuszania do podejmowania odpowiednich działań.

Na początku jak zaczyna się coś dziać, to nagle przychodzą 3-4 instytucje i czasami za bardzo chcemy, żeby wszystko szybko naprawić. (...) Ale lepiej, jak jest ten jeden program, on chodzi na to [osoba stosująca przemoc], potem za jakiś czas proponujemy mu drugie, wprowadzane z takim spokojem, i on widzi, że sam potrafi zmieniać, wierzy w swoje siły, odkryje nowe pokłady swojej osobowości, relacji z innym człowiekiem niż ta instytucja jedna, druga, trzecia, gdzie każdy coś od niego chce, każdy coś wymaga, każdy chce na już. Czasami właśnie takie ciśnienie przynosi odwrotny skutek.

LOKALNY SYSTEM POMOCY

Ostatnim analizowanym obszarem tematycznym był lokalny system pomocy. Jednym z kluczowych aspektów jego funkcjonowania jest budowanie świadomości lokalnej społeczności na temat oferowanego wsparcia w zakresie występujących problemów społecznych. Osoby biorące udział w badaniu zostały poproszone o wskazanie, w jaki sposób mieszkańcy Miasta są informowani na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku doznawania przemocy domowej. Respondenci z racji wykonywanych obowiązków, w sposób szczegółowy opisali prowadzone działania, najczęściej podkreślając **sprawne funkcjonowanie istniejących instytucji pomocowych**, prowadzenie **kampanii i warsztatów profilaktycznych** czy też **udostępnianie materiałów informacyjnych** w formie ulotek i plakatów. Ponadto podkreślano możliwość **bezpośredniego kontaktu z osobami reprezentującymi służby pomocowe**, wpływającą tym samym na poczucie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej. W opinii respondentów nie bez znaczenia jest również **rola współczesnych mediów**, skutecznie nagłaśniających i budujących świadomość lokalnej społeczności w danym zakresie.

W Piłe bardzo dużo robi MOPS, gdzie tak jak mówiłem, sieć takich instytucji jak kuratorzy, policja, asystenci rodzin, pracownicy socjalni, wszyscy mamy zawsze jakieś tam przynieszone na początku roku ulotki, rozdajemy je, mamy możliwość, że jest taka, a nie inna kampania, mamy ZI i interdyscyplinarne grupy robocze, gdzie możemy czasami na telefon jak coś się dzieje w rodzinie załatwić terapeutę, spotkania z psychologiem w MOPS i tutaj też MOPS działa naprawdę muszę powiedzieć na wysokim poziomie.

Na pewno mamy wystawiane na stronie Komendy różne akcje. Robimy spotkania z seniorami, jeżeli coś się gdzieś zadzieje to dzielnicowy idzie rozpytywać sąsiadów i informuje. Jest udostępniony kontakt telefoniczny do dzielnicowego, zostawiam wizytówki, jeżeli ktoś ma jakiś problem to dzwoni do dzielnicowego, czy prosi o przyjazd o rozmowę, czy prosi też, aby przez telefon jakąś informację zasięgnąć – co można zrobić w tym kierunku, czy coś jest przestępstwem, czy wykroczeniem, czy w jakiś inny sposób zadziałać.

Różnego rodzaju ulotki informacyjne w urzędach, czy nawet w jednostkach Policji, MOPS, czy GOPS. Przede wszystkim spotkania środowiskowe też. Strony internetowe, gdzie jest wykaz placówek, z których pomocy można skorzystać. Przypuszczam, że też u lekarza, jeżeli ktoś korzysta z porady lekarskiej to też informuję, że można gdzieś tam skorzystać z pomocy.

Wiem, że mieliśmy takie pikniki dla dzieci, gry i zabawy, które miały wspierać tą świadomość przemocy i że ona jest i jak ją rozpoznawać, jak ją zgłaszać.

U nas jest to – uważam – na wysokim poziomie, bo raz, że mamy stronę internetową na której naprawdę można się wiele dowiedzieć. Jesteśmy pod telefonem jako specjaliści do przeciwdziałania przemocy, mamy na terenie psychologa. Nie wiem dokładnie, ale wiem, że na pewno jest edukacja przeciwko przemocy w placówkach oświatowych, Policji.

Badani zaznaczyli jednak, że **mieszkańcy bezpośrednio niedoświadczający przemocy domowej mogą wykazywać się znikomą wiedzą** na temat prowadzonych przez Miasto działań.

Generalnie, jeśli nie spotkają się z tą przemocą domową, nie szukają tej pomocy, to nie dostrzegają żadnej informacji, co zrobić. Ja wiem, co mogłabym zrobić, gdyby mi się to przytrafiło, ale osoby postronne nie mają tutaj informacji, nie mówi się o tym.

Bierzemy udział w różnego typu kampaniach, ale jak ktoś się nie interesuje, to nie wie.

Część respondentów zwróciła również uwagę na fakt, że mimo wielu podejmowanych przez Piłę działań, oferta nie dociera do wszystkich mieszkańców, w tym przede wszystkim do osób starszych. Ponadto wśród części społeczeństwa wciąż panuje przekonanie, że stosowanie przemocy jest uznane za normę i całkowicie usprawiedliwione. W celu zapewnienia kompleksowej pomocy mieszkańcom doznającym przemocy domowej, podkreślono **potrzebę utworzenia Centrum Informacji Kryzysowej**.

Kwestia tego, czy osoba doznająca przemocy zdaje sobie w ogóle sprawę, że doznaje tej przemocy. Pomoc jest, nie trzeba jej głęboko szukać. Wystarczy zadzwonić do MOPS-u, dzielnicowego, wpisać anonimowo w Google „gdzie szukać pomocy?”. To wszystko jest

dostępne. Ważne jest tylko żeby ta osoba zdała sobie sprawę, że jest dotknięta przemocą. Tu jest bardziej problem, bo część osób nie zdaje sobie z tego sprawy. Jest ich coraz mniej, ale są takie przypadki, gdzie kobieta, np. uważa, że mąż czasami musi odreagować itd. Typowo starsze poglądy, że mężczyzna w domu dominuje i czasami może do czegoś dojść.

Brakuje trochę takich informacji, jakiś kampanii społecznych, bo nie każdy ma Facebooka, nie każdy korzysta z mediów społecznościowych. (...). Ale muszę zaznaczyć, że mi takie informacje się pojawiają, bo jestem zainteresowana tym tematem i ja to widzę, natomiast gdybym była takim zwykłym mieszkańcem Piły to nie wiem, gdzie bym mogła uzyskać takie informacje, gdzie szukać pomocy. Troszkę tego brakuje. Konieczne jest, aby bardziej był ten problem naświetlony, żeby np. numery telefonów zaufania były dostępne. Brakuje u nas takiego Centrum Interwencji Kryzysowej, żeby ktoś mógł zadzwonić i dowiedzieć się, że może uzyskać taką i taką pomoc.

Respondenci w przeprowadzonym badaniu podkreślili konieczność działania zróżnicowanych form pomocowych w Mieście, dzięki którym mieszkańcy potrzebujący wsparcia, mogą je uzyskać. Wiąże się to również z utrwalaniem wśród lokalnej społeczności przekonania, iż **zjawisko przemocy domowej nie jest akceptowane**. Miasto Piła prowadzi **aktywną działalność profilaktyczną**, wspierając funkcjonowanie wielu zróżnicowanych jednostek pomocowych.

Nawet oni sami czasami chcą, żeby ten kurator był, bo ten mąż jest spokojniejszy, bo to dziecko chodzi do szkoły i nie mają takich większych problemów, bo ten kurator wspomaga. Kurator rodzinny ma wspomagać, czuwać i pomagać.

Świetnie działają świetlice socjoterapeutyczne, gdzie zbiera się dzieciaki. W każdej szkole praktycznie jest świetlica socjoterapeutyczna, która potrafi tymi dziećmi się zaopiekować. Jest szereg fundacji.

No teraz ta instytucja, kilka lat temu została stworzona – asystent rodziny – częściej jest w danej rodzinie, też spełnia naprawdę swoją funkcję, też ludzie się pilnują, widzą, że nie ma

społecznego przyzwolenia na te wszystkie sytuacje związane z przemocą. To bardzo szybko wychodzi.

W Piłe trzeba powiedzieć to, że jest bardzo silna sieć pracowników socjalnych, którzy nad tym czuwają. To trzeba oddać, że MOPS tak to wszystko ładnie organizuje, że tutaj my jako kuratorzy jesteśmy w ścisłej współpracy i jest dużo asystentów rodzin, jest dużo placówek socjalnych, to są ludzie zaangażowani (...) i dotarcie do tych sytuacji trudnych jest dużo łatwiejsze niż byłoby to wielkomiejskie miasto albo byłyby to gminy wiejskie.

Ja twierdzę, że Policja jest dla ludzi i po to, żeby pomóc i na tym się skupiamy, żeby dotrzeć, ujawnić tą prawdę i konkretnie pomóc.

Społeczeństwo jest już tak wyedukowane przez telewizję, różnego rodzaju programy, że ta przemoc jest trudna do udowodnienia bardzo często. Dlatego powstają te Niebieskie Karty, grupy robocze, to jest bardzo dobre (...) są różne instytucje, współpracujemy i tutaj każdy coś z nas wnosi – czy to jest pracownik, pedagog, pielęgniarka czy kurator, czy policjant – każdy coś wnosi i nagle okazuje się, że każdy jedną sprawę widzi z różnych perspektyw i w tym momencie można uznać, że faktycznie dochodzi do przemocy czy psychicznej, czy fizycznej.

Ponadto respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy i jakie działania podejmowali w celu rozwiązywania problemu przemocy z racji wykonywanych czynności służbowych. Wszystkie osoby biorące udział w badaniu **biorą czynny udział w przeciwdziałaniu omawianemu problemowi, udzielaniu wsparcia osobom doznającym przemocy, a także prowadzeniu działań profilaktycznych.**

Ja rozmawiam bezpośrednio ze sprawcą przemocy, albo też z ofiarą przemocy na osobności. U nas to głównie polega na rozmowie, informowaniu o konsekwencjach prawnych stosowaniu przemocy i informowania ofiar przemocy na temat tego, gdzie mogą szukać pomocy, jakie mają prawa, z jakich instytucji mogą skorzystać, to głównie na tym polega. Uczestniczę w spotkaniach grup roboczych, prowadzę procedury Niebieskie Karty.

Przede wszystkim diagnozuje sytuację rodzinną, tworzymy indywidualne plany pracy z rodziną dotkniętą przemocą. To są nasze zadania wynikające z ustawy. Dokumentujemy wszystkie działania podjęte w ramach czynności grup roboczych. Motywuję i edukuję w zakresie zjawiska przemocy, zjawiska uzależnień. Informuję, gdzie ludzie mogą się udać, jakie punkty zajmują się uzależnieniem na terenie miasta Piły, gdzie jest Punkt Psychologiczny, gdzie można otrzymać wsparcie prawnicze.

Zapewniamy właśnie całodobowe schronienie, pomoc psychologiczną, terapeutyczną, socjalną, prawną, bytową (...) względem sprawców realizujemy Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy.

Jeśli chodzi o rodziny zastępcze, to zdarzało mi się odbierać dzieci interwencyjnie w domu z rodziny zastępczej. Zdarzało mi się pisać pismo do prokuratury, zgłoszenie o możliwości stosowania przemocy do prokuratury, na Policję. Zakładałam też Niebieską Kartę. No i tam, gdzie było podejrzenie stosowania przemocy to też zapewniłmy pomoc psychologiczną, rozmawialiśmy z rodziną zastępczą, żeby to wyjaśnić. Zależne od sytuacji.

Prowadziłam kilka procedur Niebieskie Karty. Również przede wszystkim rozmowy wspierające, kierowanie do wsparcia psychologicznego, kierowanie wniosków do poradni psychologiczno-pedagogicznej czy też osób do poradni zdrowia psychicznego, ale też do sądu rejonowego w Pile, do prokuratury, jeżeli jest taka konieczność, na współpracę z różnymi organami: i z Policją, między szkołami, przedszkolami.

Na terenie Miasta prowadzonych jest również wiele działań mających na celu przeciwdziałanie problemowi przemocy domowej, w tym również o charakterze profilaktycznym. Osoby biorące udział w badaniu w sposób szczegółowy opowiedziały o realizowanych w Pile przedsięwzięciach, wykazując szeroką wiedzę w tym zakresie. Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że pracownicy instytucjonalni **wykazują silną chęć pomocy i udzielania wsparcia osobom doznającym przemocy domowej**. Ponadto powszechnym elementem w zakresie działań profilaktycznych są udostępniane **materiały informacyjno-edukacyjne** w budynkach użyteczności publicznej.

Odbywamy takie spotkania środowiskowe organizowane czasem przez MOPS, czasem przez poszczególne spółdzielnie, czasem mieszkańcy proszą o takie spotkania i gdzieś tam są omawiane i tutaj informujemy o możliwościach kontaktowania się, zgłaszania.

W PPP są prowadzone takie warsztaty i można z nich korzystać. Jest też chyba prowadzony przez MOPS projekt dla sprawców przemocy, czyli takie zajęcia dla sprawców, które odbywają się nawet w PCPR, bo Gmina prowadzi takie zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, tak żeby Ci sprawcy zmienili swoje postępowanie.

Broszury informacyjne w przychodniach zdrowia. W Komendzie jak się wchodzi, tak samo ulotki są informujące o możliwości skorzystania z pomocy.

Tutaj w Piłe czasami organizowane są takie warsztaty dla rodziców dzieci nastoletnich.

Respondenci podkreślali również, że problem przemocy nie zawsze zgłaszany jest przez osoby jej doznające – **często zgłoszeń dokonują osoby, które są świadkami zdarzeń**, w tym m.in. sąsiedzi, co świadczy o wzrastającej świadomości mieszkańców i poczuciu odpowiedzialności.

Bardzo często, kiedy wdrażana jest procedura Niebieskie Karty, to nie zgłasza jej bezpośrednio osoba, która jest pokrzywdzona, ale sąsiedzi gdzieś tam zgłaszają i my dowiadujemy się, że gdzieś tam dochodzi do przemocy. Niekoniecznie to zawsze wychodzi od rodzin, które są dotknięte przemocą.

W trakcie prowadzonych wywiadów jeden z respondentów zwrócił uwagę na **istotną rolę działań motywujących** do podjęcia zmian oraz dokładnego diagnozowania występującego problemu – niejednokrotnie takim czynnikiem jest **chęć ochrony dzieci przed doznaniem przemocy**.

Czasami trzeba podjąć różnego rodzaju działania pt. dokładne diagnozowanie, co leży u podstawy tego, że rodzina znalazła się w takiej sytuacji. Każdy przypadek jest inny, co czasami przypomina akupunkturę – wbija się igłę w jakiś punkt i obserwuje się reakcję. I podobnie też trzeba działać, bo, np. w rodzinie, gdzie dochodzi do przemocy czasami

wystarczy, np. pchnąć ich do działania, np. żeby poszli na terapię małżeńską, żeby osoba, która nadużywa alkoholu i stosuje przemoc pod jego wpływem, bo nie potrafi nad sobą wtedy zapanować – kwestia leczenia, polecenia meetingów, itd.

Najlepszym takim przykładem jest to, że, np. rodzina, dzieci i gdy partnerka doznaje przemocy, to najlepszym takim działaniem jest odwołanie się do wartości – nie ukrywajmy, największą wartością w takich przypadkach są dzieci.

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy ich zdaniem podejmowane na terenie Miasta działania są skuteczne w przeciwdziałaniu zjawisku przemocy domowej. W opinii zdecydowanej większości uzyskiwane **efekty są trudne do oceny**, niemniej jednak może być to w części odzwierciedlane ilością zamkniętych procedur Niebieskie Karty czy też zdobyciem wiedzy, czy też nabyciem pewnych umiejętności przez osoby uwikłane w problem przemocy domowej. Z udzielonych odpowiedzi wynika również, że w celu skutecznej walki z przemocą domową, **kluczowe jest podejście indywidualne**. Jeden z badanych zauważył natomiast **znaczny wzrost świadomości społeczeństwa** w zakresie omawianego problemu, reagując na akty przemocy, których są świadkami. Kolejna osoba podkreśliła **konieczność podejmowana dalszych działań**, gdyż nie są one w pełni wystarczające.

Ciężko powiedzieć czy są skuteczne albo jak są skuteczne ponieważ uważam, że personalne podejście, a nie masowe jest dużo lepsze i tutaj, np. były te pikniki dla dzieci i przychodziła mniejsza liczba osób i był ten kontakt personalny i jeżeli chodzi o ulotki to ja jestem taka, że mnie ta tematyka interesuje i się tym przejmuję i czytam, ale jeśli chodzi o takiego człowieka, który nie czyta, bo go to nie interesuje, nie chodzi na plac zabaw bo nie ma dziecka, to uważam, że są takie grupy do których nie trafimy nigdy, jeżeli nie wyjdziemy personalnie, ale z drugiej strony ciężko nam wyjść personalnie, bo jest po prostu nas za mało. Jakaś skuteczność na pewno jest, ale na jakim jest ona poziomie ciężko mi powiedzieć.

Skuteczność jakaś na pewno jest, ale z perspektywy czasu to trudno tak powiedzieć. Zdarza się, że Karty zakłada się w tych samych rodzinach. Skuteczność jest, jeżeli by można ją zmierzyć zamkniętymi procedurami, inną trudno zdefiniować, czy faktycznie przyniosą efekt. Na pewno jest taka skuteczność, że jak się już coś zadziało, to w tej rodzinie już te osoby

wiedzą co i jak przebiega, jak się może skończyć, z czego mogą dalej korzystać i wiedzą, że tej drogi nie mają zamkniętej, więc to też jest jakieś tam uświadomienie można powiedzieć skutecznością tych procedur i tych działań.

Zwiększa się świadomość ludzi na pewno. Ludzie reagują, piszą anonimy, dzwonią, zgłaszają. Tak, że nagłaśnianie tego tematu jest bardzo ważne i myślę, że na przestrzeni lat zauważalna jest zmiana w postawie. Dostrzegam zwiększenie świadomości w społeczności lokalnej.

No nie są do końca skuteczne, nie wiem czy całkiem możemy zneutralizować ten problem przemocy w rodzinie, nie jest to chyba możliwe, natomiast dużo w tym temacie jest jeszcze do zrobienia.

W trakcie wywiadów, jeden z badanych poruszył również kwestie związane z **nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej**, według której zapisów dzieci będące świadkami przemocy, będą traktowane również jako osoby jej doznające. Ponadto istotnym aspektem wspomnianym przez respondentów będzie również zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia mieszkania, co znacznie wpłynie na bezpieczeństwo osób jej doznających. Zwrócono jednak uwagę na kilka czynników, które mogą utrudniać zmianę.

Ten zapis jest według mnie bardzo dobry, świetnie trafiony (...). To nie jest tak, że dzieci nie cierpią, one patrzą i one słuchają. One pomimo tego, że będą nienawidzić założmy tego ojca, który stosował w domu przemoc, oni będą w swoim dorosłym życiu powielać pewne szablony/zachowania, tzn. syn będzie szukał partnerki, nad którą też będzie starać się dominować, a córka będzie też (bo rodzice są zawsze jakimś odnośnikiem) podświadomie, pomimo tego, że nienawidziła ojca, będzie też szukała sobie partnera, który będzie nad nią dominował i to wszystko będzie się powtarzało. To też trzeba osobie doznającej przemocy uświadomić – to, że póki co nie sięga po dzieci, to nie jest tak, że nie robi im krzywdy.

Ja wiem, że są sytuacje, że teraz jest ta ustawa nowa i ona gwarantuje, że ta osoba, która stosuje przemoc opuszcza mieszkanie, tak przynajmniej teoretycznie powinno być, natomiast wiem, że są sytuacje, kiedy, np. osoby, które doznają przemocy mieszkają u teściów, że to nie

jest ich dom i to, że sprawca opuści dom, to dalej są tam w środowisku osoby bliskie osobie stosującej przemoc, w tym jego rodzice. Ona nie ma z tymi dziećmi się, gdzie podziąć.

Jeden z respondentów podkreślając wagę problemu jakim jest przemoc domowa, zwrócił uwagę na konieczność stworzenia odpowiednich warunków, dzięki którym mieszkańcy doznający przemocy domowej będą się czuć bezpiecznie i będą wiedzieli, gdzie udać się po pomoc. Respondenci wskazywali w tym zakresie przede wszystkim na **odpowiednią ofertę pomocową** – nie tylko psychologiczną, ale również o charakterze prawnym. Działania te w ich opinii umożliwią skuteczne „odcięcie się” od środowiska przemocowego.

Tak podsumowując to jest to duży problem na pewno, jest to ukryty problem. Trzeba stworzyć takie warunki, żeby ta kobieta chciała przyjść i chciała o tym opowiedzieć i żeby nie była traktowana jako petent, jako osoba, która znowu coś chce od nas, tylko żeby ona miała takie przeczucie, że tam uzyska tą pomoc, a to się rozniesie.

Uważam, że takiej osobie, która jest ofiarą potrzebna jest taka kompleksowa pomoc – zarówno pomoc bytowa, czyli zapewnienia jej możliwości schronienia się, po drugie wsparcie specjalistów, czyli psychologów, terapeutów, prawnika, który pomoże. Niby u nas na terenie Piły są dostępne te bezpłatne porady prawne, ale z tego co ja się orientuję, to są to takie wstępne porady, gdzie, np. można się bezpłatnie zgłosić i ciężko tam się umówić. Te osoby czują, że to nie jest do końca, że ktoś tam nie jest dla nich. Ktoś pełni jakiś dyżur, ale to nie są osoby zaangażowane i żeby uzyskać pomoc prawną to słyszą: „Pani musi się rozwieść”, „Pani musi napisać pozew”, „Pani musi złożyć wniosek o alimenty”, ale nikt fizycznie tym kobietom nie pomaga, nie reprezentuje ich przed sądami, co jest niezwykle istotne. Nie pomaga napisać tego pisma – pozwu o rozwód.

Z tymi osobami doznającymi przemocy musi pracować psycholog, bo te osoby się wycofują. Te ofiary przemocy w rodzinie, one niby chcą zmienić swoją sytuację, ale jak dochodzi już do konkretnych działań, no to one się wycofują, więc potrzebują też takiego wsparcia psychologicznego. Takiego, który będzie cały czas motywował do zmiany tej swojej sytuacji.

Brakuje też takiej systemowej opieki nad ofiarami, żeby one miały właśnie takie wsparcie, właśnie może jakieś stowarzyszenia, by powstały czy też jakieś organizacje pozarządowe, które rzeczywiście skupiały wokół siebie te ofiary i żeby miały one taką pewność, że jeśli odejdą od tego partnera czy wyprowadzą się z domu to będą miały zabezpieczony byt, nikt im tych dzieci nie zabierze z powodu braku domu. Będą miały gdzie mieszkać, gdzie się zatrzymać. Zupełnie inaczej funkcjonują osoby, które mają jakieś bliskie relacje z mamą, rodzeństwem, rodziną, na którą mogą liczyć, a najczęściej w takich patologicznych powiedzmy sobie rodzinach, to często jest tak, że ten partner ogranicza te kontakty z innymi. Te kobiety nie mają koleżanek, przyjaciół, nie mogą liczyć na wsparcie bliskich osób i wtedy ciężko odejść od osoby stosującej przemoc.

W opinii respondentów konieczne jest również **zapewnienie dostępu do instytucjonalnej opieki nad dzieckiem do lat 3**, co umożliwi aktywizację zawodową i usamodzielnienie się osoby doznającej przemocy, a także pośrednio wpłynie na wcześniejsze wykrycie występującego problemu przemocy domowej.

Żłobki też powinny powstawać. U nas w Piile jest tylko jeden żłobek publiczny, do którego cud się w ogóle dostać. Wiadomo, że w tych prywatnych żłobkach, ile to wszystko kosztuje.

No i może też, żeby osoby, które są w takich trudnych sytuacjach miały możliwość w pierwszej kolejności dostania się do żłobka czy do przedszkola. Żeby gdzieś była dostępna taka ścieżka dla osób, które mają założone te Niebieskie Karty i wiemy, że problem przemocy w domu jest, żeby dzieci z tych rodzin miały możliwość. Ja obserwuję, że dzieci do 5 roku życia są wychowywane w tych domach i nikt tak naprawdę nie ma o nich żadnego pojęcia. A u nas w Polsce ten obowiązek szkolny zaczyna się dopiero od 6-latka. Moim zdaniem powinno to być wcześniej – dzieci powinny mieć obowiązek iść do przedszkola minimum od 4 roku życia, żeby wcześniej można było wychwycić problem przemocy.

Aby skutecznie przeciwdziałać zjawisku przemocy domowej, w opinii respondentów kluczowe jest podjęcie działań dotyczących **organizacji czasu pracy**, gdyż przemoc domowa występuje w sposób ciągły. Zwrócono uwagę na konieczność organizowania szkoleń, które podniosą i utrwalą poziom wiedzy z zakresu przemocy wśród pracowników socjalnych, ale również będą skutecznie przeciwdziały wypaleniu zawodowemu. Istotnym elementem jest

również **poprawa warunków lokalowych**, a także **usprawnienie współpracy instytucjonalnej** na poziomie gminnym.

Problem jest o tyle, że jak coś się dzieje w rodzinie po południu, to nie ma możliwości, bo my jako kuratorzy pracujemy od 7:00, do 22:00 mamy prawo wejść, a pracownik socjalny kończy pracę 15:30 (...). W tym momencie, jak coś się dzieje to mamy wtedy my, jako kuratorzy, ograniczone pole, no bo i PCPR nie pracuje i MOPS nie pracuje i wtedy musimy bazować tylko na Policji (...). Popołudniami to jest problem w tym momencie.

Trzeba zainwestować te pieniądze w dziedzinę pomocy społecznej, trzeba pchnąć takie środki, zapewnić tą kadrę, bo myślę, że w OPS jest taki sam problem jak u nas, rotacji tych pracowników. A jeżeli jest rotacja pracowników, jeżeli pracownicy nie są zadbani, my jesteśmy też wypaleni zawodowo, dla nas też powinny być organizowane szkolenia, powinny być jakieś spotkania grup między instytucjami, żebyśmy lepiej współpracowali z MOPS-em, Policją, pielęgniarką środowiskową, ze szkołą. Oczywiście na poziomie Gminy my współpracujemy, ale myślę pod kątem takim, aby to właśnie Gmina organizowała jakieś takie spotkania, szkolenia, bo przecież my pracujemy z ofiarami przemocy i ze sprawcami przemocy i jesteśmy też wypaleni zawodowo. My też potrzebujemy wsparcia jako pracownicy, jako kadra. Są też problemy lokalowe (...) My mamy za dużo rodzin przypadających na dana osobę, no bo jeżeli ja bym miała tych rodzin 20 to jestem w stanie poświęcić im więcej czasu, gdzie te rodziny naprawdę potrzebują tego wsparcia, dzwonią czasami o to wsparcie i potrzebują, np. zwykłego wygadania się. Nasza praca jest niemierzalna, to nie jest typowa praca biurowa.

Respondenci w trakcie przeprowadzanych wywiadów indywidualnych zauważyli, że zdarzają się sytuacje, w których **osoby poinformowane o przemoc nie wiedzą, jak udzielić odpowiedniej pomocy**.

Ale mało tego jest jeszcze problem taki, że to pedagodzy nawet dzwonią ze szkoły czy pielęgniarki z pytaniem co one mają teraz zrobić, bo w świetlicy siedzi dziecko, które powiedziało, że nie chce wracać do domu, bo jest przemoc.

Osoby objęte badaniem zostały również poproszone o wskazanie, jakie działania powinny być podejmowane na większą skalę, aby skutecznie zapobiegać problemowi przemocy na terenie Piły. Zdecydowana większość respondentów uważa, że konieczne jest **zaznajamianie mieszkańców z tematem przemocy domowej**, w tym przede wszystkim **w szkołach, aby budować świadomość społeczną już od najmłodszych lat**. Ponadto zwrócono uwagę na wprowadzenie zmian w zakresie **dostępności pracowników socjalnych**, by podejmowane przez nich działania były skuteczniejsze. W opinii jednego z respondentów działalność instytucji pomocowych jest na wysokim poziomie, jednak kluczowe jest, aby **osoby doznające problemu przemocy były tego świadome** i gotowe do podjęcia zmian w swoim życiu.

Ważna jest taka profilaktyka od najmłodszych lat. Zapewne w wielu domach jest ta przemoc i myślę, że im młodsze dzieci są uświadamiane tym później gdzieś to będzie się przekładało w przyszłości.

Tak naprawdę wiele się w tych szkołach dzieje, wiele się zaczyna, tam się kształtuje jednak człowiek i dobrze by było taką świadomość też mieć, bo dopóki dziecko nie wie, że coś jest złe, to nie uznaje tego jako coś złego, po prostu tego doświadcza. No na pewno jakieś akcje profilaktyczne, takie informacyjne byłyby wskazane.

Myślę, że takich kampanii właśnie i takich rozmów z ludźmi powinno być więcej, takich szkoleń nawet już od małego, edukowania dzieci.

Żeby była większa dostępność popołudniami tak dla nas, mówię ze swojej strony, żeby, np. był jakiś jeden telefon czy dyżurny ewentualnie, że jak coś się dzieje, to możemy wspólnie podjąć jakieś czynności i zareagować.

Mieliśmy kiedyś tutaj w MOPSie takie fajne spotkania, „Kawiarenka dla rodziców” to się nazywało i tam byli zapraszani rodzice i tam można było porozmawiać fizycznie, pokazać się, spotkać się i myślę, że takie spotkania były wspaniałą okazją do edukacji do uświadamiania przede wszystkim (...). Organizacja takich spotkań w przestrzeni, w której rodzice by się mogli

spotkać, mogliby pracować nad sobą, skorzystać ze specjalistów, porozmawiać nie o tym jak przeciwdziałać przemocy, ale o tym jak regulować swój stres, jak wyciszać własne negatywne emocje, jak pracować nad sobą, jak rozładowywać napięcia, to już by był duży plus bo uważam, że duża część przemocy jeżeli chodzi, np. o dzieci to jest właśnie bezradność rodziców, którzy nie wiedzą jak wpłynąć na dziecko.

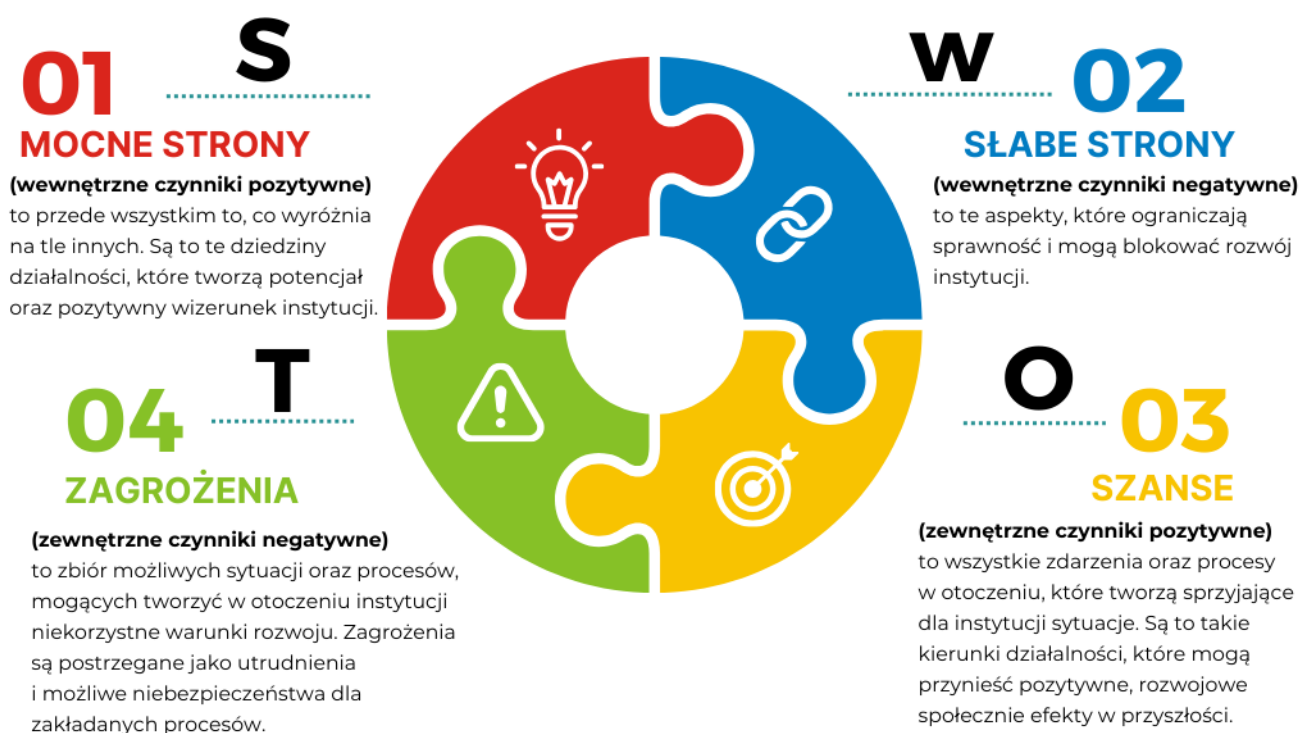
Dobrze by było wyjść do ludzi do nauczycieli w szkołach, do wszystkich grup, które z nami powinny współpracować i np. mogą też zakładać Niebieskie Karty, a tego nie robią, bo albo się boją, albo nie mają świadomości co jest przemocą, bo jest ogromna rzesza ludzi, którzy mogliby wspierać, pomagać i reagować w odpowiednim czasie.

Mamy XXI wiek, nie trzeba nawet nigdzie dzwonić, kontaktować się. Wystarczy, że w wyszukiwarkę w komputerze, czy w telefonie wpisze się odpowiednie hasło. Tylko tak jak mówiłem kwestia jest, żeby osoby doznające przemocy zdawały sobie z tego sprawę. Z tego co zauważyłem dużo jest, w różnego rodzaju instytucjach są plakaty odnośnie „zaciśniętego kciuka”, czyli symbolu, że osoba potrzebuje przemocy. Tak samo dużo jest materiałów z tym kciukiem na portalach społecznościowych. Także ogólnie zakres całej profilaktyki myślę, że jest na odpowiednim poziomie, kwestia jest jaki byłby pomysł, żeby to jeszcze poprawić.

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Polega ona na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

- 1.** Bogata oferta pomocowa dla mieszkańców zmagających się z problemem przemocy domowej.
- 2.** Szeroka współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- 3.** Spadek udziału rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy domowej, w ogóle beneficjentów.
- 4.** Działalność licznych podmiotów umożliwiających korzystanie ze specjalistycznego wsparcia w przypadku doświadczania problemu przemocy domowej.
- 5.** Organizowanie licznych wydarzeń, akcji i lokalnych kampanii profilaktyczno-informacyjnych skierowanych do mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży.
- 6.** Wysokie kompetencje kadry pomocy społecznej i specjalistów udzielających wsparcia w przypadku wystąpienia przemocy domowej oraz podejmowanie działań podnoszących wiedzę i jakość świadczonej pomocy.

SŁABE STRONY

- 1.** Występowanie przemocy domowej na terenie Miasta Piły, w tym w szczególności wśród dzieci.
- 2.** Niewystarczająca baza lokalowa na terenie Miasta.
- 3.** Intensyfikacja skali przemocy rówieśniczej wśród dzieci i młodzieży, w tym również cyberprzemocy.
- 4.** Wysoki stopień uzależnienia finansowego osób doznających przemocy od osób stosujących przemoc.

5. Występowanie problemów krzyżowych, tj. stosowanie przemocy przy jednoczesnym uzależnieniu od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.
6. Niewystarczająca pomoc specjalistyczna, skierowana do osób doznających przemocy.
7. Nasilający się problem przemocy psychicznej w rodzinie.
8. Nieuczestniczenie przez znaczną część uczniów w zajęciach profilaktycznych w zakresie cyberprzemocy, przemocy domowej i rówieśniczej.
9. Brak wiedzy na temat oferowanych form pomocy i wsparcia dla osób zmagających się z problemem przemocy.

SZANSE

1. Zmiany w przepisach prawnych umożliwiające skuteczniejsze formy pomocy osobom doznającym przemocy.
2. Organizowanie szkoleń podnoszących umiejętności zawodowe pracowników socjalnych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu tych osób.
3. Organizowanie regularnych spotkań dla osób doświadczających przemocy z terapeutą w ramach grupy wsparcia i spotkań indywidualnych.
4. Organizowanie zajęć podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
5. Prowadzenie szerokiej działalności profilaktycznej na terenie Miasta, w tym przede wszystkim w placówkach oświatowych.
6. Dostępność nowych środków na finansowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

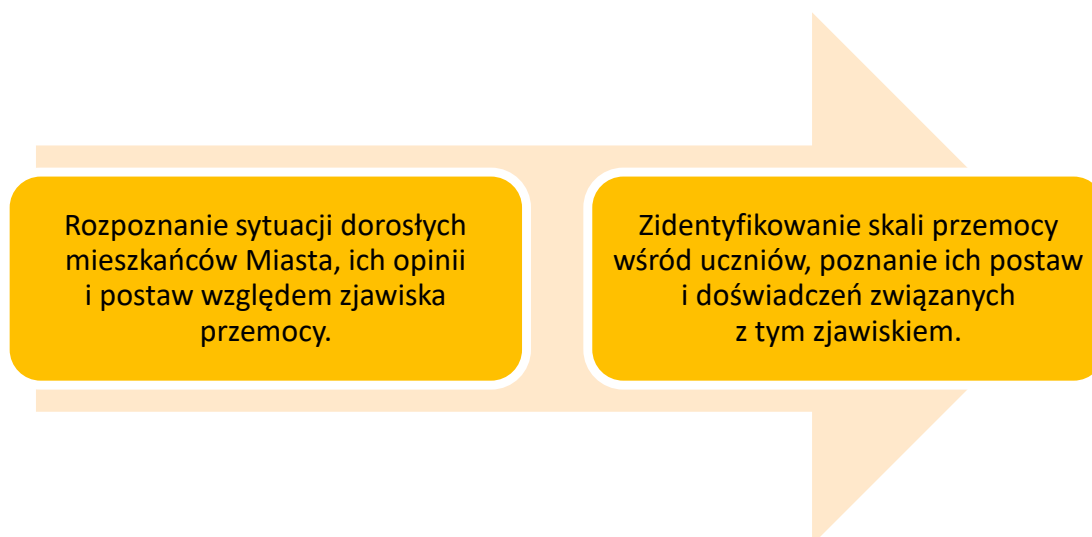
ZAGROŻENIA

1. Pokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców zachowań społecznych i funkcjonowania w rodzinie.
2. Ryzyko wypalenia zawodowego pracowników socjalnych działających w obszarze przemocy.
3. Brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy.
4. Ukrywanie występowania aktów przemocy oraz niechęć do współpracy z podmiotami wsparcia.
5. Niedoinformowanie społeczne w zakresie podmiotów świadczących pomoc osobom krzywdzonym.
6. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach.
7. Obojętność społeczna na przejawy przemocy domowej.

WNIOSKI

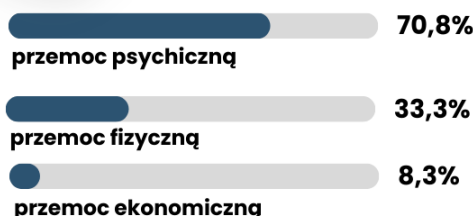
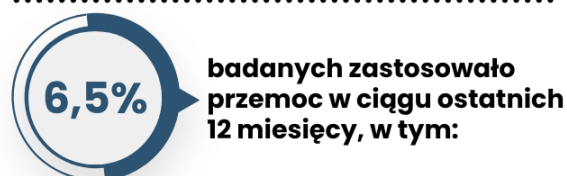
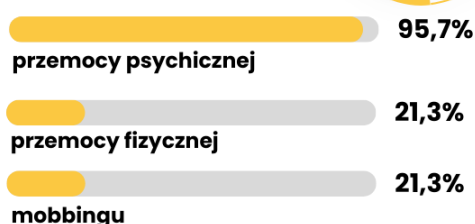
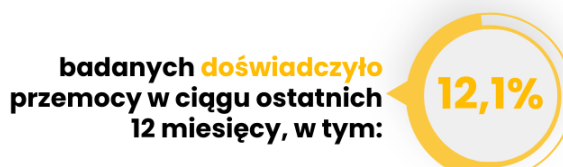
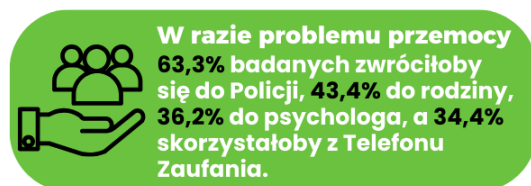
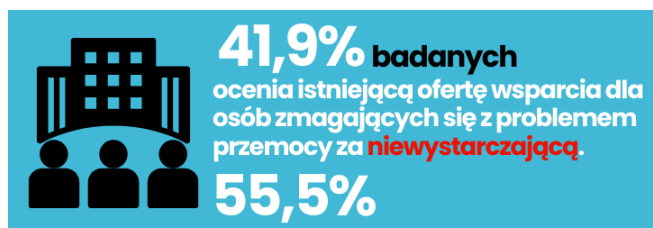
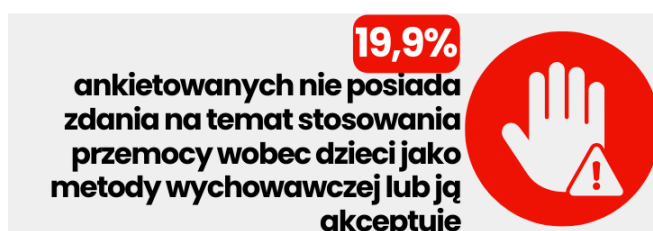
BADANIA ILOŚCIOWE

Celem badania było przedstawienie aktualnej skali problemu przemocy na terenie Miasta Piły, w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Miasta, w tym jakości życia jego mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

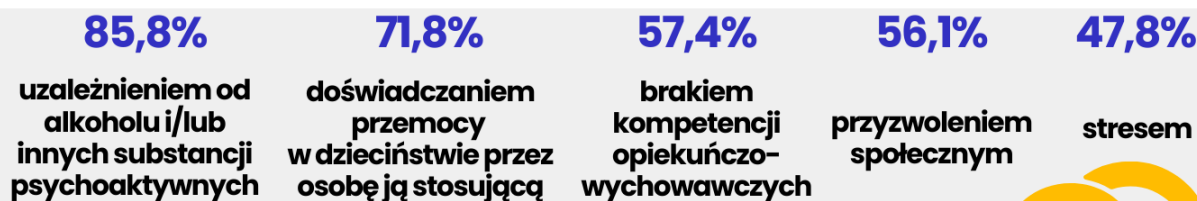

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane **rekomendacje**. Poniżej znajduje się **podsumowanie wniosków z badania** diagnozującego aktualną skalę problemu przemocy na terenie Miasta, natomiast w dalszej części zamieszczono rekomendacje do dalszych **działań profilaktycznych** skierowanych do uczniów, dorosłych mieszkańców Miasta Piły oraz instytucji, których celem jest szeroko pojęta profilaktyka.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

W OPINII ANKIETOWANYCH MIESZKAŃCÓW PROBLEM PRZEMOCY JEST ZWIĄZANY Z:

OPRACOWANO NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA PIŁY W 2023 ROKU

Skala przemocy

- Mieszkańcy Piły najczęściej identyfikują akty przemocy z grożeniem i straszeniem (64,3%), biciem (63,6%), spoliczkowaniem oraz zmuszaniem do oglądania pornografii (po 56,8%), a także całowaniem, dotykiem wbrew woli (55,6%).
- W opinii zdecydowanej większości ankietowanych przemoc domowa jest przestępstwem (98,2%).
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarowało 25,3% badanych.
- W opinii mieszkańców problem przemocy domowej związany jest przede wszystkim z uzależnieniem od alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych (85,8%), doświadczaniem przemocy w dzieciństwie przez osobę ją stosującą (71,8%), brakiem kompetencji opiekuńczo-wychowawczych (57,4%) oraz przyzwoleniem społecznym (56,1%).
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problemu przemocy doświadczyła niewielka część dorosłych mieszkańców – 12,1% respondentów.
- Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy psychicznej (95,7% spośród tych, którzy doświadczali przemocy). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna oraz mobbing (po 21,3% ankietowanych doświadczających przemocy).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy ze strony współmałżonka (37,0% spośród tych, którzy doświadczali przemocy).
- Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego wynika, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy, 6,5% dorosłych mieszkańców Miasta zastosowało przemoc, z czego ponad połowa od 2 do 10 razy (56,5% spośród osób stosujących przemoc). Wśród najczęściej stosowanych rodzajów przemocy znalazła się przemoc psychiczna oraz fizyczna, na które wskazało odpowiednio 70,8% i 33,3% ankietowanych stosujących przemoc.
- 91,7% osób wykazujących zachowania przemocowe stosowało je w stosunku do dzieci, a 29,2% wobec współmałżonka.

- W opinii blisko co trzeciego mieszkańca (32,0%) przemoc jest znacznym problemem występującym na terenie Miasta Piły.
- Analiza wyników badania przeprowadzonego pod kątem przemocy domowej wykazała, że według 6,2% respondentów istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy.

Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że niespełna 12% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza czy też nie, a 8,0% odnosi się do niej pozytywnie.

Cyberprzemoc

- Przemocy w Internecie doznało 10,9% dorosłych mieszkańców Miasta, a stosowanie jej zadeklarowało jedynie 0,3% badanych.

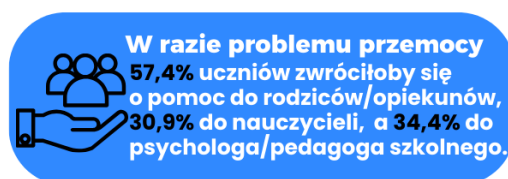
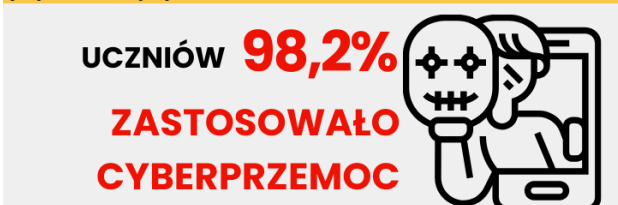
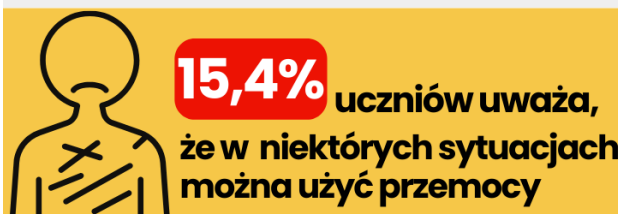
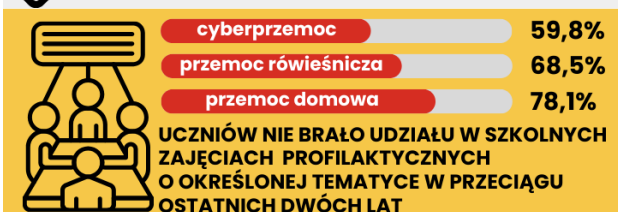
Działania profilaktyczne

- W badaniu ankietowym zapytano również mieszkańców o najskuteczniejsze ich zdaniem działania, które powinny być podejmowane wobec osób wykazujących zachowania przemocowe. Najczęściej wskazywano na izolowanie osób stosujących przemoc od osób jej doświadczających (76,2%), tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej (74,9%) oraz zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego (74,4%).
- Jedynie 2,6% badanych uważa, że oferta dla osób zmagających się z problemem przemocy na terenie Miasta jest wystarczająca, przeciwnego zdania jest 41,9% osób, a ponad połowa respondentów nie ma wiedzy w danym zakresie.
- Respondenci jako działania profilaktyczne, które ich zdaniem przyniosą najlepsze efekty w zakresie zapobieganiu przemocy domowej, najczęściej wskazywali na warsztaty profilaktyczne dla dzieci (67,4%), różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (63,8%) oraz warsztaty profilaktyczne wśród osób dorosłych (63,0%). Ponadto blisko

co drugi ankietowany uważa, że najbardziej efektywne są kampanie profilaktyczne (49,1%).

- ➔ Mieszkańcy mieli również możliwość określenia do kogo zwróciliby się o pomoc w razie wystąpienia problemu przemocy. Większość ankietowanych wskazała na Policję (63,3%), rodzinę (43,4%), psychologa (36,2%) oraz Telefon Zaufania (34,4%).

UCZNIOWIE

W OPINII ANKIETOWANYCH UCZNIÓW ZACHOWANIAMI PRZEMOCOWYMI SĄ:

OPRACOWANO NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO WŚRÓD UCZNIÓW MIASTA PIŁY W 2023 ROKU

Skala przemocy

- Z przeprowadzonych wśród uczniów badań wynika, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek ankietowanych ze szkół znajdujących się na terenie Miasta – zadeklarowało to 59,0% respondentów.
- W opinii uczniów zachowaniami będącymi aktami przemocy są przede wszystkim: uderzanie/kopanie (63,7%), popychanie/szarpanie (56,6%) oraz grożenie (50,5%).
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy było przezywanie, grożenie, upokarzanie, straszenie czy też wyśmiewanie – wskazało na to 80,8% ankietowanych (*spośród osób deklarujących doznanie przemocy*), natomiast bicia, kopania, szarpania, duszenia, popychania lub spoliczkowania doświadczyło 41,4% uczniów, którzy doznali przemocy.
- W przeciągu ostatnich 12 miesięcy przemocy doznało 63,0% badanych uczniów.
- Z badania ankietowego wynika, że 40,1% respondentów zastosowało kiedykolwiek przemoc wobec drugiej osoby. 65,3% uczniów, którzy wykazali zachowania przemocowe przyznało się do przezywania, grożenia, upokarzania, straszenia i wyśmiewania, 54,0% do bicia, kopania, szarpania, duszenia, popychania czy też spoliczkowania, natomiast 6,9% zadeklarowało dotykanie kogoś w miejsca, w które ta osoba sobie tego nie życzyła oraz mówienia o czyimś ciele w sposób, który ją zawstydział.
- Do zastosowania przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznało się 59,9% uczniów pilskich szkół.
- 15,4% ankietowanych uważa, że w niektórych sytuacjach można stosować przemoc, a 41,3% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.
- W opinii 75,6% badanych uczniów przemoc domowa jest przestępstwem, 5,0% jest przeciwnego zdania, natomiast blisko co piąty respondent nie posiada wiedzy w tym zakresie.
- Uczniowie zostali również poproszeni o określenie do kogo zwróciliby się o pomoc mając problem z przemocą domową lub rówieśniczą. Większość ankietowanych wskazała na rodziców/opiekunów (57,4%), nauczycieli (30,9%), psychologa/pedagoga szkolnego (29,8%) oraz Policję (25,1%).

Przemoc rówieśnicza

- Większość respondentów doświadczyła przemocy ze strony uczniów ze szkoły (71,4% spośród osób doświadczających przemocy). Na drugim miejscu pod tym względem znaleźli się znajomi spoza szkoły (36,5%), a na trzecim rodzzeństwo (20,4%).
- Uczniowie, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy przyznali, że skierowana ona była do rówieśników (72,1%), rodzeństwa (24,9%), natomiast inne osoby stanowiły 20,4%.
- Na podstawie deklaracji badanych można stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją 70,4% uczniów.

Przemoc domowa

- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 9,2% domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że w ich domu członkowie rodziny wykazują zachowania przemocowe.

Cyberprzemoc

- Uczniowie z miasta Piły utożsamiają cyberprzemoc przede wszystkim z publikowaniem obraźliwych treści na czyjś temat w Internecie (71,2%), dodawaniem negatywnych i obraźliwych komentarzy (66,0%), otrzymywaniem nachalnych, niechcianych treści/wiadomości przez komunikatory elektroniczne (55,5%) oraz włamywaniem się na konta internetowe (51,1%).
- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania, wyłania się obraz znacznej części respondentów deklarujących doświadczenie cyberprzemocy. Doznanie tego typu problemu zadeklarował co drugi uczeń. Wskazali oni przede wszystkim na wyzywanie (38,9%), ośmieszanie/poniżanie (27,4%) oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (20,1%).
- Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 26,2% ankietowanych – najczęściej było to wyzywanie (20,1%), ośmieszanie/poniżanie (10,3%), grożenie/straszenie oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (po 6,7%).

Działania profilaktyczne

- ➔ Uczniowie mieli również możliwość określenia, w jakich zajęciach profilaktycznych uczestniczyli w ciągu ostatnich dwóch lat oraz oceny ich efektywności. Z przeprowadzonego badania wynika, że znaczna część uczniów nie uczestniczyła w żadnych zajęciach dotyczących cyberprzemocy (59,8%), przemocy rówieśniczej (68,5%) oraz przemocy domowej (78,1%).
- ➔ W opinii badanych uczniów najciekawszą/najefektywniejszą formą zajęć profilaktycznych w zakresie przemocy są zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (38,5%) oraz zajęcia z przedstawicielem Policji (26,7%). Co czwarty respondent natomiast nie ma wiedzy w tym zakresie.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Obszar tematyczny	Wnioski
Skala przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Na terenie Miasta występuje problem przemocy, jednak w przypadku określenia skali zjawiska, opinie osób biorących udział w badaniu były zróżnicowane. ➔ Wpływ na omawiane zjawisko badani upatrywali przede wszystkim we wzrastającej świadomości społecznej, obowiązujących konsekwencjach prawnych czy też ukrywaniu aktów przemocy w środowisku rodzinnym i lokalnym. ➔ Zdaniem respondentów pandemia mogła wpłynąć na zachodzące tendencje poprzez zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa, nasilenie zjawiska cyberprzemocy czy też ograniczenie bezpośredniego kontaktu z mieszkańcami. ➔ Z powodu wykonywanych obowiązków zawodowych, zdecydowana większość osób objętych badaniem zna osobiście rodziny zmagające się z problemem przemocy domowej, a bezpośredni kontakt znacznie wpływa na efektywność podejmowanych działań.
Charakterystyka problemu przemocy	<ul style="list-style-type: none"> ➔ W opinii respondentów osobami najczęściej doświadczającymi przemocy domowej są kobiety oraz dzieci, co w głównej mierze jest związane z takimi czynnikami jak: zależność finansowa, niska samoocena, odczuwanie obaw przed dokonaniem zmian. ➔ Jako najczęstsze formy przemocy badani wskazywali przemoc fizyczną, psychiczną oraz ekonomiczną. ➔ W celu ograniczenia występowania aktów przemocy w rodzinach, według badanych pracowników instytucjonalnych konieczne jest organizowanie warsztatów, szkoleń i terapii tematycznych. ➔ Na terenie Piły coraz częściej występuje zjawisko cyberprzemocy, której doświadczają przede wszystkim dzieci i młodzież, ale również kobiety w formie gróźb od byłych partnerów. ➔ Dokonując próby scharakteryzowania przyjmowanych postaw przez osoby doświadczające przemocy, respondenci przede wszystkim wskazywali na przejawianie strachu i lęku przed oprawcą, niską samoocenę czy też brak pewności siebie. Z kolei wśród osób, które ją stosują, zauważalna jest postawa aktywna, wykazując przy tym niechęć do współpracy z podmiotami pomocowymi.

- ➔ Wśród głównych aspektów związanych ze zjawiskiem przemocy osoby biorące udział w badaniu najczęściej upatrywali w uzależnieniu od substancji psychoaktywnych, niestabilnej sytuacji finansowej oraz przekazywanych wzorcach i postawach społecznych.
- ➔ Przeciwdziałanie przemocy domowej na terenie Miasta w głównej mierze jest utrudnione przez pasywne postawy osób jej doświadczających, tj. lękiem przed sprawcą, brak wsparcia i schronienia, niski poziom współpracy z jednostkami pomocowymi oraz niedostateczny poziom świadomości na temat zachowań przemocowych.

Lokalny system pomocy

- ➔ Według respondentów w Mieście podejmowany jest szereg działań profilaktycznych skierowanych do Mieszkańców przez wiele podmiotów instytucjonalnych, najczęściej przyjmujących formę kampanii, warsztatów czy też materiałów informacyjnych.
- ➔ Zdaniem osób biorących udział w badaniu mieszkańcy, którzy nie mają do czynienia z przemocą w sposób bezpośredni, nie wiedzą, jakie działania są prowadzone na terenie Piły, co uwidacznia potrzebę ich eskalacji w celu dotarcia do szerokiego grona odbiorców.
- ➔ Efekty podejmowanych czynności są w opinii badanych trudne do oceny. Podkreślano natomiast potrzebę poszerzenia oferowanych usług pomocowych dla osób doświadczających przemocy, w tym przede wszystkim opieki psychologicznej i prawnej.
- ➔ Kluczowym działaniem wpływającym na skuteczność realizowanych działań jest organizacja czasu pracy, jak i współpracowanie wszystkich podmiotów instytucjonalnych.
- ➔ Respondenci podkreślili, że jednym z najważniejszych czynników w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest działalność edukacyjna, obejmująca zarówno dorosłych mieszkańców, jak również dzieci i młodzież.

REKOMENDACJE

Zakres **zadań z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia**, w tym również obszaru przeciwdziałania przemocy, ich realizatorzy oraz źródła finansowania na szczeblu ogólnokrajowym, wskazane są przede wszystkim przez ustawodawcę. Wyznaczają one politykę wobec poszczególnych problemów społecznych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym, a zadania w nich wskazane uwzględniane są w narodowych i krajowych programach profilaktyki, z których najszerszym jest Narodowy Program Zdrowia.

Działania z zakresu **profilaktyki na szczeblu lokalnym** realizowane są poprzez gminne programy przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Głównym źródłem finansowania działań jest budżet jednostki samorządowej. Dodatkowo gminy mogą ubiegać się o środki z innych źródeł: z urzędów centralnych, urzędów marszałkowskich, urzędów wojewódzkich, starostw powiatowych, projektów unijnych czy też w formie darowizn od prywatnych osób czy przedsiębiorców.

Na poziomie lokalnym do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uprawnione są również organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), specjalistyczne placówki opiekuńczo-wychowawcze (światlice socjoterapeutyczne), poradnie profilaktyki i terapii uzależnień, organizacje kościelne, czy też grupy samopomocowe.

Profilaktyka zachowań ryzykownych oraz udzielanie pomocy uczniom dotkniętym problemem przemocy wpisane są także w zadania **placówek systemu oświaty**, w tym w szczególności w zadania szkół i poradni psychologiczno-pedagogicznych. Od 2002 roku na szkoły nałożono ustawowy obowiązek realizacji szkolnego programu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, który w roku 2017 połączono z programem wychowawczym szkoły w jeden dokument – **program wychowawczo-profilaktyczny**.

Wśród działań rekomendowanych do realizacji w 2023 roku oraz latach późniejszych należy wskazać:

1. Organizowanie dla ogółu mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy domowej, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc osobom doznającym przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów

mieszkańcy zostali zapoznani ze sposobami reagowania w przypadku znajomości osób doświadczających przemocy. Tego rodzaju działania skierowane do całej społeczności lokalnej, mogą mieć pozytywny wpływ na przełamywanie tzw. „zmowy milczenia” dotyczącej przemocy domowej, a także mogą wpływać na podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie identyfikacji form przemocy. Tego rodzaju warsztaty powinny mieć charakter edukacyjny oraz prewencyjny.

2. Biorąc pod uwagę możliwą niechęć części mieszkańców do bezpośredniego uczestnictwa we wskazanych wyżej działaniach edukacyjnych, skuteczną formą edukacji będzie prowadzenie społecznych/kampanii podnoszących świadomość mieszkańców Miasta w zakresie kwestii usprawiedliwiania stosowania przemocy. Należy realizować lokalne kampanie społeczne, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy domowej, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i podkreślać ich społeczną szkodliwość.
3. Należy kreować środowisko wolne od przemocy wobec dzieci, w szczególności poprzez zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców.
4. Prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów.
5. Rekomenduje się prowadzenie działań edukacyjnych, skierowanych do osób zaangażowanych w lokalny system wsparcia, w celu zwiększenia skuteczności ich działań. Pomocne będzie również prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich instytucji. Ponadto konieczne jest systematyczne podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom, m.in. w zakresie zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy domowej.
6. Konieczne jest upowszechnianie informacji wśród lokalnej społeczności o miejscach, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą. Obecnie najbardziej

rozpowszechnionym źródłem informacji jest Internet, dlatego warto tego rodzaju działania podejmować za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta, MOPS, czy innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy na terenie Miasta.

7. Dobrą praktyką będzie tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy domowej (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe), a także popularyzowanie ich działalności.
8. Pozytywny efekt może przynieść również prenumerata lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, a także udostępnianie ich w miejscach publicznych wraz z informatorem – przewodnikiem po miejscach wsparcia dostępnych w Mieście.
9. Niezbędnym elementem przeciwdziałania przemocy będzie również podejmowanie stałych działań monitoringowych wskazujących na obecną skalę problemu. W tym celu konieczne jest prowadzenie statystyk przez podmioty zaangażowane w rozwiązywanie problemów społecznych, prowadzenie diagnoz lokalnych oraz ewaluację prowadzonych działań i programów.
10. W zakresie kreowania pożądanych postaw wśród młodych mieszkańców Miasta konieczne jest prowadzenie zajęć z zakresu problematyki przemocy przez psychologów, socjoterapeutów, pedagogów i innych specjalistów. Obszar tematyczny oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się także stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informacje.
11. Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach powinno obejmować dystrybucję materiałów edukacyjnych, w tym również wśród rodziców i opiekunów, którzy powinni zostać poinformowani o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań

i procedur w tym zakresie oraz o możliwych działaniach, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.

- 12.** Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, co stanowi czynnik chroniący.
- 13.** Niezbędne jest prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach w obszarze doskonalenia umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmocnienia poczucia własnej wartości, rozwijania umiejętności asertywnego zachowania się, a także podnoszenia ich wiedzy na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przemocy zarówno w szkole, jak i w domu oraz sposobów reagowania, jeśli będą świadkiem agresji.
- 14.** Działaniem o potwierdzonej, wysokiej skuteczności będzie kontynuowanie realizacji programów rekomendowanych obejmujących zagadnienia związane z zapobieganiem zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej.
- 15.** Zaleca się wprowadzenie programów rówieśniczych w postaci koleżeńskich pomocy w nauce, rówieśniczy doradcy, rówieśniczych doradców czy mediatorów. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły.
- 16.** Dbanie o pozytywny klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami. Tego rodzaju zadanie może być realizowane poprzez organizację spotkań, wspólnych wycieczek i wyjazdów integracyjnych, czy też podejmowanie wspólnych inicjatyw.
- 17.** Warto prowadzić również szkolenia dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmocnienia pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.

- 18.** Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem przemocy oraz zwiększenie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, poprzez rozwój miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży, w tym placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Miasta, a także wzbogacenie oferty edukacyjno-wychowawczej.
- 19.** Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych.

BIBLIOGRAFIA

1. Diagnoza problemów społecznych na terenie Miasta Piły 2020.
2. Frysztański K., Socjologia problemów społecznych, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009.
3. Komendę Powiatową Policji w Pile.
4. Maris R.W., Social Problems, The Dorsey Press, Chicago 1988.
5. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020, 2021 i 2022 rok.
6. Pyżalski J., Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży.
7. Raport o stanie Gminy Piła 2022.
8. Raport o stanie Gminy Piła z realizowanych programów za rok 2020, 2021 i 2022.
9. Skarbek W., Wybrane Zagadnienia Metodologii Nauk Społecznych, Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie, Piotrków Trybunalski 2013.
10. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020-2021. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok.
11. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022.
12. Szatur-Jaworska B., Diagnozowanie w polityce społecznej, IPS UW, Warszawa 2002.
13. Sztompka P., Socjologia zmian społecznych, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005.

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Saldo migracji w Mieście w latach 2020-2022.....	13
Tabela 2. Przyrost naturalny w Mieście w latach 2020-2022	14
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2020-2022.....	15
Tabela 4. Dane dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022	18
Tabela 5. Liczba osób doświadczających przemocy, objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty w latach 2020-2022.....	20
Tabela 6. Wsparcie rodzin zmagających się z przemocą w latach 2020-2022.....	22
Tabela 7. Dane statystyczne dotyczące działań MKRPA w stosunku do osób zmagających się w problemem przemocy domowej w latach 2020-2022	24
Tabela 9. Liczba osób biorących udział w programach z katalogu rekomendowanych działań profilaktyki uniwersalnej w Mieście na przestrzeni lat 2020-2022.....	28
Tabela 10. Kim jest osoba, która doświadcza przemocy w swoim domu? (N=97)	35
Tabela 11. Jak często, w okresie ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? (N=47)	36
Tabela 12. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=47)	37
Tabela 13. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (N=46).....	38
Tabela 14. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc? (N=23).....	39
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=24).....	39
Tabela 16. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? (N=24).....	40
Tabela 17. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? (N=304)	51
Tabela 18. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? (N=297)	52
Tabela 19. Czy doświadczyłeś/aś przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=308).....	52
Tabela 20. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś (N=202).....	53

Tabela 21. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? (N=201)	54
Tabela 22. Czy zastosowałeś/aś przemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=207)	54
Tabela 23. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? (N=455).....	59
Tabela 24. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? (N=447).....	59

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta z podziałem na płeć w latach 2020-2022.....	13
Wykres 2. Liczba rodzin, w których występuje przemoc, korzystających z materialnej pomocy społecznej w latach 2020-2022	17
Wykres 3. Udział rodzin korzystających z materialnej pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle beneficjentów w latach 2020-2022	17
Wykres 4. Liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty w latach 2020-2022	19
Wykres 5. Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty w latach 2020-2022.....	21
Wykres 7. Ogólna liczba interwencji domowych Policji oraz interwencji w związku z przemocą domową na przestrzeni lat 2020-2022	23
Wykres 8. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc domową, którzy skorzystali z poradnictwa w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2020-2022	25
Wykres 9. Wiek (N=387).....	31
Wykres 10. Wykształcenie (N=387).....	31
Wykres 11. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pana/i zdaniem aktem przemocy? (N=387).....	33
Wykres 12. Czy Pana/i zdaniem przemoc domowa to przestępstwo? (N=387)	34
Wykres 13. Czy zna Pan/i w swoim otoczeniu kogoś, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? (N=387)	34
Wykres 14. Z czym Pana/i zdaniem związany jest problem przemocy domowej? (N=387)	35
Wykres 15. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? (N=387).....	36

Wykres 16. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i przemoc? (N=387)	38
Wykres 17. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? (N=387).....	41
Wykres 18. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci (tzw. „klaps”) jest dobrą metodą wychowawczą? (N=387).....	41
Wykres 19. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy? (N=387)	42
Wykres 20. Czy postrzega Pan/i przemoc domową jako znaczny problem występujący na terenie Miasta? (N=387)	42
Wykres 21. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej? (N=387)	44
Wykres 22. Czy Pana/i zdaniem oferta wsparcia dla osób zmagających się z problemem przemocy jest na terenie Miasta wystarczająca? (N=387)	45
Wykres 23. Poniżej wymieniono różne formy działań profilaktycznych. Które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty, jeśli chodzi o zapobieganie przemocy domowej? (N=387)	46
Wykres 24. Do kogo zwróciłby/aby się Pan/i o pomoc w razie problemu przemocy domowej? (N=387).....	47
Wykres 25. Klasa (N=521).....	49
Wykres 26. Wiek (N=521).....	49
Wykres 27. Jakie zachowanie jest Twoim zdaniem przemocą? (N=521).....	50
Wykres 28. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek doświadczyć przemocy? (N=521).....	51
Wykres 29. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? (N=521)	53
Wykres 30. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? (N=521)	54
Wykres 31. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? (N=521) ..	55
Wykres 32. Czy uważasz, że w niektórych sytuacjach można użyć przemocy (np. kiedy ktoś Cię zdenerwuje)? (N=521).....	55

Wykres 33. Czy Twoim zdaniem przemoc domowa jest przestępstwem? (N=521)	56
Wykres 34. Do kogo zwróciłbyś/abyś się o pomoc mając problem związany z przemocą domową lub rówieśniczą? (N=521).....	57
Wykres 35. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? (N=521).....	58
Wykres 36. Czy w przeciągu ostatnich 2 lat brałeś/aś udział w szkolnych zajęciach profilaktycznych dotyczących przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy? (N=521)	60
Wykres 37. Jaka forma zajęć profilaktycznych w zakresie przemocy jest według Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? (N=521)	61

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Metody i techniki badawcze wykorzystane do przeprowadzenia badań oraz próba badawcza.....	9
Rysunek 2. Położenie Piły na tle województwa wielkopolskiego i Polski	12
Rysunek 3. Płeć (N=387).....	30
Rysunek 4. Płeć (N=521).....	48
Rysunek 5. Znajomość osób w swoim otoczeniu, którzy doświadczają przemocy – porównanie wyników badań.....	62
Rysunek 6. Doświadczenie przez mieszkańców przemocy domowej – porównanie wyników badań.....	63
Rysunek 7. Stosowanie przez dorosłych mieszkańców przemocy domowej – porównanie wyników badań	63
Rysunek 8. Tolerancja przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej – porównanie wyników badań	64
Rysunek 9. Doświadczenie przez uczniów przemocy – porównanie wyników badań.....	64
Rysunek 10. Stosowanie przemocy przez uczniów – porównanie wyników badań	65
Rysunek 11. Występowanie problemu przemocy między uczniami – porównanie wyników badań.....	65
Rysunek 12. Występowanie problemu przemocy w domu – porównanie wyników badań....	66
Rysunek 13. Doznanie cyberprzemocy przez uczniów – porównanie wyników badań.....	66
Rysunek 14. Stosowanie cyberprzemocy przez uczniów – porównanie wyników badań	66